

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מסכת תענית

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות כרך ג'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70 כרכים) עממים מה-קד
[מפרשת שמות דף י: עד פרשת וארא דף כב:]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויאמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאריז"ל]), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשות בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחקמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וְלֹא חָטְאוּ, וְעַל זֶה הִבֵּל נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְפּוֹ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, בְּאֵה לִידֵיהֶם
מִצְוָה אַחַת שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה שֶׁל
צְדִיקִים, וְזוֹכִים בָּהּ וְעוֹשִׂים
אוֹתָהּ, כְּמוֹ לְסֹטִים מְקַפֵּחַ שֶׁהִיא
נִמְצָא בְּהַרִים יַחַד עִם לְסֹטִים
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְכִשְׁהִיא עוֹבֵר
שֵׁם יְהוָה, הִיא מִצִּיל אוֹתוֹ
וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ מֵהֶם, וְהִיא קוֹרָא
עָלָיו רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים.

וּכְמוֹ אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁהִיא בְּסִבְיַתוֹ
שֶׁל רַבִּי חֵיָא, שְׁלִילָה אֶחָד פָּגַשׁ
אֶת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת
לְבֵית בִּתְּחָה, רָצָה לְתַקֵּף אוֹתָהּ.
אֲמָרָה לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, כִּפְדֵּ אֶת
רַבּוֹנֶךָ וְאֵל תַּחֲטֵא עִמִּי. עֲזַב
אוֹתָהּ וְלֹא חָטָא בָּהּ. הָיוּ אוֹמְרֵי,
וַיֵּשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי שְׂגָם
זֶה הִבֵּל. כְּמוֹ שֶׁהִתְחַזַּק אוֹתוֹ הִבֵּל
עִם אוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׂבָאוּ
לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי רָשָׁעִים וְלֹא חָטְאוּ,
אֲךָ כִּף הִתְחַזַּק עִם אוֹתָם רָשָׁעִים
שֶׁהִגִּיעוּ לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי אוֹתָם
הַצְּדִיקִים וְעוֹשִׂים אוֹתָם.

שְׂשֻׁנֵנוּ, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
צְדִיקִים וְרָשָׁעִים בְּעוֹלָם, וּכְמוֹ
שֶׁהוּא מִתְּכַפֵּד בְּעוֹלָם כַּמַּעֲשֵׂי
הַצְּדִיקִים, כִּף גַּם הוּא מִתְּכַפֵּד
בְּרָשָׁעִים כְּשֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה טוֹב
בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (קהלת א) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֶה כְּעֵתוֹ. אוֹי לְרָשָׁע
כְּשֶׁעוֹשֵׂה אֶת עֲצָמוֹ רַע וּמִתְחַזֵּק
בְּחָטְאוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה א) אוֹי
לְרָשָׁע רַע וְגוֹ'.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (קהלת ז) אֶת הַכֹּל
רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה
אֲךָ כִּף בְּאֲרוֹהוֹ הַחֲבָרִים, אֲבָל
כַּאֲשֶׁר נִתְּנָה חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, רָאָה

וְגוֹ'. הַאי קָרָא אוֹף הִכִּי

כְּעוֹבְדֵינָ אֲלֵינוּ, וְאֵינוֹן גְּבוּרֵי כַח, דְּעַבְדֵי
רַעוּתָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְלֹא חָטְאוּ. וְעַל דָּא, הִבֵּל
נַעֲשֵׂה עַל הָאָרֶץ וְאִתְתַּקַּף בְּתוֹקְפֵיהּ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים, מְטִי לִידֵיהֶוּ חַד מִצְוָה,
דְּאִיהוּ עוֹבְדָא דְצְדִיקָא, וְזַכָּאן בָּהּ, וְעַבְדֵינָ
יְתָהּ. כְּגוֹן לְסֹטִים מְקַפֵּחָ הוּא מִשְׁתַּכַּח
בְּטוֹרֵיָא, בְּהֵדִי אֵינוֹן לְסֹטִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה, וְכַד הוּא יוֹדָא אֲעֵבֵר תַּמָּן, הוּא מִשְׁזִיב
לֵיהּ, וְנִטִּיר לֵיהּ מִנֵּיהֶוּ, וְהוּא קָרִי עָלֵיהּ רַבִּי
עֲקִיבָא, יֵשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים.

וּכְגוֹן הַהוּא חֵיָבָא, דְהוּא (דף יא ע"א)

בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְרַבִּי חֵיָא, דְלִילָא חַד
פָּגַע בָּהּ בְּהֵיא אִתְתַּא דְהוּת אֲזַלְת לְבִי
בְרַתָּהּ. בְּעָא לְמִתְקַף בָּהּ, אֲמָרָה לֵיהּ, בְּמָטוּ
מִינָךְ, אוֹקִיר לְמָרְךָ, וְלֹא תַחֲטֵא גְבָאִי.
שְׁבִקָה וְלֹא חָב בָּהּ. הָיוּ אוֹמְרֵי, וַיֵּשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי
שְׂגָם זֶה הִבֵּל, כְּמָה דְאִתְתַּקַּף הַהוּא הִבֵּל,
בְּהֵדִי אֵינוֹן צְדִיקָא, דְמָטוּ לִידֵיהֶוּ עוֹבְדֵי
דְחֵיבָא, וְלֹא חָטְאוּ. אוֹף הִכִּי, אִתְתַּקַּף
בְּהֵדִי אֵינוֹן חֵיבָא, דְמָטִי לִידֵיהֶוּ עוֹבְדֵי
דְאֵינוֹן צְדִיקָא, וְעַבְדֵי לָהּ.

דְתַנִּינָ עֵבֵד קַדְשָׁא בְרוּךְ הוּא צְדִיקִים
וְרָשָׁעִים בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה דְאִתְיִיקַר
אִיהוּ בְּעֵלְמָא, כְּעוֹבְדֵי דְצְדִיקָא, הִכִּי נָמִי
אִתְיִיקַר אִיהוּ בְּרִשְׁיַעֵיָא, כַּד עַבְדֵי עוֹבְדָא
טְבָא בְּעֵלְמָא. כְּמָה דְאִתְ אָמַר, (קהלת א) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֶה כְּעֵתוֹ. וְוִי לְחֵיבָא, כַּד עַבְדֵי
גְרַמִּיהּ רַע, וְאִתְתַּקַּף בְּחוּבֵיהּ, כְּמָה דְאִתְ
אָמַר, (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע וְגוֹ'.

הַזֵּו פִּתַּח וְאָמַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי

הכל בזמן ששולטת הלכנה. יש צדיק - זה עמוד העולם. אבד - כמו שנאמר הצדיק אבד, בזמן הגלות. בצדקו - משום שהיא שוכבת לעפר. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמם בגלות, ומשום כך, צדיק אבד בצדקו, שהרי אין מגיעות אליו אותן ברכות עליונות.

ויש רשע מאריך ברעתו - זה סמא"ל, שהאריך שקט ושלום לאדם, במה? ברעתו, באותה רעה אשתו, (אשה רעה אשת זנונים) נחש התקיף, שהרי לא מגיע עליהם שקט ושלום אלא רק משום שנדבק באותה נקבה. כמו זה לשאר המלכיות, עד שהקדוש ברוך הוא יקים מן העפר את אותה סכת דוד הנופלת, שכתוב (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח, (שיר ו) דודי ירד לגנו לערגות הבשם וגו'. לגנו - זו כנסת ישראל, משום שהיא ערוגת הבשם, שהיא פלולה מכל צדדי (מיני) בשמים וריחות של העולם הבא. בשעה שהקדוש ברוך הוא יורד לגן הזה (של עדן), כל אותן נשמות הצדיקים מתעטרות שם, כלן נותנות ריח, כמו שנאמר וריח שמניך מכל בשמים (ור"ח אפר בתפוחים) - אלו הם נשמות הצדיקים, שאמר רבי יצחק, כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה וכל אותן הנשמות שעתידות לרדת לעולם הזה, כלן (עומדות בגן הזה). בגן שבארץ כלם עומדים בדיוקן וציוור שהיו עומדים בעולם הזה, וסתר וסוד זה נמסר לחכמים.

אוקמוה חברייא, אבל פד אתיהיב חכמה לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא, יש צדיק דא עמודא דעלמא. אובד: כמה דאת אמר, (ישעיה ג) הצדיק אבד, בזמנא דגלותא בצדקו: בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין כך, צדיק אובד בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברפאן עלאין.

ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך שקט ושלום לאדם, במאי ברעתו. ביהיא רעה אתתיה, (נ"א אשה רעה אשת זנונים) (הושע א) נחש תקיפא, דהא לא מטא עליהו שקט ושלום, אלא בגין דאתדבק ביהיא נוקבא. פגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקודשא בריך הוא יקים מעפרא, להיהא סכת דוד הנופלת, דכתיב, (עמוס ז) אקים את סכת דויד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. (שמות ב) רבי יוסי פתח (שיר השירים ו) דודי ירד לגנו לערגות הבושם וגו'. לגנו: דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, דאיהי כלילא מפל סטרי (נ"א ויני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא דא (נ"א דעדן) כל אינון נשמתהון דצדיקיא, מתעטרן תמן, פלהו יחבי ריחא, כמה דאת אמר וריח שמניך מכל בשמים, (נ"א וריח אפר בתפוחים) אלין אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק, כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהוו בהאי עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא להאי עלמא, פלהו בגנתא (דא קיימין בגנתא) די בארעא, (פלהו) קיימין בדיוקנא וציוורא דהוו קיימין בהאי עלמא, וסתרא ורזא דא אתמסר לחכימי.

רוח שינרדת לבני אדם, שהוא מצד הנקבה, נחקקה תמיד בחקיקה כחותם הזה. ציור הגוף של אדם בעולם הזה בולט החוצה, ורוח נחקקת פנימה. כשמתפשט הרוח מן הגוף, אותה רוח בולטת בגן של הארץ בציור ודיוקן של גופו ממש שבעולם הזה, משום שהיה תמיד כמו חותם.

ועל זה היא אמרה (שיר ח) שימני כחותם. מה חותם חקוק בחקיקה פנימה ומצטייר בציור בולט החוצה, אף כף היא הרוח שהיתה מצד שלה, כמו זה ממש בעולם הזה חקוק בחקיקה פנימה, וכשמתפשט מהגוף ונכנס לגן שבארץ, האויר ששם בולט אותו חקיקה להצטייר החוצה, ומצטייר בציור בולט החוצה, כמו שציור של הגוף בעולם הזה ולמעלה.

הנשמה שהיא מעץ החיים מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים להתענג בנעם ה', כמו שנאמר (תהלים כו) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו.

וייך איש מבית לוי - זה גבריאל, כמו שנאמר (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי - זו כנסת ישראל, שבאה מצד השמאל.

ויקח את בת לוי - זו הנשמה. ששנינו, בשעה שנולד גוף של צדיק בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא קורא לגבריאל ונוטל אותה נשמה ושל צדיק שבגן, ומוריד אותה לגוף הזה של הצדיק שנולד בעולם הזה, והוא נפקד עליה ושומר אותה.

ואם תאמר, אותו מלאך שהתמנה על רוחות הצדיקים

רוחא דנחית לבני נשא, דאיהו מסטרא דנוקבא, מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם. ציורא דגופא דבר נש בהאי עלמא, בליט לבר, ורוחא אתגליף לגו. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא, בציורא ודיוקנא דגופיה ממש דבהאי עלמא, בגין דהוה תדיר כחותם.

ועל דא אמרה איהי, (שיר השירים ח) שימני כחותם, מה חותם גליף בגלופא לגו, ואתציר בציורא בליטא לבר. אוף הכי איהי רוחא, דהוה מסטרא דילה, כהאי גוונא ממש בהאי עלמא, גליף בגלופא לגו, וכד אתפשט מן גופא, ועאל בגנתא דארעא, אוירא דתמן בליט ההוא גלופא לאתצירא לבר, ואתציר בציורא בליטא לבר, כגוונא דציורא דגופא בהאי עלמא (לעילא).

נשמתא, דאיהי מאילנא דחיא, אתציר תמן לעילא, בההוא צרורא דחי, לאתענגא בנעם יי', כמא דאת אמר (תהלים כ"ז) לחזות בנעם יי' ולבקר בהיכלו.

וייך איש מבית לוי, דא גבריאל, כמא דאת אמר (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי: דא כנסת ישראל, דאתיא מסטרא דשמאלא. ויקח את בת לוי דא נשמתא.

דתנינן, בשעתא דאתייליד גופא דצדיק, כהאי עלמא, (דף י"א ע"ב) קדשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל, ונטיל ההיא נשמתא (דצדיק) די בגנתא, ונחתא לה להאי גופא דצדיקיא, דאתייליד בהאי עלמא, ואיהו אתפקד עליה ונטיר לה.

ואי תימא, ההוא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקיא, לילה שמייה,

וְאֵת אֲמֶרֶת דְּאִיהוּ גְבֻרִיאַל. הָכִי הוּא וְדָאֵי, בְּגִין דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא, וְכֹל מָאן דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא הָכִי אֶקְרִי.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ: דָּא עֲמָרָם. וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי: דָּא יוֹכְבֵד. וּבֵת קוּל נַחֲתַת וְאֲמֶרֶת לִיָּה לְאֲזִדְוּוּגָא בְּהַ, דְּהָא קָרִיב זְמַנָּא דְפּוֹרְקָנָא דִישְׂרָאֵל, עַל יְדָא דְבָרָא דְאֲתִילִיד מִנִּיָּהוּ.

וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא סִייעַ בִּיָּה, דְתַנִּינָן, שְׂכִינְתָא שְׂרִיאַ עַל עֲרִסִיָּהוּ וְרַעוּתָא דְלֵהוֹן בְּדַבְקוּתָא חֲדָא, הָוּה בְּהַ בְּשְׂכִינְתָא, וְעַל דָּא, לָא אֲתַעְדִי שְׂכִינְתָא, מְהֵהוּא בְרָא דְאוּלִידוּ, לְקִימָא דְכְּתִיב, (ויקרא כ"ו) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים. בַּר נֶשׁ דְּמִקְדָּשׁ גְּרַמִּיָּה מְלָרַע, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא מִקְדָּשׁ לִיָּה לְעִילָא, כְּמָה דְרַעוּתָא דְלֵהוֹן הָוּה בְּדַבְקוּתָא דְשְׂכִינְתָא. הָכִי אֲתַדְבַּקָא שְׂכִינְתָא, בְּהֵהוּא עוֹבְדָא מִמֶּשׁ דְעַבְדוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וּפְאִין אֵינּוֹן צְדִיקָא דְרַעוּתָא דְלֵהוֹן בְּדַבְקוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא תְדִיר, וְכְמָה דְאֵינּוֹן מִתְדַבְּקִין בִּיָּה תְדִיר, הָכִי נְמִי אִיהוּ אֲתַדְבַּק בְּהוּ, וְלָא שְׂבִיק לֹוֹן לְעֵלְמִין. וְוִי לְרִשְׁיַעֲיָא, דְרַעוּתָא דְלֵהוֹן, וְדַבְקוּתָא דְלֵהוֹן, מִתְרַחֵקָא מִנִּיָּה. וְלָא דִי לֵהוּ דְמִתְרַחֵקָן מִנִּיָּה, אֶלָּא דְמִתְדַבְּקָן בְּסְטָרָא אַחְרָא. תָּא חֲזִי, עֲמָרָם דְאֲתַדְבַּק בִּיָּה בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. נֶפֶק מִנִּיָּה מוֹשֶׁה, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא אַעְדִי מִנִּיָּה לְעֵלְמִין, וְשְׂכִינְתָא אֲתַדְבַּקַת בְּהַדִּיָּה תְדִיר, וּפְאֵה חוּלְקִיָּה.

וְתַהֲרַר הָאִשָּׁה וְתַלְדַּד בֵּין וְתַרְא אוֹתוּ פִי טוֹב הוּא. (שמות ב') מָאִי כִי טוֹב הוּא. אָמַר רַבִּי חֲזִי, דְאֲתִילִיד מְהוּל. בְּגִין, דְרִזָּא דְבְרִית, טוֹב אֶקְרִי, דְכְּתִיב, (ישעיה ג') אֲמָרוּ צְדִיק פִּי טוֹב.

שְׂמוּ לִילָה, וְאֲתָה אֹמֵר שְׂשֻׂמו גְבֻרִיאַל? כִּף הוּא וְדָאֵי, מִשּׁוּם שְׂבָא מִצַּד הַשְּׂמָאל, וְכֹל מִי שְׂבָא מִצַּד הַשְּׂמָאל כִּף נִקְרָא.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ - זֶה עֲמָרָם. וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי - זֶה יוֹכְבֵד. וּבֵת קוּל יְרֵדָה וְאֲמֶרֶה לוֹ לְהַזְדַּוּג בְּהַ, שְׂהִרִי קָרִב זְמַן גְּאֵלַת יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַבֵּן שְׁנוּלַד מִהֶם.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיעַ בּוּ, שְׂשֻׂנִינוּ, שְׂכִינָה שְׂרַתָּה עַל מִטְתָּם, וְהַרְצוֹן שְׁלָהֶם בְּדַבְקוּת אַחַת הִיָּתָה בְּשְׂכִינָה, וְלִכְּן לָא זָוָה שְׂכִינָה מְאוּתוּ בֵּן שְׁהוּלִידוּ, לְקַיָּם מַה שְׂכָתוּב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים. בֵּן אָדָם שְׂמִקְדָּשׁ עֲצָמוּ מִלְמַטָּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְדָּשׁ אוֹתוּ מִלְמַעְלָה. כְּמוֹ שְׁהַרְצוֹן שְׁלָהֶם הִיָּה בְּדַבְקוּת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, כִּף הַשְּׂכִינָה נִדְבַקָה מִמֶּשׁ בְּאוֹתוּ מַעֲשֶׂה שְׂעֵשׂוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים שְׁהַרְצוֹן שְׁלָהֶם בְּדַבְקוּת שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְמִיד. וְכְמוֹ שְׁהֶם מִתְדַבְּקִים בּוּ תְמִיד, כִּף גַּם הוּא נִדְבַק בְּהֶם וְלָא עוֹזֵב אוֹתָם לְעוֹלָמִים. אוּי לְרִשְׁעִים שְׁהַרְצוֹן שְׁלָהֶם וְהַדְבְּקוּת שְׁלָהֶם מִרְחַקַת מִמֶּנּוּ, וְלָא דִי לְהֶם שְׂמִתְרַחֵקִים מִמֶּנּוּ, אֶלָּא שְׁנוֹדְבָקִים בְּצַד הָאֲחֵר. בַּא רְאֵה, עֲמָרָם שְׁנוֹדְבַק בְּקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יִצָּא מִמֶּנּוּ מוֹשֶׁה, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָא זָוּ מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים, וְשְׂכִינָה נִדְבַקָה עִמוֹ תְמִיד. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ. וְתַהֲרַר הָאִשָּׁה וְתַלְדַּד בֵּין וְתַרְא אֲתוּ פִי טוֹב הוּא. מַה זֶה פִּי טוֹב הוּא? אָמַר רַבִּי חֲזִי, שְׁנוּלַד מְהוּל. מִשּׁוּם שְׂסוּד הַבְּרִית נִקְרָא טוֹב, שְׂכָתוּב (ישעיה א) אֲמָרוּ צְדִיק פִּי טוֹב.

רבי יוסי אָמר, רָאָתָהּ בּוֹ אוֹר
הַשְּׂכִינָה שְׁמַאִיר בּוֹ, שְׁבִשְׁעָה
שְׁנוּלָה, הַתְּמַלֵּא כָּל הַבַּיִת אוֹר,
שְׁכַתוֹב וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא,
וְכַתוֹב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְעַל זֶה כְּתוֹב
כִּי טוֹב הוּא, וְהַפֵּל הִנֵּה.

וְהַצְּפִנָּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. מָה
אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה יָרְחִים? אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, רָמְזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ,
שֶׁלֹּא נִוְדַע מִשֶּׁה בְּזֵהר עֲלִיּוֹן עַד
שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁכַתוֹב (שמות ט)
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָרִי אֲזַ נִתְּנָה
תּוֹרָה עַל יָדוֹ, וְשְׂכִינָה הַתְּגַלְתָּהּ
וְשָׂרְתָהּ עֲלָיו לְעֵינָי כָּל־סָם, שְׁכַתוֹב
וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא
אֵלָיו ה'.

וְרָא יְכַלָּה עוֹד הַצְּפִינּוּ, שְׁעַד
אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נִוְדַע דְּבוֹרוֹ
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכַתוֹב מִשָּׁה
יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

וְתִקַּח לוֹ תַבַּת עֲצֵי גִמָּא, רָמְזוּ
עַל הָאֲרוֹן שְׁלוֹחֹת הַבְּרִית
נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ. תַּבַּת גִּמָּא הִיא
אֲרוֹן הַבְּרִית. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר
וּבְזָפֶת, וְשִׂאֲתָהּ תַּבַּח שְׁהוּא
הָאֲרוֹן הִיא מִצֵּפֶה מִבְּפָנָיִם
וּמִבַּחוּץ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זוֹהִי
הַתּוֹרָה שֶׁהַחֲמִירָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה.

וְתִשֵּׂם בָּהּ אֶת הַיֵּלֶד - אֵלּוּ
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) כִּי
נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וְתִשֵּׂם
בְּסוּף - שֶׁלֹּא הָיוּ מִצְוֹת הַתּוֹרָה
חֲמֶר לְעֲשׂוֹת עַד סוּף, שֶׁנִּכְנָסוּ
יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ לְסוּף אֲרָבְעִים
שָׁנָה. עַל שִׁפְתַּי הַיָּאֹר - עַל
מֵאֲמַר שֶׁל אוֹתָם שְׁמוֹרִים תּוֹרָה
וְחֻקָּה לְיִשְׂרָאֵל. (רבי חזקיה אמר, כך

למדנו).

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב ה'
אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת לְוִי - זֶה

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, נִהִירוּ דְשְׂכִינְתָּא דְנִהִיר בֵּיה
חֻמָּתָא, דְּבִשְׁעָתָא דְאִתְּלִיד אֲתַמְלִיא כָּל
בֵּיתָא נִהוּרָא, דְּכַתִּיב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא,
וְכַתִּיב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.
וְעַל דָּא כִּי טוֹב הוּא כְּתִיב, וְכַלָּא הִנֵּה.

וְהַצְּפִנָּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁלֹשָׁה יָרְחִים מָאי
קָא מִיִּירִי. אָמַר ר' יְהוּדָה, רָמְזוּ הוּא
דְּקָא רָמְזוּ, דְּלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מִשֶּׁה בְּזֵהרָא
עֲלָאָה, עַד שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. דְּכַתִּיב, (שמות ט")
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, דִּהָא כְּדִין אֲתִיְהִיבַת תּוֹרָה
עַל יָדוֹי, וְשְׂכִינְתָּא אֲתַגְּלִיא, וְשָׂרְיָא עֲלוֹי
לְעֵינֵיהוֹן דְּכַלָּא, דְּכַתִּיב, (שמות ט") וּמִשָּׁה עָלָה
אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יי'.

וְרָא יְכַלָּה עוֹד הַצְּפִינּוּ, (שמות ב) דְּעַד הַהוּא
שְׁעָתָא, לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מְלוּלִיָּהּ בְּקוֹדֶשׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְכַתִּיב מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ
בְּקוֹל.

וְתִקַּח לוֹ תַבַּת גּוֹמָא, רָמְזוּ עַל הָאֲרוֹן, דְּלוֹחֹת
קִיִּימָא עֲאֲלִין בְּגוּיָהּ, תִּיבַת גּוֹמָא, אֲרוֹן
הַבְּרִית אִיהוּ. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר וּבְזָפֶת (דְּהִיא תִיבָה
דְּאִיהוּ) דִּהָא הָאֲרוֹן הוּא מְחוּפָּה מְלָגוּ וּמְלָבַר.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דָּא הִיא אוֹרִיִּיתָא, דְּהַחֲמִירָה
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה.

וְתִשֵּׂם בָּהּ אֶת הַיֵּלֶד, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאִתָּא
אָמַר (הושע י"א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ.

וְתִשֵּׂם בְּסוּף דְּלֹא הוּוּ פְקוּדֵי אוֹרִיִּיתָא חוּמְרָא
לְמַעַבְד, עַד סוּף, דְּעֵאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרְעָא,
לְסוּף אֲרָבְעִין שָׁנִין. עַל שִׁפְתַּי הַיָּאֹר: עַל
מִימְרָא דְאִינוּן דְּמוֹרִים אוֹרִיִּיתָא וְחֻקָּה
לְיִשְׂרָאֵל. (נ"א רבי חזקיה אמר הכי אויליפנא)

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּכַתִּיב, (שמות ט") יי' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת

לוי, דא קדשא בריך הוא, אַתְר דְּחֻכְמָה, עֲלָאָה, וְהָהוּא נְהָר, מִתְחַבְרֵן כְּחָדָא, וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין. מִבֵּית לְוִי דְאַשְׁרֵי לְוִיתָן (נ"א כל סידו) לְחִידוּ בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים ק"ד) לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְר דְּנְהִירוּ דְסִיְהָרָא נְהִיר.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַמְקוֹם שֶׁחֻכְמָה הָעֲלִינָה וְאוֹתוֹ נְהָר מִתְחַבְרִים כְּאֶחָד וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. מִבֵּית לְוִי - שֶׁהַשְּׂרָה לְוִיתָן (כל שמחה) לְשִׁמְחָה בְּעוֹלָם, זֶהוּ שְׂכָתוּב (תהלים קד) לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְקוֹם שְׂאוֹר הַלְבָנָה מֵאִיר.

וְתַהֲרַר הָאִשָּׁה וְתִלְדַּד בֵּן. הָאִשָּׁה וְדָאִי, כְּמָה דְאֵת אָמֵר (בראשית ב') לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. בְּקִדְמִיתָא בֵּת לְוִי, וְהָכִי הוּא וְדָאִי, וְכִי בֵּת לְוִי בְּקִדְמִיתָא, (דף ר"ב ע"א) וְהִשְׁתָּא אִשָּׁה. אֵלָּא הָכִי הוּא וְדָאִי, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, אִתְתָּא עַד לָא אֲזִדְוּוּגַת, אִתְקִרִיאַת בֵּת פְּלוּנִי, בְּתַר דְּאֲזִדְוּוּגַת אִתְקִרִיאַת אִשָּׁה. וְהָכָא, בֵּת, וְאִשָּׁה, וְכֻלָּא, חַד דְּרָגָא אִיהוּ.

וְתַהֲרַר הָאִשָּׁה וְתִלְדַּד בֵּן. הָאִשָּׁה וְדָאִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. בְּתַחֲלָה בֵּת לְוִי, וְכֵן זֶה וְדָאִי. וְכִי בֵּת לְוִי בְּתַחֲלָה וְעַכְשָׁו אִשָּׁה? אֵלָּא כֵּן זֶה בְּוִדָאִי, וְכֵן לְמַדְנֵי, עַד שֶׁלֹּא הִזְדוּגָה אִשָּׁה, הִיא נִקְרֵאת בֵּת פְּלוּנִי. אַחַר שֶׁהִזְדוּגָה, נִקְרֵאת אִשָּׁה. וְכֵאֵן בֵּת וְאִשָּׁה, דְּרָגָה אַחַת הִיא.

וְתַצְפְּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. אֵלִין תְּלַת יָרְחִין, דְּדִינָא קְשִׁיא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא וּמְאִי נִינְהוּ. תַּמוּז, אָב, טִבֵּת, (נ"א שְׁבַט) מְאִי מִשְׁמַע. דְּעַד לָא נַחַת מִשָּׁה לְעֵלְמָא, שְׂכִיחַ הָוָה אִיהוּ לְעֵילָא, וְעַל דָּא אֲזִדְוּוּגַת בֵּיהּ שְׂכִינְתָּא, מִיּוֹמָא דְאַתִּילִיד. מִכָּאֵן אָמֵר רַבִּי שְׂמַעוֹן, רוּחִיהוֹן דְּצַדִּיקָא, שְׂכִיחִין אֵינּוֹן לְעֵילָא, עַד לָא יַחְתוּן לְעֵלְמָא.

וְתַצְפְּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים - אֵלֹו שְׁלֹשַׁת הַיָּרְחִים שֶׁהֵדִין הַקְּשָׁה שְׂרִי בְּעוֹלָם, וְאֵלֹו הֵם: תַּמוּז, אָב וְטִבֵּת (שְׁבַט). מַה מִּשְׁמִיעַ? שְׂעַד שְׁלֹא יֵרֵד מִשָּׁה לְעוֹלָם, הוּא הִיָּה מְצוּי לְמַעְלָה, וְעַל זֶה הִזְדוּגָה בּוֹ שְׂכִינָה מִיּוֹם שְׁנוּלַד. מִכָּאֵן, אָמֵר רַבִּי שְׂמַעוֹן, שְׂרוּחוֹת הַצַּדִּיקִים מְצוּיּוֹת הֵן לְמַעְלָה עַד שֶׁלֹּא יוֹרְדוֹת לְעוֹלָם. וְדָא יְכֻלָּה עוֹד הַצְּפִינוּ וְגוֹ'. מַה זֶה וְתַקַּח לוֹ תִּבְתַּ גְּמָא? שְׂכִסְתָּה אוֹתוֹ בְּסִימְנִיָּה לְהִיּוֹת שְׂמוֹר מְאוּתָם הַדְּגִים שֶׁל הַיָּם שְׂשֻׁטִים בַּיָּם הַגְּדוֹל, שְׂכָתוּב (תהלים קד) שֵׁם רִמְשׁ וְאֵין מִסְפָּר. וְהִיא כְּסִתָּה אוֹתוֹ לְהִיּוֹת שְׂמוֹר מֵהֶם בְּכִסּוּי (בְּצַד הַיּוֹבֵל) וְטִיסַת הַרוּבֵל) וְטַס הַכְּבֵרִה) נִכְבְּד שֶׁל שְׁנֵי גִּנּוּם, לְכֵן וְשַׁחַר, וְהַנִּיחָה אֶת מִלְּשָׁה בֵּינֵיהֶם שִׁינְדַע עִמָּהֶם, מִשׁוּם שְׂעִתִּיד לְעֲלוֹת (בִּינֵיהֶם) פַּעַם אַחֲרַת לְקַבֵּל תּוֹרָה.

וְרָא יְכֻלָּה עוֹד הַצְּפִינוּ וְגוֹ'. (שמות ב') מְאִי וְתַקַּח לוֹ תִּבְתַּ גּוּמָא. דְּחֻפַּת לִיָּה בְּסִימְנָהָא, לְמַהוּי נְטִיר מְאִינוֹן נוּנֵי יַמָּא, דְּשִׂאטִין בְּיַמָּא רַבָּא, דְּכַתִּיב, (תהלים ק"ד) שֵׁם רִמְשׁ וְאֵין מִסְפָּר. וְהִיא חֻפַּת לִיָּה, לְמַהוּי נְטִיר מְנִיָּהוּ, בְּחֻפּוֹ (בְּסִמְרָא דְיוֹבֵלָא) (נ"א דְטִיסַת רוּבֵלָא) (נ"א דְטִיסַת רוּבֵלָא) יִקְרָא, דְּתַרִּין גְּוּוּנִין תְּוּוֹר וְאוּכֶם, וְאַנַּח לִיָּה לְמַשָּׁה בִּינֵיָּהוּ, דִּישְׁתַּמוּדַע עִמָּהוֹן, בְּגִין דְּזַמִּין לְסַלְקָא (בִּינֵיָּהוּ) זְמַנָּא אַחְרָא, לְקַבֵּלָא אוּרִיָּיתָא. וְתַרְדַּ בֵּת פְּרַעָה לְרַחוּץ עַל הַיָּאוֹר. (שמות ב') דָּא

וְתַרְדַּ בֵּת פְּרַעָה לְרַחוּץ עַל הַיָּאוֹר - זֶהוּי שְׂבָאָה מְצַד הַשְּׂמַאל שֶׁל

הדין הקשה, כמו שנאמר (שמות ב) לרחץ על היאר. על היאר דוקא, ולא על הים.

ואם תאמר, והרי כתוב ומטף אשר הפית בו את היאר, ומשה לא הפה אלא על הים, וקראו לו יאר? אלא יאר היה שהפה אהרן על ידי משה, והחשיב אותו הפתוב שהוא עשה זאת.

כמו זה וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאר. ואהרן הפהו. אלא על שבא מצד הקדוש ברוך הוא קראו הפתוב אחרי הפות ה', אחר כף קראו בשם משה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו שאר המחנות שבאים מהצד הזה.

ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו? ! ותרא הנה צריך (לכתב) ! מה זה ותראהו? אמר רבי שמעון, אין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים ונכבדים. אלא כף למדנו, רשם המלך והגבירה נמצא בו, והוא רשם של וא"ו ה"א. ומיד - ותחמל עליו וגו'. עד כאן למעלה. מכאן ולהלאה למטה, חוץ מהכתוב הזה.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. ותתצב אחותו, אחותו של מי? אחותו של אותו שקרא לכנסת ישראל אחותי, כמו שנאמר (שיר ד) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ואין משמע שאותם צדיקים, עד שלא ירדו לעולם, נודעים הם למעלה אל הכל, וכל שפן משה. ומשמע גם כן שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון, כמו שבארנו, וסוד הדבר למדנו, שמשמע שיש לנשמה אב ואם, כמו שיש לגוף אב ואם בארץ, ומשמע שבכל הצדדים, בין

איהי דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא, כמה דאת אמר, לרחוץ על היאור, על היאור דייקא, ולא על הים.

ואי תימא, והא כתיב, (שמות י"ז) ומטף אשר הפית בו את היאור, ומשה לא מחא אלא ימא, וקרייה יאר. אלא יאר הוה דמחא אהרן על ידי דמשה, ושווייה קרא דאיהו עביד.

בהאי גוונא, (שמות ז) וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאור. ואהרן הפהו. אלא על דאתא מסטרא דקודשא בריך הוא, קרייה קרא אחרי הפות ה', לבתר קרייה בשמא דמשה. ונערוותיה הולכות על יד היאור, אלין שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

ותפתח ותראהו את הילד. (שמות ב) ותראהו ותרא מיבעי ליה. מאי ותראהו. אמר רבי שמעון, לית לך מלה באורייתא, דלית בה רזין עלאין ויקריין. אלא הכי אולפנא, רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכח ביה, ואיהו רשימא דוא"ו ה"א. ומיד ותחמול עליו וגו'. עד כאן לעילא, מכאן ולהלאה לתתא, בר מהאי קרא.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. (שמות ב) ותתצב אחותו, אחותו דמאן. אחותיה, דהוה דקרא לכנסת ישראל אחתי. כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחוק: כמה דאת אמר (ירמיה ל"א) מרחוק ה' נראה לי.

(מאי) משמע, דאינון זכאין, עד לא נחתו לעלמא, אשתמודעאן אינון לעילא, לגבי כללא, וכל שפן משה. ומשמע נמי, דנשמתהון דצדיקיא, אתמשכו מאתר עלאה, כמה דאוקימנא. ורזא

למעלה בין למטה, הכל בא מזכר ונקבה ונמצאים. והרי בארו את הסוד, שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. הארץ - זו כנסת ישראל. נפש חיה - נפש של אדם הראשון העליון כמו שנתבאר. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ודאי יפה אמרת, וכך הוא ודאי אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם.

דבר אחר ותמצב אחתו - זוהי חכמה, כמו שנאמר (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא העברה (התעוררה) מדת הדין מן העולם, שהרי בשעה שהיו ישראל חוטאים, היה הדין מקטרג עמם, ואז ותמצב אחתו מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. בשעה שהיו ישראל פוסקים מן התורה, מיד - ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. היתה יורדת מדת הדין לרחץ מדם ישראל על עלבון התורה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו האמות שהם הולכים ורודפים אחריהם. על יד היאר - על סבת עלבון התורה, ואותם שמורים (שישנים) בה, שרפו ידיהם ממנה.

אמר רבי יהודה, כל דברי העולם תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלל אדם לקדוש ברוך הוא, וכל שפן מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לה שער שלא נכנסים אותן דמעות. מה פתוב? ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח - זו שכניה שעומדת על ישראל כאם

דמלה אוליפנא, דמשמע, דאב ואם אית לנשמתא, כמה דאית אב ואם לגופא בארעא, ומשמע, דבכל סטרוין, בין לעילא, בין לתתא, מדכר ונוקבא אתיין כלא ומשתכחי. והא אוקמוה רזא, דכתיב, תוצא הארץ נפש חיה. הארץ: דא כנסת ישראל. נפש חיה: נפשא דאדם קדמאה עלאה, כמה דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמרת, והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. (ע"ב)

דבר אחר ותמצב אחותו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא אתעדיאת (נ"א אתער) גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהווי ישראל חטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותמצב אחותו מרחק. (ד"א מרחוק) כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. (ע"ב)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהווי פסקי ישראל מאורייתא, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. הות נחתת מדת הדין, (דף י"ב ע"ב) לאסתחאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערוותיה הולכות על יד היאור, אלין אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון דמורים (נ"א דמכיון) בה, דרפו ידיהו מינה.

אמר רבי יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצלוחתא דצלי בר נש

לקודשא בריהו הוא, וכל שפן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לה תרעא, דלא עאלין אינון דמעין. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד.

על הבנים, והיא תמיד פותחת בזכותם של ישראל.

ביון שפתחה - ותראהו את הילד, ילד שעשועים, שהם ישראל, שמתחטאים לפני מלכם (מאביהם) בכל, ומיד שמתחננים לפני הקדוש ברוך הוא, חוזרים בתשובה ובוכים לפניו כמו בן שבוכה לפני אביו. מה פתוב? והנה נער בכה. ביון שפכה, העברו (גשתברו) כל הגזרות הרעות של העולם. מה פתוב? ותחמל עליו, התעוררה עליו ברחמים ורחמה עליו.

והאמר מילדי העברים זה, שהם רפי לב, ולא מילדי העכו"ם שהם קשי ערף וקשי לב. מילדי העברים רפי לב מאבות ומאמהות לשוב לפני רבונם. ותקרא את אם הילד, שהיתה בוכה. זהו שפתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה, ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לעתיד לבא מה פתוב? בבכי יבאו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבאו? בזכות בכי של אם הילד, שהיא רחל, יבאו ויתפנשו מהגלות. ואמר רבי יצחק, הגאלה של ישראל לא תלויה אלא רק בבכי, כשישלמו ויכלו בכי הדמעות שפכה עשו לפני אביו, שפתוב (בראשית כז) וישא עשו קלו ויבך. ואמר רבי יוסי, אותו בכי שפכה עשו ואותן דמעות הורידו את ישראל לגלות. ביון שיכלו אותן דמעות בפכיה של ישראל, יצאו מגלותו, זהו שפתוב (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובלים.

ויפן כה וכה, ראה באותן

ותפתח, דא שכנתא, דקיימא עלייהו דישראל, כאימא על בנין, והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל.

ביון שפתחה, ותראהו את הילד, (ירמיה ל"א) ילד שעשועים. דאינון ישראל, דמתחטאן קמי מלכיהון (כ"א מאביהון) בכלא, ומיד דמתחננן קמי קדשא בריהו, הדרי בתשובה, ובכאן קמיה, פברא דבכי קמי אבוי, מה כתיב, והנה נער בוכה. ביון דבכי, אתעדו (ס"א מתתברי) כל גזרין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליו, אתער עלוי ברחמים, ומרחם ליה.

והאמר מילדי העברים זה, דאינון רפי לבא, ולא מילדי העבודת פוכבים ומזלות, דאינון קשי קדל, וקשי לבא. מילדי העברים רפי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הדא הוא דכתיב, (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב, (ירמיה ל"א) בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתפנשו מן גלותא. ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, פד ישתלמון ויכלו, בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו, דכתיב, (בראשית כ"ז) וישא עשו קולו ויבך. (אמר רבי יוסי אותו בכי דפכה עשו) ואינון דמעין, אחיתו לישראל בגלותיה. ביון דיכלון אינון דמעין בפכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הדא הוא (ירמיה ל"א) דכתיב בבכי יבואו ובתחנונים אובלים.

ויפן כה וכה. (שמות ב') חמא באלין נ' אתוון, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא, שמע

ישראל פְּעַמִּים, דַּאִית בְּהוֹן כ"ה כ"ה תְּרֵי זְמַנֵּי, וְלֹא חָמָא בֵּיהּ. וַיִּפֶן פַּה וְכַה וְגו'. פַּה וְכַה, אָמַר רַבִּי אֲבָא, פַּה חָמָא, אִי הוּוּ בֵּיהּ עוֹבְדֵינָן דְּכַשְׁרָן. וְכַה אִי זְמִין לְנַפְקָא מִנִּיהּ בְּרָא מַעְלֵיא, מִיָּד וַיֵּרָא כִּי אִין אִישׁ. חָמָא בְּרוּחַ קְדָשָׁא, דְּלֹא זְמִין לְנַפְקָא מִנִּיהּ בְּרָא מַעְלֵיא.

דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּמָה חֲתִיבִין אֵינּוֹן בְּעַלְמָא, דְּמַפְקֵי בְּנֵי מַעְלֵיא, יִתִּיר מְאִינּוֹן זַפְאִין. וְהָהוּא בְּרָא מַעְלֵיא דְּנַפְקָא מִן חֲתִיבָא, אִיהוּ מַעְלֵיא יִתִּיר, לְמַהוּי טְהוּר מְטָמָא. נְהוּרָא מְגוּ חֲשׂוּכָא. חֲכַמְתָּא מְגוּ טַפְשׁוּתָא. וְדָא אִיהוּ מַעְלֵיא מַפְלָא.

וַיֵּרָא. וַיֵּרָא דְּהַכָּא, פְּלֹא בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֶסְתַּכַּל וְחָמָא, וּבְגִין כַּךְ אֶסְתַּכַּל בֵּיהּ וְקָטַל לֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָבַב פְּלֹא, לְמַהוּן לְהָהוּא בִּירָא, פְּמָה דְּאִזַּל יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא בִּירָא, דְּכַתִּיב, (שמות ב') וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּיַעֲקֹב פְּתִיב, (בראשית כ"ט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר. בְּמִשָּׁה כַתִּיב, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמִשָּׁה וַיַּעֲקֹב, אָף עַל גַּב דְּבַדְרָגָא חָדָא הוּוּ, אֶסְתַּלַּק מִשָּׁה בְּהַאי יִתִּיר מִנִּיהּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הוּוּ אִזְלֵי בְּאוּרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָהוּא בְּאֵר דְּחָמָא יַעֲקֹב, וְחָמָא מִשָּׁה, אִי דָא הָוֵה הָהוּא בִּירָא, דְּחַפְרָא אַבְרָהָם וַיַּצְחָק. אָמַר לֵיהּ לָאו. אֵלָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְבָּרֵי עַלְמָא, אַתְבָּרֵי הָאִי בִּירָא. וּבְעֵרַב שַׁבַּת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, אַתְבָּרֵי פּוּמָא דִּילֵיהּ, וְהָאִי אִיהוּ בְּאֵר דְּחָמוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִתְנִיתִין. אֵינּוֹן דְּרַדְפֵי קְשׁוּט, אֵינּוֹן דְּתַבְעֵי רְזָא דְּמַהִימְנוּתָא. אֵינּוֹן דְּאַתְדַּבְּקוּ בְּקִשׁוּרָא מְהִימְנָא. אֵינּוֹן דְּיַדְעִין אוּרְחוּי דְּמַלְכָּא עַלְלָהּ. קְרִיבוּ שְׂמֵעוּ.

חֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת שְׂמִיחָדִים אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם שְׂמַע יִשְׂרָאֵל פְּעַמִּים, שְׁיֵשׁ בְּהֵם כ"ה כ"ה פְּעַמִּים, וְלֹא רָאָה אוֹתָם בּוּ. וַיִּפֶן פַּה וְכַה וְגו'. פַּה וְכַה, אָמַר רַבִּי אֲבָא, כַּה - רָאָה אִם הָיוּ בּוּ מַעֲשִׂים לְשָׂרִים. וְכַה - אִם עֲתִיד לְצַאת מִמֶּנּוּ בֶן מַעְלָה. מִיָּד - וַיֵּרָא כִּי אִין אִישׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקְּדָשׁ שְׁלֹא עֲתִיד לְצַאת מִמֶּנּוּ בֶן מַעְלָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּמָה רְשָׁעִים הֵם בְּעוֹלָם שְׂמוּצִיאִים בְּנִים מַעֲלִים יוֹתֵר מְאוּתָם צְדִיקִים, וְאוֹתוֹ בֶן מַעְלָה שְׂיוּצָא מִן הַרְשָׁע הוּא מַעְלָה יוֹתֵר, לְהִיּוֹת טְהוּר מְטָמָא, אוּר מִתּוֹךְ חֲשָׁכָה, חֲכַמָּה מִתּוֹךְ טַפְשׁוּתָא, וְזֵהוּ הַמַּעְלָה מֵהַכַּל.

וַיֵּרָא וַיֵּרָא שֶׁל פֶּאן, הַכַּל בְּרוּחַ הַקְּדָשׁ הַסְּתַפֵּל וְרָאָה, וּמִשׁוּם כֶּף הַסְּתַפֵּל וְהִרְגֵּ אֹתוֹ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סָבַב הַכַּל לְלַכֵּת לְאוּתָהּ בְּאֵר, כְּמוֹ שֶׁהֲלַךְ יַעֲקֹב לְאוּתָהּ בְּאֵר, שְׂכַתוֹב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּיַעֲקֹב פְּתוּב (בראשית כט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר. בְּמִשָּׁה פְּתוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. מִשׁוּם שְׂמִשָּׁה וַיַּעֲקֹב, אָף עַל גַּב שְׂבַדְרָגָה אַחַת הָיוּ, הַתַּעֲלָה מִשָּׁה בְּזֵה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָהּ בְּאֵר שְׂרָאָה יַעֲקֹב וְרָאָה מִשָּׁה, הָאֵם זוֹ הִיְתָה אוֹתָהּ בְּאֵר שְׂחַפְרוּ אַבְרָהָם וַיַּצְחָק? אָמַר לוֹ, לֹא. אֵלָא בְּשַׁעֲהַ שְׂנַבְרָא הָעוֹלָם, נִבְרָאָה הַבְּאֵר הַזֹּאת, וּבְעֵרַב שַׁבַּת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת נִבְרָא הַפֶּה שְׁלָהּ, וְזֵהוּ הַבְּאֵר שְׂרָאוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִשְׁנָה. אוֹתָם רוּדְפֵי אָמַת, אוֹתָם הַמְּבַקְשִׁים סוּד הָאֲמוּנָה, אוֹתָם שְׂדִבְקִים בְּקִשׁוּר נְאֻמָּן, אוֹתָם שְׂיודְעִים דְּרַכֵּי הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, קְרִיבוּ וְשִׁמְעוּ.

בַּר סְלִיקוּ תַרְיָן, וְנִפְקוּ לְקַדְמוֹת חַד, מְקַבְּלִין
 לִיהָ בֵּין תַרְיָן דְרוּעִין. תַרְיָן נַחְתִי לְתַלְתָּא
 (ג"א לתתא) תַרְיָן אֵינוֹן, חַד מִינְיָהּ חַקְלָא
 דְתַפּוּחִין קְדִישִׁין אִיהוּ מֵהַאי בִּירָא יְתָבִי (תַרְיָן
 יתבי) מוֹתְבָא דְנְבִיאִי (פ"א בְנוֹי) יִנְקִין בְּהוּ. חַד
 בִּינְיָהּ, חַבּוּרָא אִיהוּ דְכָלָא, אִיהוּ נְטִיל מִפְלָא
 (דף י"ג ע"א) הַהוּא בִּירָא קְדִישָׁא, קָאִים תַּחוּתֵיהּ,
 חַקְלָא דְתַפּוּחִין (קְדִישִׁין) אִיהוּ מֵהַאי בִּירָא
 אֲתַשְׁקִין עֲדָרְיָא, דְרַעֲי מִשָּׁה בְּמַדְבָּרָא, מֵהַאי
 בִּירָא אֲתַשְׁקִין עֲדָרְיָא דְבָרִיר יַעֲקֹב כַּד בָּרִיר
 לוֹן לְגוּ חוּלְקִיהָ כָּל אֵינוֹן רְתִיכִין, כָּל אֵינוֹן
 מְאִרִי דְגַדְפִין.

בְּשַׁעְרֵי שְׁנַיִם וְיִצְאוּ לְמוֹל אֶחָד,
 מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת.
 שְׁנַיִם יוֹרְדִים לְשַׁלְשָׁה (למטה) הֵם
 שְׁנַיִם, אֶחָד מֵהֶם הוּא שְׂדֵה
 תַפּוּחִים קְדוּשִׁים, מֵהַבָּאֵר הַזֹּאת
 יוֹשְׁבִים וְשְׁנַיִם יוֹשְׁבִים הַמוֹשֵׁב
 שְׁהַנְבִיאִים (בְּנִי) יוֹנְקִים מֵהֶם.
 אֶחָד בִּינְיָהּ הוּא חַבּוּרָא שֶׁל
 הַכֵּל, וְהוּא נוֹטֵל מִהַכֵּל. אוֹתָהּ
 בָּאֵר קְדוּשָׁה עוֹמְדַת תַּחְתֵּיהֶם,
 שְׂדֵה תַפּוּחִים (הַקְדוּשִׁים) הִיא.
 מֵהַבָּאֵר הַהִיא נִשְׁקִים הַעֲדָרִים
 שְׂרָעָה מִשָּׁה בְּמַדְבָּר, מֵהַבָּאֵר
 הַזֹּאת נִשְׁקוּ הַעֲדָרִים שֶׁבָּרַר
 יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר בָּרַר אוֹתָם לְתוֹךְ
 חִלְקוֹ כָּל אוֹתָן מְרַפְּבוֹת וְכָל
 אוֹתָם בְּעַלֵי הַכְּנָפִים.

תִּלְתָּת קְיָיִמִין רְבִיעִין עַל הַאי בִּירָא. הַאי בִּירָא
 מִינְיָהּ אֲתַמְלִי. אֲדַנְי אֲתַקְרִי, עַל דָּא
 כְּתִיב, (דברים ג) אֲדַנְי יְהוָה אֲתָהּ הַחֲלוֹת וְגו' .
 וְכְתִיב (דניאל ט) וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מַקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם
 לְמַעַן אֲדַנְי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּיהּ
 גְּנִיז חַד מְקוּרָא קְדִישָׁא, דְנִבְיַע בֵּיהּ תְּדִיר,
 וְאֲמַלִי לִיהָ, יְיָ צְבָאוֹת אֲקִרִי. בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמֵי
 וְלְעַלְמֵי עַלְמִין. (ע"ב)

שְׂרָעָה עוֹמְדִים רוֹבְצִים עַל
 הַבָּאֵר הַזֹּאת. בָּאֵר זוֹ מִתְמַלֵּאת
 מֵהֶם, וְנִקְרֵאת אֲדַנְי, עַל זֶה
 כְּתוּב (דברים ג) אֲדַנְי אֱלֹהִים אֲתָהּ
 הַחֲלוֹת וְגו' . וְכְתוּב (דניאל ט)
 וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מַקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם
 לְמַעַן אֲדַנְי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, זֶהוּ
 שְׁכַתוֹב (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן
 הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּהָ גְּנִיז
 מְקוּרָא קְדוּשָׁא שְׁנוּבַע בְּהָ תְּמִיד,
 וּמְמַלֵּא אוֹתָהּ, שְׁנִקְרֵא ה'
 צְבָאוֹת. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם
 וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְלִכְהֵן מְדִין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה וְגו' .
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי בִּירָא דָּא, אִיהוּ
 בִּירָא דִיעֲקֹב, הָא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ט) וְנִאֲסַפּוּ
 שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו' . וְהֵכָא בְּנוֹת יִתְרוֹ
 לָא אֲצַטְרִיכוּ לְהַאי. אֵלָא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה בְּלֵא
 טוֹרַח אַחְרָא.

וְלִכְהֵן מְדִין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה
 וּתְדַלְנָה וְגו' . אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 אִם בָּאֵר זוֹ שְׁהִיא בָּאֵר יַעֲקֹב,
 הָרִי כְּתוּב בְּהָ (בראשית כט) וְנִאֲסַפּוּ
 שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו' .
 וְכַאֲן בְּנוֹת יִתְרוֹ לֹא הִצְטְרְכוּ אֶת
 זֶה, אֵלָא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה, בְּלֵי
 טוֹרַח אַחֵר.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, יַעֲקֹב אַעֲדִי לָהּ מִן בִּירָא, דְּהָא
 כְּתִיב, כַּד מִתְפַּנְשִׁי תִמְן כָּל עֲדָרְיָא,
 וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן. וְיַעֲקֹב, לָא כְּתִיב וַיֵּשֶׁב אֶת
 הָאֶבֶן, דְּהָא לָא אֲצַטְרִיךְ לְבִתְרָא בֵּין, דְּהָא
 הִצְטְרַךְ אַחֵר כֵּן, שְׁהָרִי בְּתַחֲלָה הִמִּים לֹא הָיוּ עוֹלִים. בֵּינָן

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, יַעֲקֹב הָיוּ
 אוֹתָהּ מִן הַבָּאֵר, שְׁהָרִי כְּתוּב,
 כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים שָׁם כָּל הַעֲדָרִים,
 וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן. וְיַעֲקֹב לֹא
 כְּתוּב וַיֵּשֶׁב אֶת הָאֶבֶן, שְׁהָרִי לֹא
 שָׁבָא יַעֲקֹב, עָלוּ הַמִּים אֵלָיו, וּמִשָּׁה

בְּקִדְמִיתָא מִיָּא לָא הוּוּ סְלִיקִין, פִּיּוּן דְּאִתָּא
 יַעֲקֹב, סְלִיקוּ מִיָּא לְגַבִּיּהּ, (וּמִשָּׁה אוּף הָכִי סְלִיקוּ מִיָּא
 לְגַבִּיּהּ) וְהָהוּא אֲבָנָא, לָא הָוָה עַל פּוּם בִּירָא,
 וּבְגִין כּוּן וּתְבִאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְר' אַבָּא הוּוּ אֲזִילִי מִטְּבֵרְיָא לְצַפְרִי.
 עַד דִּהוּוּ אֲזִילִי, פִּגְעַע בְּהוּ חַד יוּדָאִי,
 אֶתְחַבֵּר בְּהַדְיִיָּהוּ, אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, כֹּל חַד
 לִימָא מְלָה דְאֹרִיִּיתָא.

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר, (יחזקאל ל"ז) וַיֹּאמֶר אֵלִי הִנֵּבֵא
 אֶל הָרוּחַ הִנֵּבֵא בֶן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ
 וְגו'. מֵהֵאֵי קָרָא יְדַעְנָא, אֶתֶר דְּהָרוּחַ נִפְקָא
 מִגִּיָּה, וְכִי יָכִיל הָוָה יְחִזְקָא לְנִבְאָה עַל הָרוּחַ,
 וְהָא כְּתִיב (קהלת ח') אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכָלֹּא
 אֶת הָרוּחַ. אֶלָּא, בַּר נֶשׁ לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה
 בְּרוּחַ, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ שְׁלִיט
 בְּכָלָא, וְעַל מִימְרֵיהּ הָוָה מִתְנַבֵּי יְחִזְקָאֵל. וְתוּ
 דְהָא רוּחַ הָוָה בְּגוּפָא בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וּבְגִין כּוּן
 אֶתְנַבֵּי עֲלֵיהּ, מְאַרְבַּע רוּחוֹת בּוֹאֵי הָרוּחַ,
 מֵהָהוּא אֶתֶר דְּאֶתְחַם בְּסַמְכוּי בְּאַרְבַּע סְטֵרִין
 דְּעֲלָמָא.

דְּלִיג הָהוּא יוּדָאִי קָמִיָּה, אָמַר לִיָּה רְבִי אֶלְעָזָר,
 מָאֵי חֲמִית. אָמַר מְלָה חֲמִינָא. אָמַר לִיָּה
 מָאֵי הִיא. אָמַר לִיָּה רוּחַ בְּנֵי אָדָם, אִי אֶתְלַבֵּשׁ
 בְּגִין עֵדָן בְּלָבוּשָׁא דְדִיוּקָנָא בְּגוּפָא דְהֵאֵי
 עֲלָמָא, הָוָה לִיָּה לְמַכְתָּב, כֹּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדָן
 בּוֹאֵי הָרוּחַ, מֵהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר לִיָּה, רוּחָא לָא נַחְתָּא לְהֵאֵי עֲלָמָא, עַד
 דְּסִלְקָא מְגַנְתָּא דְאַרְעָא, לָגוּ כּוּרְסִיָּא,
 דְקִיִּימָא עַל אַרְבַּע סַמְכִין. פִּיּוּן דְּסִלְקָא תַּמָּן,
 אֶסְתְּאָבֵא מִגּוּ הָהוּא כּוּרְסִיָּא דְמִלְפָּא, וְנַחְתָּא
 לְהֵאֵי עֲלָמָא, גּוּפָא אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטֵרִי
 עֲלָמָא, רוּחַ אוּף הָכִי אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטֵרִי
 דְכוּרְסִיָּא, דְמִתְתַּקְנָא עֲלֵיָּהוּ.

אָפּ כִּרְ עֵלוּ הַמַּיִם אֵלֵינוּ וְאוֹתָהּ הָאָבִין
 לָא הִיתָה עַל פִּי הַבָּאָר, וּמִשּׁוּם
 כִּרְ וּתְבִאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרְבִי אַבָּא הִיוּ
 הוֹלְכִים מִטְּבֵרְיָה לְצַפּוּרִי. עַד
 שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, פִּגְעַע בְּהֵם יְהוּדִי
 אֶחָד. הִתְחַבֵּר עִמָּם. אָמַר רְבִי
 אֶלְעָזָר, כֹּל אֶחָד יֹאמַר דְּבַר
 תּוֹרָה.

פְּתַח הוּא וְאָמַר, (יחזקאל לו') וַיֹּאמֶר
 אֵלִי הִנֵּבֵא אֶל הָרוּחַ הִנֵּבֵא בֶן
 אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ וְגו'.
 מִפְּסוּק זֶה יְדַעְתִּי מְקוּם שְׁהָרוּחַ
 יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְכִי יָכִיל הָיָה
 יְחִזְקָאֵל לְנִבְאָה עַל הָרוּחַ, וְהָרִי
 כְּתוּב, אֵין אָדָם שׁוֹלֵט בְּרוּחַ
 לְכָלָא אֶת הָרוּחַ. אֶלָּא, בֶּן אָדָם
 לָא יָכִיל לְשַׁלֵּט בְּרוּחַ, אֲבָל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שׁוֹלֵט
 בְּכָל, וְעַל מְאֹמְרוּ הָיָה מִתְנַבֵּא
 הִנֵּבֵא יְחִזְקָאֵל. וְעוֹד, שְׁהָרִי רוּחַ
 הִיָּתָה בְּגוּף בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכְּן
 הִתְנַבֵּא עֲלֵיהּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת
 בְּאֵי הָרוּחַ, מֵאוֹתוֹ מְקוּם
 שְׁנַתְחַם בְּעַמּוּדֵיו בְּאַרְבַּעַת
 הַצְּדִידִים שֶׁל הָעוֹלָם.

קָפִין אוֹתוֹ יְהוּדִי לְפָנָיו, אָמַר לוֹ,
 רְבִי אֶלְעָזָר, מָה רְאִיתָ? אָמַר,
 דְּבַר רְאִיתִי. אָמַר לוֹ, מָה? אָמַר
 לוֹ, רוּחַ בְּנֵי אָדָם אִם מִתְלַבֵּשׁ
 בְּגִין עֵדָן בְּלָבוּשׁ שֶׁל דִּיוּקָן בְּגוּף
 שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, הָיָה לוֹ לְכַתֵּב:
 כֹּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדָן בְּאֵי הָרוּחַ.
 מֵהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת?

אָמַר לוֹ, רוּחַ לָא יוֹרְדַת לְעוֹלָם
 הַזֶּה עַד שְׁעוֹלָה מִהֵגֵן שְׁבַאֲרִץ
 לְתוֹף הַכֶּסֶף שְׁעוּמַד עַל אַרְבַּעַת
 עַמּוּדִים. פִּיּוּן שְׁעוֹלָה שָׁם,
 נִשְׁאַבֵּת מִתּוֹף אוֹתוֹ הַכֶּסֶף שֶׁל
 הַמְּלֶכֶךְ, וְיוֹרְדַת לְעוֹלָם הַזֶּה,
 הַגּוּף נִשְׁלַח מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
 הָעוֹלָם. אָפּ הָרוּחַ כִּרְ נִשְׁלַח
 מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הַכֶּסֶף שְׁמִתְקַן
 עֲלֵיהֶם.

אמר לו אותו האיש, הקפיצה שקפצתי לפניכם, דבר ראיתי מצד זה. משום שיום אחד הייתי הולך במדבר, וראיתי עץ אחד נחמד למראה ומערה אחת תחתיו. קרבתי אליו, וראיתי אותה מערה שמעלה ריחות מכל מיני ריחות של העולם. התחזקתי בעצמי ונכנסתי לאותה מערה, וירדתי במדרגות ידועות לתוך מקום אחד שהיו בו עצים גדולים וריחות ובשמים שלא יכלתי לסבל.

ושם ראיתי איש אחד, ושרביט אחד בידו, והיה עומד בפתח אחד. פיון שראה אותי, תמה ועמד אלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן ומאיפה אתה, אני פחדתי הרבה. אמרתי לו, מורי, אני מן החברים, וכך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי למערה הזו, וירדתי לכאן.

אמר לי, הואיל ואתה מן החברים, קח את הפתכים הקשורים הללו ותן אותם לחברים, אותם שיודעים הסודות של רוחות הצדיקים. הפה בי באותו שרביט, ונרדמתי. בין כך ראיתי כמה חילות ומחנות בתוך השנה שהיו באים בדרך לאותו מקום, ואותו איש הפה באותו שרביט ואמר, לכו בדרך של האילנות. בין כך שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיפה. ושמעתי קולות של מחנות גדולים, ולא ידעתי מהיכן (לאיזה מקום) הוא. התעוררתי ולא ראיתי דבר, ופחדתי באותו מקום.

בין כך ראיתי אותו איש. אמר לי, ראית דבר? אמרתי לו, ראיתי בתוך שנתי כך וכך. אמר, באותה דרך הולכות רוחות הצדיקים לתוך הגן עדן

אמר ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא חדא הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרגג למחזי, וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא, דסלקא ריחין מפל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא, דהווי ביה אלנין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא יכילנא למסבל.

ותמן חמינא חד בר נש, ושרביטא חד בידיה. והוה קאים בחד פתחא, פיון דחמא לי, תוה וקם לגבאי. אמר לי, מה אתה הכא, ומאן אתה, אנא דחילנא סגיא, אמיןא ליה, מארי, מן חברייא אנא, כך וכך חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הכא.

אמר לי, הואיל ומן חברייא אנת, טול האי קיטרא דכתבא, והב ליה לחברייא,

אינון דידעין רזין דרוחיהון דצדיקנא (דף י"ג ע"ב) בטש בי בההוא שרביטא, ודמיכנא. אדהכי, חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהווי אתיין באורחא, לההוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרביטא, ואמר באורחא דאילני זילו. אדהכי דהווי אזלי, פרחי באוירא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא מאן (ס"א לאן אתר) איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

אדהכי, חמינא לההוא בר נש, אמר לי, חמית מידי, אמיןא ליה, חמינא גו שינתא כך וכך. אמר, בההוא ארחא אזלי רוחיהון דצדיקנא, גו גנתא דעדן לאעלא תמן. ומה דשמעת מנייהו, הוא, דקיימי בגנתא בדיוקנא

להפגס לשם, ומה ששמעת מהם, הוא שעומדים בגן בדיוקן של העולם הזה, ושמים ברוחות הצדיקים שנכנסים לשם.

וכמו שגוף נכנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות ומצטרף בעולם הזה, אף כף הרוח מצטרפת בגן מקשר של ארבע רוחות שעומדות בגן. ואותה רוח מתלבשת שם ומצטרפת מהם בציוור של דמות הגוף שהצטרף בעולם הזה. ואלמלא אותן ארבע רוחות שהן אורים של הגן, הרוח לא מצטרפת בציוור כלל, ולא מתלבשת בהם.

אותן ארבע רוחות קשורות אלה באלה כאחד, ואותה רוח מצטרפת ומתלבשת בהן, כמו שהגוף מצטרף בקשרים של ארבעה יסודות העולם. ולכן מארבע רוחות באי הרוח, מאותן ארבע רוחות של גן ערן שהתלבשה והצטרפה בהן. ועכשו קח קשר זה של כתבים ולך לדרךך, ותן אותם לחברים.

בא רבי אלעזר ואותם החברים ונשקוהו בראשו. אמר רבי אלעזר, ברוך הרחמן ששלחך לכאן, שודאי זהו ברור הדבר, והקדוש ברוך הוא הזמין לפי פסוק זה. נתן להם אותו צרור כתבים. פיון שנטל אותו רבי אלעזר ופתח אותו, יצא חדר אש והקיפו. ראה בו מה שראה, ופרח מידיו.

בכה רבי אלעזר ואמר, מי יכול לעמד בגני המלך, (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביה קדשך. אשרי דרך זו ואותה שעה שפגשתי אותך. ומאותו יום היה שמח רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחברים. עד שהיו הולכים, פגשו באר מים אחת. עמדו עליה ושתו מן המים.

דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקא דעאלין תמן.

ובמה דגופא אתבני בהאי עלמא, מקטורא דארבע יסודי, ואתציר בהאי עלמא. אוף הכי רוחא, אתציר בגינתא, מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא, אתלבשא תמן, ומתצירת מנייהו, בציורא דדיוקנא דגופא, דאתציר בהאי עלמא. ואלמלא אינון ארבע רוחין, דאינון אורין דגנתא, רוחא לא מתצירא בציורא כלל, ולא אתלבשא בהו.

אינון ארבע רוחין, קטירין אלין באלין פחדא, וההוא רוח אתציר ואתלבש בהו, פגוונא דגופא אתציר בקטורי, דארבע יסודי עלמא. ובגין כן, מארבע רוחות בואי הרוח, מאינון ארבע רוחין דגן ערן, דאתלבשא ואתצירת בהו, והשתא טול האי קיטרא דכתבא וזיל לארחה, והב ליה לחבריא.

אתא רבי אלעזר, ואינון חבריא, ונשקוהו ברישיה, אמר רבי אלעזר, בריך רחמנא, דשרך הכא, דודאי דא הוא ברירא דמלה, וקודשא בריך הוא אומין לפומי האי קרא. יתב לון ההוא קיטרא דכתבא, פיון דנטל ליה רבי אלעזר, ופתח ליה, נפק אפותא דאשא, ואסחר ליה, חמא ביה מה דחמא, ופרח מן ידוי.

בכה ר' אלעזר, ואמר מאן יכול לקיימא בגנזיא דמלכא, (תהלים ט"ו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביה קדשך. זכאה האי אורחא, וההיא שעתא דאערענא כן. ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחבריא, עד דהוו אזלי, פגעו בחד בירא דמיא, קיימו עליה, ושתו מן מיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זָפָאָה חוֹלְקִיהוּן דְּצַדִּיקָא, יַעֲקֹב עָרַק מִקְמֵי אַחוּי, וְאַזְדַּמֵּן לִיהּ בִּירָא, פִּינֵן דְּבִירָא חָמָא לִיהּ, מִיָּא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקִין לְגַבְיֵיהּ, וְיַחְדוּ בְּהַדְיָהּ, וְתַמָּן אֲזַדְוּוּגַת לִיהּ בַּת זִוְגִיָּהּ. מִשָּׁה עָרַק מִקְמֵי פְרַעֲהּ, וְאַזְדַּמֵּן לִיהּ הֵהוּא בִּירָא, וּמִיִּין חָמוּ לִיהּ, וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקוּ לְגַבְיֵיהּ, וְתַמָּן אֲזַדְוּוּגַת לִיהּ בַּת זִוְגִיָּהּ.

מה בין משה ליעקב, יעקב פתיב ביה, (בראשית כ"ט) ויהי כאשר ראה ויגל את האבן וגו'. ויגש ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיעו וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי מגייה לעלמין וביה הוה ידע, דצפוריה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא אוף הכי.

אָמַר הֵהוּא בַּר נָשׁ, הָכִי אֹוּלִיפְנָא, דִּיתְרוּ פּוֹמֵר לְפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוָה. פִּינֵן דְּחָמָא דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לִית בְּהּ מִמְּשׁוּ. אֲתַפְרֵשׁ מְפוּלְחָנָא דִּילֵיהּ. קָמוּ עַמָּא וְנִדְוּהוּ. פִּינֵן דְּחָמוּ בְּנַתְיָהּ, הָוּ מְתַרְכֵּן לוּן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אֵינוּן הָוּ רַעְאֵן עֲאֲנִיָּהּ. פִּינֵן דְּחָמָא מִשָּׁה בְרוּחַ קְדָשָׁא, דְּעַל מְלָה דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוּ עֲבָדִי, מִיָּד וַיִּקָּם מִשָּׁה וַיּוֹשִׁיעֵן וַיִּשְׁק אֶת צֵאֲנָם. וְאַתְעָבִיד קִנְאָה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּכֻלָּא.

אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אַנְתָּ לְגַבְנָן, וְלֹא יַדְעֵנָא (דף י"ד ע"א) שְׁמֵךְ. אָמַר, אַנְא יוֹעֵזֵר בֵּן אֵמֵר, אֲנִי יוֹעֵזֵר בֵּן יַעֲקֹב. בָּאוּ הַחֲבָרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וּמָה

מה בין משה ליעקב, יעקב פתיב ביה, (בראשית כ"ט) ויהי כאשר ראה ויגל את האבן וגו'. ויגש ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיעו וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי מגייה לעלמין וביה הוה ידע, דצפוריה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא אוף הכי.

אָמַר הֵהוּא בַּר נָשׁ, הָכִי אֹוּלִיפְנָא, דִּיתְרוּ פּוֹמֵר לְפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוָה. פִּינֵן דְּחָמָא דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לִית בְּהּ מִמְּשׁוּ. אֲתַפְרֵשׁ מְפוּלְחָנָא דִּילֵיהּ. קָמוּ עַמָּא וְנִדְוּהוּ. פִּינֵן דְּחָמוּ בְּנַתְיָהּ, הָוּ מְתַרְכֵּן לוּן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אֵינוּן הָוּ רַעְאֵן עֲאֲנִיָּהּ. פִּינֵן דְּחָמָא מִשָּׁה בְרוּחַ קְדָשָׁא, דְּעַל מְלָה דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוּ עֲבָדִי, מִיָּד וַיִּקָּם מִשָּׁה וַיּוֹשִׁיעֵן וַיִּשְׁק אֶת צֵאֲנָם. וְאַתְעָבִיד קִנְאָה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּכֻלָּא.

אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אַנְתָּ לְגַבְנָן, וְלֹא יַדְעֵנָא (דף י"ד ע"א) שְׁמֵךְ. אָמַר, אַנְא יוֹעֵזֵר בֵּן אֵמֵר, אֲנִי יוֹעֵזֵר בֵּן יַעֲקֹב. בָּאוּ הַחֲבָרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וּמָה

אָמַר, אֲנִי יוֹעֵזֵר בֵּן יַעֲקֹב. בָּאוּ הַחֲבָרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וּמָה

יעקב. אתו חבריאי ונשקוהו, אמרו, ומה אנת לגבן, ולא הוינן ידעין בך. אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אזפוהו תלת מילין, ואזיל לאורחיה.

והאמרן איש מצרי הצילנו. (שמות ב) רבי חייא אמר, הא אוקמוה חבריאי, דנצנצא בהו רוח קדשא, ואמרו, ולא ידעו מה אמרו. לבר נש, דהוה יתיב במדברא, והווי יומין דלא אכל בשרא. יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא, ערק אימרא, ודובא אבתריה, עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא, חמא אימרא, ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא. דבר אחר (שמות א) ואלה שמות בני יהודה פתח ואמר, (שיר השירים א) שחורה אני ונאנה וגו'. שחורה אני ונאנה - זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות. ונאנה - שהיא נאנה בתורה ומצוות ומעשים פשירים. בנות ירושלם - שעל זה זכאים לרשת את ירושלים של מעלה. כאהלי קדר - אף על גב שהיא קודרת בגלות, במעשים היא פריעות שלמה, פריעות של המלך שהשלום כלו שלו. רבי חייא הגדול היה הולך לבעלי המשנה ללמד מהם. הלך לרבי שמעון בן יוחאי, וראה פרגוד אחד שהיה מפסיק בבית. תמה רבי חייא. אמר, אשמע דבר מפיו מכאן. שמע שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים. כל הפסוק שכוספים ישראל ומלפניו מהקדוש ברוך הוא, הוא שאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח פצבי או בעפר האילים.

רבי חייא רבא, הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא, למילף מנייהו. אזל לגבי רבי שמעון בן יוחאי, וחמא פרגוד חד, דהוה פסיק בביתא. תוה רבי חייא, אמר, אשמע מלה מפומיה מהכא.

שמע דהוה אמר, (שיר השירים ח) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל פסוקא דכסיפו ישראל (מקמייה) מקודשא בריך הוא, דאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל, שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח פצבי או פועפר האילים.

מאי טעמא, אמר רבי שמעון, אין חיה בעולם

אותך? הלכו כאחד כל אותו היום, וליום אחר לוי אותו שלשה מילין, והלך לדרבו. והאמרן איש מצרי הצילנו. רבי חייא אמר, הרי בארו החברים, שנצנצא בהן רוח הקדש, ואמרו ולא ידעו מה אמרו. לאיש שהיה יושב במדבר, והיו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דב לטל פכש אחד. ברח הפכש, והדב אחריו, עד שהגיעו לאותו איש למדבר. ראה פכש והחזיק בו ושחטו, ואכל בשר.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל - רבי יהודה פתח ואמר, (שיר א) שחורה אני ונאנה וגו'. שחורה אני ונאנה - זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות. ונאנה - שהיא נאנה בתורה ומצוות ומעשים פשירים. בנות ירושלם - שעל זה זכאים לרשת את ירושלים של מעלה. כאהלי קדר - אף על גב שהיא קודרת בגלות, במעשים היא פריעות שלמה, פריעות של המלך שהשלום כלו שלו.

רבי חייא הגדול היה הולך לבעלי המשנה ללמד מהם. הלך לרבי שמעון בן יוחאי, וראה פרגוד אחד שהיה מפסיק בבית. תמה רבי חייא. אמר, אשמע דבר מפיו מכאן.

שמע שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים. כל הפסוק שכוספים ישראל ומלפניו מהקדוש ברוך הוא, הוא שאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח פצבי או בעפר האילים.

מה הטעם? אמר רבי שמעון, אין חיה בעולם עושה כמו

הצבי או כעפר האילים. בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם הוא תמיד מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל: רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו - יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עפר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח. זהו שכתוב (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. דבר אחר - הצבי, כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל לקדוש-ברוך הוא, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

שמע רבי חייא ואמר, אם עליונים ופוסקים עוסקים בבית, ואני יושב בחוץ?! בכה. שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שכנה בחוץ, מי יצא? אמר רבי אלעזר בנו, אם אני אשרי - (בחול) לא אשרי, שהרי השכנה בחוץ אלינו. שתפנס השכנה, ותהיה אש שלמה. שמע קול שאומר: עדין לא נסמכו הסומכים, והשערים עדין לא התקנו, ומקטני ומאחלין הבשמים של עדין, שפעת הוא. לא יצא רבי אלעזר.

ישב רבי חייא, בכה ונאנח. פתח ואמר, סב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. נפתח שער הפרגוד, לא נכנס רבי חייא. זקף רבי שמעון את עינו ואמר, מזה נשמע שנתנה רשות למישהו בחוץ, ואנו בפנים?! קם רבי שמעון. הלכה האש ממקומה עד מקום רבי חייא. אמר רבי שמעון, ניצוץ אור התאלם פיו של רבי חייא.

עושה כמו הצבי או כעפר האילים, בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט, ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי או כמו עפר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כ"ו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. דבר אחר, הצבי כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל להקדוש ברוך הוא, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

שמע רבי חייא ואמר, אי עלאין (פסוק) עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכה. שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שכינתא לברא, מאן יפוק. אמר רבי אלעזר בריה. אי אנא קלינא, (בחולא) לא קלינא דהא שכינתא ברא מננא, ליעול שכינתא, ותיהוי אשתא שלימתא. שמע קלא דאמר, עד לא סמכין אסתמכו, ותרעין לא אתתקנו, ומזוטרי (נ"א ומזוטרי) דבוסמיא דעדן דכען הוא, לא נפק ר' אלעזר.

יתוב רבי חייא, בכה ואתגנח, פתח ואמר, (שיר השירים ב') טוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. אתפתח תרעא דפרגודא, לא עייל רבי חייא, זקיף רבי שמעון עינו ואמר, שמע מינה אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לגו. קם רבי שמעון, אזל אשא מדוכתיה, עד דוכתא דרבי חייא, אמר רבי שמעון, קוּזְטִיפּא דנהורא דקליטרא (ס"א דקליטרא) לבר, ואנא הכא לגו, אתאלם פומיה דרבי חייא.

הקליטה בחוץ, של המפתח ואנו כאן בפנים!?

בין דעאל לגו, מאיף עינוי, ולא זקוף רישיה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי, דלא רגיל ביה. קם רבי אלעזר, אעבר ידיה אפומיה דרבי חייא, פתח פומיה רבי חייא, ואמר, חמא עינא מה דלא חמינא, אזדקף דלא חשיבנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק.

באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא ושביבא, סליק לתלת מאה (דף י"ד ע"ב) ושבעין רתיכין. וכל רתיכא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון, עד דמטו לעתיק יומין, דיתיב על פרסייא, וכרסייא מזדעזעא מגייה, למאתן ושתינ עלמין.

עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותתאין, וכלהו בזמנא חדא, תווהין ואמרין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש כללא, מאן יכיל למיקם קמיה. דין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא, צייתין לקליה, כל פרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין, וכל אינון דמשבחי למריהון.

לית דפתחין ולית דמסיימין, פלהו משתכחין, עד לא אשתמע (נ"א דלשתמע) בכל רקיעיא דלעילא ותתא, פטרא. פד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשבחיין למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיעין. אתיין פלהו בגיגיה דרבי שמעון, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסימין דעדן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיגיה דרבי שמעון.

ומשתחווים לפני רבונם, מעלים ריחות של בשמים של עדן רבי שמעון.

בין שנכנס פנימה, הוריד את עינוי ולא זקף ראשו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, קום העבר ידך על פיו, שלא יודע בזה, שלא רגיל בו. קם רבי אלעזר והעביר ידו על פי רבי חייא. פתח פיו רבי חייא ואמר, ראתה עיני מה שלא ראיתי. הזדקפתי שלא חשבתי, שטוב למות באש של זהב טוב שדולק.

במקום שזורקים שביבי אש לכל עבר, וכל שביב ושביב עולה לשלש מאות ושבעים מרפכות, וכל מרפכה נפרדת לאלף אלפים ורבוא רבבות, עד שמגיע לעתיק הימים שיושב על כסא, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות.

עד שמגיע למקום עדון הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים, וכל העליונים והתחתונים, וכלם בזמן אחד, תמהים ואומרים: זהו רבי שמעון בר יוחאי שהיה מרעיש הכל, מי יכול לעמד לפניו. זהו הוא רבי שמעון בר יוחאי שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסק בתורה, מקשיבים לקולו כל הפסאות וכל הרקיעים וכל המרפכות, וכל אותם שמשבחים את רבונם.

אין פותחים ואין מסיימים, כלם נמצאים, עד שלא נשמע (שישתמע) בכל הרקיעים שלמעלה ושלמטה פתחון פה. כשמסיים רבי שמעון לעסק בתורה, מי רואה איזה שירים? מי רואה איזו חדוה שמשבחים לרבונם? מי רואה את הקולות שהולכים בכל הרקיעים? כלם באים בשביל רבי שמעון וכורעים עד עתיק הימים, וכל זה משום

פָּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר, שֵׁשׁ דְּרָגוֹת יָרְדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכָל אַחַת וְאַחַת עֲשָׂרָה אֶלֶף רַבּוּא. וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים, וְכַסְפֵּי אֱלֹהִים שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים. (מלכים א', י') שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים הוּא דְכָתִיב, (יחזקאל ט"ז) רַבְּבָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף וְגו'. הָרִי שֵׁשׁ. וּכְנַגְדָן כְּתוּב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ וְגו'.

בֵּא רֵא, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹלָה לְעֲשָׂרָה, וְהָיוּ שְׁשִׁים, וְאוֹתָם שְׁשִׁים גְּבוּרִים שֶׁסָּבִיב הַשְּׂכִינָה, וְהֵם שְׁשִׁים רַבְּבוֹת שֶׁיֵּצְאוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת וְשֶׁנִּכְנְסוּ עִם יַעֲקֹב לְגִלוּת.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֵיִיא, וְהָרִי הָיוּ (רואים) שְׁבַע וְעָלוּ לְשַׁבְּעִים. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמֵעוֹן, שְׁבַעִים לֹא מִכָּאֵן. וְאִם תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שְׁבַע, הָרִי כְּתוּב (שמות כה) וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצִּדֵּיהֶם שְׁלֹשָׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנָה אֶחָד הָאֲמָצְעִי לֹא בַחֲשָׁבוֹן, שְׁכָתוּב (במדבר ח) אֶל מוֹל פָּנָי הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד דִּהְיוּ יְתֵבִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן אָבוּי, מַה חֲמָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְנַחֲתָא יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגִלוּתָא. אָמַר לִיהִי חֲדָא שְׂאֵלְתָא אֶתְ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין. אָמַר לִיהִי תְרִין גְּלוּתָא לְמָה. וְלְמִצְרַיִם לְמָה. אָמַר לִיהִי תְרִין אֵינּוֹן וְאֶתְחַזְרוּ לְחַד. אָמַר לִיהִי קוּם בְּקִיּוּמְךָ בְּגִינְךָ יִתְקַיֵּים לְעֵילָא, מִשְׁמַךְ הָאִי מְלָה, אֵימָא בְרִי אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמּוֹנִים פִּילְגָשִׁים. שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת - אוֹתָם שֶׁל חֲזָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. (בחקיקות)

פָּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוּמִיָּה וְאָמַר, שֵׁשׁ דְּרָגִין נַחְתּוּ עִמִּיהָ דִּיעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְכָל חַד וְחַד עֲשָׂרָה אֶלֶף רַבּוּא. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שֵׁשׁ דְּרָגִין לְיִשְׂרָאֵל. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שֵׁשׁ דְּרָגִין לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שֵׁשׁ דְּרָגִין לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים. דְכָתִיב, (מלכים א', י') שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַסְפֵּי אֱלֹהִים הוּא דְכָתִיב, (יחזקאל ט"ז) רַבְּבָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף וְגו', הָרִי שֵׁשׁ. וְלִקְבְּלֵיהוֹן פְּתִיב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ וְגו'.

תָּא חֲזִי, כָּל חַד וְחַד סְלִיק לְעֲשָׂרָה, וְהוּוּ שְׁתִּין, וְאֵינּוֹן שְׁתִּין גְּבָרִין דְּבַסְחָרְנֵי שְׂכִינְתָא, וְאֵינּוֹן שְׁתִּין רַבְּבָן, דְּנִפְקוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִגְּלוּתָא, וְדַעְאֵלוּ עִם יַעֲקֹב בְּגִלוּתָא.

אָמַר לִיהִי ר' חֵיִיא, וְהָא הוּוּ (ס"א חמי"ג) שְׁבַעָה, וְסִלְקִין לְשַׁבְּעִין, אָמַר לִיהִי ר' שְׁמֵעוֹן, שְׁבַעִין לֹא מִהֲכָא, וְאֵי סִלְקָא דַּעְתְּךָ שְׁבַעָה, הָא כְּתִיב (שמות כ"ה) וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצִּדֵּיהֶם שְׁלֹשָׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנָה הָאֶחָד הָאֲמָצְעִי לֹא בַחֲשָׁבוֹן, דְכָתִיב, (במדבר ח) אֶל מוֹל פָּנָי הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד דִּהְיוּ יְתֵבִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן אָבוּי, מַה חֲמָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְנַחֲתָא יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגִלוּתָא. אָמַר לִיהִי חֲדָא שְׂאֵלְתָא אֶתְ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין. אָמַר לִיהִי תְרִין גְּלוּתָא לְמָה. וְלְמִצְרַיִם לְמָה. אָמַר לִיהִי תְרִין אֵינּוֹן וְאֶתְחַזְרוּ לְחַד. אָמַר לִיהִי קוּם בְּקִיּוּמְךָ בְּגִינְךָ יִתְקַיֵּים לְעֵילָא, מִשְׁמַךְ הָאִי מְלָה, אֵימָא בְרִי אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמּוֹנִים פִּילְגָשִׁים. שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, אֵינּוֹן גְּבָרִיא דְלַעֲיָלָא מַחֲלֵלָא דְגְבוּרָא דַּאֲתַאֲחַדָן בְּקַלִּיפִין (נ"א בגלפין), דַּחֲיוּתָא קַדִּישָׁא גְבוּרִים שְׁלֵמָעֵלָה מִכַּח הַגְּבוּרָה שְׁנַאֲחִזִּים בְּקַלִּיפוֹת (בחקיקות)

ושמנים פילגשים - ממנים
 בחקיקות שפתחיהן בחזרה
 (באחד) אחד ממאה. ועלמות אין
 מספר - כנאמר היש מספר
 לגדודיו. ועם כל זה כתוב, אחת
 היא יונתי תמתי אחת היא
 לאמה. זוהי השכינה הקדושה
 שיוצאת מבעלי המגן (משנים עשר)
 אורות שזוהרים שמאירים לכל,
 והיא נקראת אם (בינה).

כמו זה עשה הקדוש ברוך הוא
 בארץ, זרק את כל העמים לכל
 עבר, ומנה עליהם גדולים, זהו
 שכתוב (דברים ד) אשר חלק ה'
 אלהיך אתם לכל העמים. והוא
 לקח לחלקו את כנסת ישראל,
 זהו שכתוב פי חלק ה' עמו
 יעקב חבל נחלתו. וקרא לה
 אחת היא יונתי תמתי אחת היא
 לאמה. זוהי שכינת כבודו
 שהשרה ביניהם, אחת היא
 ומיוחדת לו. ראיה בנות
 ויאשרוה, כמו שנאמר (משלי לא)
 רבות בנות עשו חיל ואת עלית
 על כלנה. מלכות ופילגשים
 ויהללוה - אלו גדולי העמים
 שנפקדו עליהם.

ועוד סוד הדבר הוא, ששנינו,
 בעשרה מאמרות נברא העולם,
 וכשתסתכל הם שלשה, והעולם
 נברא בהם בחכמה ובתבונה
 ובדעת, והעולם לא נברא אלא
 בשביל ישראל. כשרצה
 להעמיד את העולם, עשה את
 אברהם בסוד החכמה, את
 יצחק בסוד התבונה, ואת יעקב
 בסוד הדעת, ובזה נקרא (משלי כד)
 ובדעת חדרים ימלאו. ובאותה
 שעה נתקן כל העולם,
 ומשנולדו ליעקב שנים עשר
 שבטים, נתקן הכל כמו
 שלמעלה.

כשראה הקדוש ברוך הוא
 חדה רבה של העולם התחתון

דישראל. ושמנים פילגשים, ממנן בגלפוי
 דתחותוי בחזרא (ס"א בחד) חד ממאה. ועלמות
 אין מספר, כמה דאת אמר (איוב כ"ה) היש מספר
 לגדודיו. ועם כל דא כתיב, (שיר השירים ו) אחת
 היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא
 שכינתא קדישא דנפקא מתריסין (נ"א מתריסר)
 זיהרא, דזהרא דנהיר לכלא, ואיהי אתקרי
 אמה.

בגוונא דא עביד קדשא בריך הוא בארעא,
 זריק לכל עמין לכל עיבר, ומני עליהן
 רבירבי, הדא הוא דכתיב (דברים ד) אשר חלק ה'
 אלהיך אותם לכל העמים, והוא נסיב
 לחולקיה פנישתא דישראל, הדא הוא דכתיב,
 (דברים ל"ב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.
 וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא
 לאמה, דא היא שכינת יקריה, דאשרי ביניהון,
 אחת היא ומיוחדת ליה. ראיה בנות ויאשרוה,
 כמה דאת אמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל
 ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים
 ויהללוה, אליו רבירבי עמין דאתפקדן עלייהו.
 ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות
 נברא העולם, וכד תסתכל תלתא אינון,
 ועלמא בהו אתברי, (שמות ל"א) בחכמה ובתבונה
 ובדעת, ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון
 דישראל, פד בעא לקיימא עלמא, עבד
 לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק, ברזא
 דתבונה. ליעקב ברזא דדעת. ובהאי אתקרי,
 (משלי כ"ד) ובדעת חדרים ימלאו. ובהיא שעתא
 אשתכלל כל עלמא. ומדאתילידו (דף ט"ו ע"א)
 ליעקב תריסר שבטין, אשתכלל כלא, כגוונא
 דלעילא.

בר חמא קדשא בריך הוא חדותא סגיא
 דהאי עלמא תתאה, דאשתכלל כגוונא

דְּלַעֲלָא, אָמַר, דִּילְמָא חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּן
 בְּשָׂאָר עַמְמִין, וְיִשְׁתַּאֲר פְּגִימוֹתָא בְּכֻלְהוּ
 עַלְמִין. מַה עָבַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, טְלִיטְל
 לְכֻלְהוּ מַהְכָּא לְהַכָּא, עַד דְּנַחְתּוּ לְמַצְרִים,
 לְמִידָר דִּיּוֹרִיָּהוּן בְּעַם קָשִׁי קָדְל, דְּמַבְזִין
 נְמוּסִיָּהוּן, וּמַבְזִין לְהוּן לְאַתְחַתְּנָא בְּהוּ,
 וְלֹאֲתַעְרְבָא בְּהַדִּיָּהוּ, וְחֻשְׁיָבוּ לְהוּן עַבְדִּין.
 גּוֹבְרִין גְּעֻלָּן בְּהוּן, נוֹקְבַתָּא גְּעֻלָּן בְּהוּן עַד
 דְּאַשְׁתְּכַלֵּל כְּלָא בְּזַרְעָא קִדְשָׁא, וּבִין כֶּף וּבִין
 כֶּף שְׁלִים חוֹבָא דְשָׂאָר עַמִּין, דְּכַתִּיב, (בראשית ט"ו)
 כִּי לֹא שָׁלֵם עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וְכַד נִפְקוּ,
 נִפְקוּ זַפְאִין קִדְשִׁין, דְּכַתִּיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבִטִי
 יִהְיֶה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל. אַתָּא ר' שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה
 בְּרִישִׁיָּה, אָמַר לִיה קָאִים בְּרִי בְּקִיּוּמָךְ, דְּשַׁעְתָּא
 קִיָּמָא לָךְ.

הַזֶּה שֶׁנִּתְקַן כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה,
 אָמַר, אוֹלֵי חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּ
 בְּשָׂאָר הָעַמִּים וְיִשְׁאָר פָּגַם בְּכֹל
 הָעוֹלָמוֹת. מַה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ
 בְּרִיךְ הוּא? טְלִיטְל אֵת כָּלֶם
 מִכָּאֵן לְכָאֵן, עַד שִׁירְדוּ לְמַצְרַיִם
 לְדוֹר אֵת דִּיּוֹרָם בְּעַם קָשָׁה עֲרָף,
 שְׁמַבְזִים אֵת מְנַהֲגֵיהֶם וּמַבְזִים
 אוֹתָם לְהַתְחַתֵּן בְּהֶם וּלְהַתְעַרְב
 עִמָּהֶם, וְחוֹשְׁבִים אוֹתָם
 לְעַבְדִּים. הַגְּבָרִים גְּעֻלוּ בְּהֶם,
 וְהַנְּקֻבוֹת גְּעֻלוּ בְּהֶם, עַד שֶׁנִּתְקַן
 הַכֹּל בְּזַרְעֵ קִדְשׁ, וּבִין כֶּף וּבִין
 כֶּף נִשְׁלַם חֲטָא שְׂאָר הָעַמִּים,
 שְׁכַתּוּב (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלֵם
 עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וְכִשְׂפִיצָאוּ,
 יִצְאוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, שְׁכַתּוּב
 שְׁבִטִי יִהְיֶה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל. בָּא
 רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ בְּרִישׁוֹ. אָמַר
 לוֹ, עֲמַד בְּנִי בְּעַמְדָךְ, כִּי הִשְׁעָה
 עוֹמְדַת לָךְ.

יְתִיב ר' שְׁמַעוֹן, וְר' אֶלְעָזָר בְּרִיָּה קָאִים וּמְפָרֵשׁ
 מְלִי דְרַזִּי דְחַכְמַתָּא, וְהוּוּ אֲנַפּוּי נְהִירִין
 כְּשִׁמְשָׁא. וּמְלִין מִתְבַּדְרִין וְטָאֲסִין בְּרַקִּיעָא.
 יְתִבוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הָווּ
 יְדַעִין אִי הָווּ יִמְמָא אוּ לִילִיא. כַּד נִפְקוּ, יְדַעוּ
 דְּהוּוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא טַעְמוּ מִיְדֵי. קָרָא עַל דָּא
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, (שמות ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים
 יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לְחַם לֹא אָכַל וְגו' . וּמָה
 אִי אֲנִן בְּשַׁעְתָּא חֲדָא כַּד, מִשָּׁה, דְּקָרָא אֶסְהִיד
 בִּיה, וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם וְגו', עַל
 אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

יְשֵׁב רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
 בְּנוֹ עוֹמֵד וּמְפָרֵשׁ דְּבָרִים שֶׁל
 סוּדוֹת חַכְמָה, וְהִיוּ פְּנֵי מְאִירוֹת
 כְּשִׁמְשׁ. וְהַדְּבָרִים מִתְפָּזְרִים
 וְטָסִים בְּרַקִּיעַ. יְשִׁבוּ יוֹמִים וְלֹא
 אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים
 אִם הָיָה יוֹם אוּ לַיְלָה. כְּשִׂיצָאוּ,
 יְדַעוּ שֶׁהָיוּ יוֹמִים שְׁלֹא טַעְמוּ
 דְּבַר. קָרָא עַל זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם
 וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לְחַם לֹא אָכַל
 וְגו' . וּמָה אִם אֲנִי בְּשַׁעְתָּא אַחַת
 כַּד - מִשָּׁה, שֶׁהַפְּתוּב הַעִיד בּוֹ
 וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם
 וְגו', עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.
 כְּשִׁבָּא רַבִּי חֲזִיא לְפָנֵי רַבִּי וְסַפֵּר
 לוֹ אֵת הַמַּעֲשֶׂה, תָּמָה רַבִּי,
 וְאָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
 אָבִי, בְּנִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחֲאִי
 אַרְיָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אַרְיָה,
 וְאִין רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר אַרְיֹת,
 עָלְיוּ כְּתוּב (עמוס א) אַרְיָה שְׂאָג מִי
 עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אִישׁ שְׁלֹא

בַּד אַתָּא רַבִּי חֲזִיא קָמִיָּה דְרַבִּי, וְסַח לִיה
 עוֹבְדָא, תָּוָה רַבִּי, וְאָמַר לִיה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן
 גַּמְלִיאֵל אָבוּי, בְּרִי, ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחֲאִי אַרְיָא,
 וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה אַרְיָא, וְלֹאֵו ר' שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר
 אַרְיֹוֹתָא, עָלִיָּה כְּתִיב (עמוס ג) אַרְיָה שְׂאָג מִי לֹא
 לֹא יִירָא וְגו' . וּמָה עוֹלָמוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה מְזַדְעָזְעִים מִמֶּנּוּ - אֲנִי

גזר תענית לעולמים על מה ששאל ובקש, אלא הוא גזר והקדוש ברוך הוא מקיים, והקדוש ברוך הוא גזר והוא מבטל, והינו מה ששנינו מה שפיתוב (שמואל ב' כג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים. והקדוש ברוך הוא מושל באדם ומי מושל בקדוש ברוך הוא? צדיק, שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

שנינו, אמר רבי יהודה, אין לך דבר בחביבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו תפלתם של צדיקים. ואף על גב שנוח לו, לפעמים שעושה בקשתם ולפעמים שלא עושה.

שנו רבותינו, פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא רבי אליעזר וגזר ארבעים תעניות ולא בא מטר. התפלל תפלה ולא בא מטר. בא רבי עקיבא ועמד והתפלל. אמר משיב הרוח, ונשבה רוח. אמר ומוריד הגשם, ובא מטר. חלשה דעתו של רבי אליעזר. הסתפל רבי עקיבא בפניו.

קם רבי עקיבא לפני העם ואמר, אמשל לכם משל למה הדבר דומה. רבי אליעזר דומה לאהוב המלך שאהב אותו יותר, וכשנכנס לפני המלך, נוח לו, ולא רוצה לתת לו בקשתו בחפזון, כדי שלא יפרד ממנו, שנוח לו לדבר עמו. ואני דומה לעבד המלך שבקש בקשתו לפניו, ולא רוצה המלך שיבגס לשצרי ארמונו, וכל שפן לדבר עמו. אמר המלך, תנו לו בקשתו במהירות ולא יבגס לכאן. כך רבי אליעזר הוא אהוב המלך, ואני העבד, והמלך רוצה לדבר עמו כל היום ולא יפרד ממנו, ואני -

יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן על אחת כמה וכמה. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזר, קדשא בריה הוא מקיים. קדשא בריה הוא גזר, ואיהו מבטל. והיינו דתנן, מאי דכתיב, (שמואל ב', כ"ג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, הקדוש ברוך הוא מושל באדם, ומי מושל בהקדוש ברוך הוא, צדיק. דאיהו גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

תנן, אמר ר' יהודה, אין לך דבר בחביבותא קמי קדשא בריה הוא, כמו תפלתן של צדיקים, ואף על גב דניחא ליה, זמנין דעביד בעותהון, זמנין דלא עביד.

תנו רבנן, זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא, אתא רבי אליעזר, וגזר ארבעין תעניתא, ולא אתא מטרא, צלי צלותא, ולא אתא מטרא. אתא רבי עקיבא, וקם וצלי, אמר משיב הרוח, ונשב זיקא, אמר ומוריד הגשם, ואתא מטרא. חלש דעתיה דרבי אליעזר, אסתפל רבי עקיבא באנפוי.

קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, רבי אליעזר דמי לרחימא דמלפא, דרחים ליה יתיר, וכד עאל קמי מלפא, ניחא ליה, ולא בעי למיתן ליה בעותיה בבהילו, פי היכי דלא ליתפרש מניה, דניחא ליה דלישתעי בהדיה. ואנא דמי לעבדא דמלפא, דבעא בעותיה קמיה, ולא בעי מלפא דליעול לתרעי פלטרין, ופל שפן דלישתעי בהדיה, אמר מלפא, הבו ליה בעותיה בבהילו, ולא ליעול הקא. כך רבי אליעזר איהו רחימא דמלפא, ואנא עבדא, ובעי מלפא לאשתעי בהדיה כל יומא, ולא יתפריש מניה. ואנא, לא בעי מלפא דאיעול

המלך לא רוצה שאכנס לשערי ארמונו. ונחה דעתו של רבי אליעזר.

אמר לו, עקיבא, בא ואגיד לך דבר, שנראה לי בחלום פסוק זה, שכתוב (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. בא ראה, שנים עשר הרי אפרסמון וטהור נכנס אותו שלובש חשן ואפוד, ובקש מהקדוש ברוך הוא לחוס על העולם, ועד עכשו הוא תלוי. אם כן, למה חלשה דעתו של רבי אליעזר? משום בני אדם שלא יודעים בזה.

אמר רבי אליעזר, שמונה עשר הרי אפרסמון וטהור עליונים, נכנסים בשמות הצדיקים, וארבעים ותשעה ריחות עולים בכל יום עד אותו מקום שנקרא עזן, שפנגד זה נתנה תורה במ"ט פנים טמא, ובמ"ט פנים טהור. וארבעים ותשע אותיות בשמות השבטים, ארבעים ותשעה ימים פנגד התורה. מ"ט ימים קדושים עליונים עומדים לטל רשות בכל יום מאבנים זוהרות שחקוקות באותו החשן. ואותו שלבוש בחשן יושב בכסא קדוש נכבד, שארבעה תומכים עומדים מסתכלים בחשן. על מאמרו נכנסים ועל מאמרו יוצאים, מרימים עינים ומסתכלים למעלה, רואים ציץ שלוהט בשש מאות ועשרים עברים, ושם הקדוש העליון חקוק עליו. מודעושים ומתחלחלים. קשורים בצדיו של הימין הקדוש, ששמאל נוטל בידי תומכי השמים, מכניס אותם ומגלה אותם. זהו שכתוב (ישעיה ל"ד) ונגלו כספר השמים.

תרעי דפלטרין. נח דעתיה דרבי אליעזר. אמר ליה, עקיבא, תא ואימא לך מלתא, דאתחזיא לי בחלמא האי פסוקא, דכתיב, (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תא חזי, תריסר טורי אפרסמונא (דכ"א) עאל ההוא דלביש חושנא ואפודא, ובעא מן קדשא בריך הוא, למיחס על עלמא ועד האידינא תלי איהו. אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר. משום בני נשא, דלא ידעין בהאי.

אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא (דכ"א) עלאין, עלאין נשמתהון דצדיקיא, וארבעין ותשעה ריחין סלקין (דף ט"ו ע"ב) בכל יומא, עד ההוא אתר דאתקרי עזן, די לקבל דא, אתיהיבת אורייתא, בתשעה וארבעין פנים טמא, ובתשעה וארבעין פנים טהור. תשעה וארבעין אתוון בשמהן דשבטי. תשעה וארבעין יומין לקבלא אורייתא. תשעה וארבעין יומין קדישין עלאין (תכ"ו) קיימין, למיטל רשותא בכל יומא מאבנין זהירין, דגליפאן בההוא חושנא.

וההוא דלביש חושנא, יתיב בכרסייא קדישא יקירא, דארבע סמכין קיימין מסתכלין בחושנא, על מימריה עלאין, ועל מימריה נפקין, זקפן עינין ומסתכלין לעילא, חמאן ציצא, דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר, ושמא קדישא עלאה, גליף עלוי, מודעווען ומתחלחלן. קטירי בסטרוי דימינא קדישא, דשמאלא נטיל בידוי סמכי שמא, עליל לון, וגלי לון. הדיא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ד) ונגלו כספר השמים.

אמר ליה רבי עקיבא, מה זה שכתוב (שיר ז) אל גנת אגוז ירדתי? אמר לו, בא ראה, אותו גן יוצא מעדן, וזוהי השכינה. אגוז - זו מרפכה עליונה קדושה של אותם ארבעה ראשים שמאירים שנפרדים מן הגן, כמו האגוז הזה שאותם ארבעה ראשים קדושים לפנים. ומה שאמר ירדתי, כמו ששגיגנו, ירד פלוני למרפכה.

אמר לו רבי עקיבא, אם כן, היה לו לומר לאגוז ירדתי, מה זה אל גנת אגוז ירדתי? אמר לו, משום שזהו שכחו של האגוז. מה אגוז נסתר וטמיר מפל צדדיו - כן המרפכה שיוצאת מהגן נסתרת מפל צדדיה. ומה אותם ארבעה קרשים שבאגוז מתחברים בצד זה ונפרדים בצד זה - כן במרפכה מתחברים באחדות באחדות ושלמות, ונפרד כל אחד לעברו על מה שהתמנה. זהו שכתוב (בראשית ב) הוא הסבב את כל ארץ החוילה, הוא ההלך קדמת אשור, וכן פולם.

אמר רבי עקיבא, הלכלוף הזה שבקלפת האגוז למה הוא רומז? אמר לו, אף על גב שהתורה לא גלתה אותו - בזה מתגלה.

בא ראה, (שקדים) מהם מרים ומהם מתוקים, ורמז יש להם: יש בעלי דין קשה, ויש בעלי ראשית, אבל כל רמז שגלה בתורה ראינו שהוא דין, וכך הוא לירמיה הראו לו בדין, שכתוב (ירמיה א) מקל שקד אני ראה. מה זה שקד? שקדים ממש. וכן במטה אהרן, (במדבר ז) ויגמל שקדים. ומן התבה ממש נשמע שהוא דין קשה, שכתוב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה, וכן

אמר ליה רבי עקיבא מהו דכתיב (שיר השירים ו) אל גנת אגוז ירדתי. אמר ליה תא חזי, ההוא גנתא נפקא מעדן, ודא היא שכינתא. אגוז: דא היא רתיכא עלאה קדישא, דאינון ארבע רישין דנהרין, דמתפרשן מן גנתא, כהאי אגוזא, דאינון ארבע רישין קדישין לגו. ומאי דאמר ירדתי, כמה דתנן, ירד פלוני למרפכה.

אמר ליה ר' עקיבא, אי הכי, הוה ליה למימר, לאגוז ירדתי, מהו אל גנת אגוז ירדתי. אמר ליה, משום דהיא שבחא דאגוזא. מה אגוזא, טמירא וסתימא מפל סטרוי, כן רתיכא דנפקא מגנתא, סתימא מפל סטרוי. מה אינון ארבע קרישין די באגוזא, מתחברן כהאי גיסא, ומתפרשן מהאי גיסא. כן רתיכא מתחברן באחדותא באחדותא בשלימותא (בשלימו), ומתפרש כל חד בעברוי, על מה דאתמני דא הוא דכתיב, (בראשית ב) הוא הסבב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור, וכן פולם.

אמר רבי עקיבא, האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא, למאי רמיזא. אמר ליה, אף על גב דאורייתא לא גלי ליה, בהאי גלי.

תא חזי, (ס"א שקדים), מנהון מרירן, ומנהון מתיקן, ורמיזא אית לון, אית מארי דדינא קשיא, ואית מארי דשירותא, אבל כל רמיזא דגלי באורייתא חזינון דדינא הוי, והכי הוה לירמיהו, אחזו ליה בדינא, דכתיב, (ירמיה א) מקל שקד אני רואה. מאי שקד. שקדים ממש. וכן במטה אהרן, (במדבר ז) ויגמול שקדים. והוא דינא קשיא. דכתיב, (דניאל ט) וישקוד ה' על הרעה. וכן (ירמיה א) שוקד אני על דברי, וכן פולם. אמר ליה ר'

שקד אני על דברי, וכן פלם. אמר לו רבי עקיבא, משמע כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, ללמד ממנו חכמה רבה, שכתוב (משלי טז) כל פעל ה' למענהו. רבי אלעזר אמר מכאן, שכתוב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מה זה מאד? ללמד ממנו חכמה עליונה.

אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים? כמו שברקיע - עשה הקדוש ברוך הוא בארץ, והכל רומז למה שלמעלה. שכשהיה רואה רבי אבא עץ אחד שפריו נעשה עוף שפורח ממנו, היה בוכה ואומר: אם היו בני אדם יודעים למה רומזים, היו קורעים מלבושיהם עד טבורם למה שגשפחה מהם החכמה. כל שכן בשאר מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ.

כמו שאמר רבי יוסי, אילנות, אותם שנראתה מהם חכמה, כמו חרוב, דקל, פסתוק, וכדומה להם, פלם בהרפכה ומרבה אחת הרפכה. כל אותם שעושים פרות, פרט לתפוחים, סוד אחד הם, פרט לשבילים שנפרדים.

כל אותם שלא עושים פרות, והם גדולים, פרט לערבי נחל שיש להם סוד לבדם כמו שלמעלה, מיניקה אחת יונקים, וכל אחד מאותם הקטנים, פרט לאזוב, מאם אחת נולדו.

כל עשב הארץ שממנים עליהם, גדולים תקיפים בשמים. לכל אחד ואחד סוד לבדו, ולכן כתוב (ויקרא ט) שדף לא תזרע פלאים. שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו. זהו שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

עקיבא, משמע כל מה דעבד קדשא בריה הוא, למילף מניה חכמתא סגיא, דכתיב, (משלי ט"ז) כל פעל ה' למענהו. ר' אלעזר אמר מהכא, דכתיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מהו מאד. למילף מניה חכמתא עלאה.

אמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. פגוונא דרקיעא, עבד קדשא בריה הוא בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד הוה חמי ר' אבא, חד אילנא, דאביה אתעביד עופא דפרח מניה, הוה בכי ואמר, אי הוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן, הוו מבזען מלבושיהון עד טבוריהן, למאי דאתנשי חכמה מנהון. כל שפן בשאר מה דעבד קדשא בריה הוא בארעא.

בראמר ר' יוסי, אלנין, אינון דאתחזי מנהון חכמתא, פגון חרובא, דקל, פסתוקא, וכדומה לזן, פלהו בחד רכיבא (רתיבא) אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין, בר מתפוחין, רזא חדא אינון, בר שבילין דאתפרשן.

כל אינון דלא עבדין פירין, ואינון רברבין, בר מערבין דנחלא, דאית להו רזא בלחודוי כגוונא דלעילא, מחד יניקא יניקו, וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו.

כל עשבין דארעא, דאתמגי עליהון רברבין תקיפין בשמיא. כל חד וחד רזא בלחודוי, פגוונא דלעילא, ובגין פה פתיב, (ויקרא י"ט) שדף לא תזרע פלאים. דכל חד וחד עאל בלחודוי, ונפיק בלחודוי, הדא הוא דכתיב, (איוב ל"ח)

לבדו, כמו שלמעלה, ולכן כתוב (ויקרא ט) שדף לא תזרע פלאים. שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו. זהו שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

ט) לכלם בשם יקרא. ומה שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

אותם ולערבב אותם, ויקראם בשמות - בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיום העולם, על אחת כמה וכמה. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל. רבי יוסי ברבי יהודה אמר, אלו נאמר אלה שמות, משמע שקף הוא. עכשו שכתוב ואלה שמות, משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב - אף כאן בני יעקב.

אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא (בראשית מו) אנכי ארד עמך מצרימה, סברת ששכינה תרד עמו באותה שעה ואמר לו, והרי כתוב אנכי ארד עמך מצרימה. עמך ממש? אלא בשעה שהייתה ירידה לבניו, ירדה שכינה. זהו שכתוב אנכי ארד מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה. כל זמן שתהיה לך עליה, כפיכול יש לי גם עליה. ובשעה שתהיה לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה, קמה שכינה וירדה עמם. כמו שירדו אלה, כך ירדו אלה.

אמר (רבי יוסי ברבי יהודה) רבי יהודה, מה פתוב למעלה ממנו? וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו'. באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים והיתה להם ירידה, ירדו בני ישראל לגלות, ושכינה ומלאכים עליונים ירדו עמם. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל, שהם נוספו על הראשונים לירדת לגלות.

אמר לו, אם כך, יעקב הנה מת או לא? אמר לו, מת. אמר לו,

הידעת חקות שמים אם משטרו בארץ. וכתוב (דף ט"ז ע"א) (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא. ומה (ד) בכל מה דבעלמא רזא בלחודוי ולא בעא קדשא בריך הוא לגלאה לון, ולערבבא לון, וקראן בשמהן. בני יעקב דאינון שבטין קדישין, דאינון קיומא דעלמא, על אחת כמה וכמה, הדיא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל.

ר' יוסי בר' יהודה אמר, אילו נאמר אלה שמות, משמע דהכי הוא. השתא דכתיב ואלה שמות, משמע דעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב, אף כאן בני יעקב. אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעתא דאמר קדשא בריך הוא, (בראשית מ"ו) אנכי ארד עמך מצרימה, סלקא דעתך דשכינתא תיחות עמיה בההיא שעתא (אמר ליה והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה, עמך ממש, אלא, בשעתא דהות ירידה לבנוהי, נחתת שכינתא, הדיא הוא דכתיב, אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה, כל זמנא דיהוי לך עלייה, כפיכול עלייה אית לי, ובשעתא דיהוי לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד דמית יוסף וכל אחוי, והות לון ירידה, קמת שכינתא ונחתת עמהון, כמה דנחתו אלין, כך נחתו אלין.

אמר (ס"א ר' יוסי בר' יהודה) ר' יהודה מה כתיב לעיל מניה, (בראשית נ) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', בההיא שעתא דמית יוסף, וכלהו שבטין, והוה לון ירידה, נחתו בני ישראל בגלותא, ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון, הדיא הוא דכתיב, ואלה שמות בני ישראל, דאינון אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא.

אמר ליה, אי הכי, יעקב הנה מית או לא. אמר ליה מית. אמר ליה, ומהו

ומהו מה שכתוב הפאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הפאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'.

רבי דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוה אתיין, ואזלין לון, הדא הוא דכתיב הפאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הפאים מצרימה. בתחלה את יעקב, ואחר כן פשהיתה להם ירידה, איש וביתו באו. ובא ראה, כל בני יעקב היו מתים באותו זמן, וירדו אלה ואלה.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, בפרשה זו יש דברים עליונים, ששנינו, בשעה שירדו המרפכות והמחנות הקדושים, דיוקניהם של השבטים שחוקקים למעלה, כלם נכנסו לדור עמם. זהו שכתוב איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו' - חזרה פרשה זו למה שאמר רבי יוסי ברבי יהודה, והכל היה.

ובא ראה, רבי אלעזר בן ערף, פשהיה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה. ששנינו, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעה שהלכו ישראל לגלות, התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן, פאב של בנים אין בעמל (של הגלות) של העולם הזה. בניד כלם משעבדים בפרך, ועם אחר עושים בהם נקמות העולם.

דכתיב הפאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הפאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשריין קדישיין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, פלהו עאלן למידר עמהון. הדא הוא דכתיב, איש וביתו באו, וכתיב ראובן שמעון לוי.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשריין קדישיין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, פלהו עאלן למידר עמהון. הדא הוא דכתיב, איש וביתו באו, וכתיב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דאמר רבי יוסי ברבי יהודה, וכלא היה.

ותא חזי, רבי אלעזר בן ערף, פד הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעתא דאזלו ישראל בגלותא, אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צוחו ואמרו: סבא סבא, פאבא דבנין לאו בלאותא (בגלותא) דעלמא דין, בניד פלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִתְעוֹרְרָה רוּחַ שֶׁל
אוֹתוֹ הַזְקֵן, בְּקֶשׁ רְשׁוֹת וַיִּרְדּוּ.
קָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל
מִרְכְּבוֹתָיו וּמַחְנוֹתָיו וּמַלְכֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיהֶם, וַיִּרְדּוּ כֻלָּם עִם יַעֲקֹב
וְעִם שְׁבָטָיו. שְׁבָטִים יִרְדּוּ חַיִּים
עִם אֲבֵיהֶם, וּשְׁבָטִים יִרְדּוּ מֵתִים
עִם אֲבֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרִימָה וְגו', וְכְתוּב רְאוּבֵן
שִׁמְעוֹן לֹוי וְגו'. וּבֹא רֵאֵה,
מֵתִים הֵיוּ, וַיִּרְדּוּ, וְכְתוּב וַיִּוְסַף
הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אֲבָא,
בְּזָה נִקְרָא (תהלים קג) פְּרַחֵם אֵב
עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הָיָה הוֹלֵךְ
בְּדֶרֶךְ, וְרַבִּי אֲבָא הָיָה עִמּוֹ.
נִכְנסוּ לְמִקְוֶה אֶחָד וְלָנוּ שָׁם.
אָכְלוּ. כְּשֶׁרָצוּ לְשִׁפְבּ, שָׁמוּ
רֵאשִׁים בְּאוֹתוֹ תַל שֶׁל הָאָרֶץ
שֶׁהָיָה שָׁם קָבַר אֶחָד. עַד שֶׁלֹּא
נִרְדְּמוּ, קָרָא קוֹל אֶחָד מֵהַקְּבָרִים
וְאָמַר, הִנֵּדַע שְׁלֵי הוֹלֵךְ לְאֲדָמָה.
שְׁתִּים עָשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה שֶׁלֹּא
הִתְעוֹרְרָתִי פֶּרֶט לְעַכְשָׁו,

שֶׁפָּרְצוּפוּ בְּנֵי אֲנִי רוֹאֵה כְּאֵן.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי אַתָּה?
אָמַר לוֹ, אֲנִי יְהוּדִי, וְאֲנִי יוֹשֵׁב
גִּזְרֵי, שְׂאִינִי יְכוּל לְהַכְּנִס מִשׁוּם
אוֹתוֹ צַעַר שֶׁל שְׁנֵי שָׁגָב אוֹתוֹ
גוֹי כְּשֶׁהָיָה קָטָן וּמְלַקֵּה אוֹתוֹ
כָּל יוֹם, וְהַצַּעַר שֶׁלִּי דוֹחָה אוֹתִי
מִלְּהַכְּנִס לְמִקְוֶה, וּבְמִקְוֶה זֶה
לֹא הִתְעוֹרְרָתִי פֶּרֶט לְעַכְשָׁו.

אָמַר לוֹ, וְאַתָּם הָאֵם יוֹדְעִים
בְּצַעַר הַחַיִּים? אָמַר לוֹ, נִשְׁבַּע
בְּשֵׁר הַקְּבָר, אִם לֹא בְּקִשׁוֹתֵינוּ
עַל הַחַיִּים, לֹא הֵיוּ עוֹמְדִים
אִפְלוּ חֲצֵי יוֹם בְּעוֹלָם, וְעַכְשָׁו
הִתְעוֹרְרָתִי כְּאֵן, שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים
לִי בְּכָל יוֹם שֶׁבְּמַהְרָה יָבֹא לְכָאן
בְּנִי, וְלֹא יִדְעָתִי אִם בְּחַיִּים אוֹ
בְּמָוֶת.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מַה

בְּהָיָה שְׁעָתָה, אֲתַעֲר רִוְחִיהָ דְּהָהוּא סְבָא,
רְשׁוֹתָא שְׂאִיל, וְנַחֲתִית, קָרָא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְכָל רְתִיכּוּי וּמִשְׁרִייתִיה, וּמַלְכֵיהוֹן
בְּרֵאשִׁיהוֹן. וְנַחֲתוּ כְּלָהּוּ עִם יַעֲקֹב וְעִם
שְׁבָטוֹהִי. שְׁבָטִין נַחֲתוּ חַיִּין עִם אַבּוּהוֹן,
וּשְׁבָטִין נַחֲתוּ מֵתִים עִם אַבּוּהוֹן, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרִימָה וְגו' וְכְתִיב רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֹוי וְגו'.
וְתָא חֲזִי, מֵתִים הָווּ, וְנַחֲתוּ, וְכְתִיב וַיִּוְסַף הָיָה
בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּהָאִי אֲתַקְרִי (תהלים ק"ג)
פְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הוּא אָזִיל בְּאַרְחָא וְרַבִּי
אֲבָא הוּא עָמִיה עָאלוּ לְחַד אֲתָרָא וּבְתוֹ
תָמָן. אָכְלוּ כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכָּב שְׁוּוּ רִישֵׁיהוֹן
בְּהָהוּא תֵּלָא דְאַרְעָא דְהוּא חַד קְבָרָא תָמָן עַד
לֹא דְמִיכוּ קָרָא חַד קָלָא מִן קְבָרָא אָמַר זְרַעָא
לְאַרְעָא אֲזֵלָא. תְּרִיסַר שָׁנִין הָוָה (דף ט"ז ע"ב) דְּלֹא
אֲתַעֲרִית בַּר הָאִידְנָא דְּפָרְצוּפָא דְּבַרִּי חֲמִינָא
הָכָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן אַתָּה. אָמַר לִיהָ יוּדָאִי
אַנָּא, וְאַנָּא יְתִיב נְזִיפָא, דְּאַנָּא לֹא יְכִילָנָא
לְמִיעַל, בְּגִין הָהוּא צַעֲרָא דְּבַרִּי, דְּגַנְבִּיהָ הָהוּא
עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כַּד אִיהוּ הָוָה זַעֲרָא,
וְאַלְקֵי לִיהָ כָּל יוֹמָא, וְצַעֲרָא דִּילִיהָ דְּחִי לִי
לְמִיעַל בְּדוֹכְתָאִי, וּבְהָאִי אֲתָרָא לֹא אֲתַעֲרִית,
בַּר הָאִידְנָא.

אָמַר לִיהָ וְאַתּוֹן יְדַעִין בְּצַעֲרָא דְּחַיִּי. אָמַר לִיהָ,
שְׂרִי קְבָרִי, אִי לֹאוּ בְּעוֹתָא דִּילָן עַל חַיִּי,
לֹא יִתְקַיְּמוּן פְּלָגוֹת יוֹמָא (נ"א בְּעֻלְמָא), וְהָאִידְנָא
אֲתַעֲרִית הָכָא, דְּהוּוּ אֲמַרִין לִי כָּל יוֹמָא,
דְּלַעֲגָלָא יִיתִי בְּרִי הָכָא, וְלֹא יִדְעָנָא אִי בְּחַיִּי
אִי בְּמוֹתָא.

אָמַר לִיהָ רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי עֲבִידְתִּיכּוּ בְּהָהוּא

מַעֲשֵׂיכֶם בְּאוֹתוֹ הַעוֹלָם? רַעַשׁ הַקָּבֶר וְאָמַר, קוֹמוּ לְכוּ, שְׁעַכְשׁוּ מִפִּי אֶת בְּנֵי. תִּמְהוּ וּבְרַחוּ מִשֵּׁם כַּחֲצֵי מִל. יִשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַבֶּקֶר. קָמוּ לְלַכְתּוֹ, וְרָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה רֵץ וּבֹרַח, וְהָיָה שׁוֹתֵת דָּם עַל כַּתְּפָיו. אַחְזוּ בוֹ, וְסִפְּרוּ לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֵׂה. אָמְרוּ לוֹ, מַה שָּׁמַךְ? אָמַר לָהֶם, לַחֲמָא בַר לְיוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמָה וּמָה וּמָה לְיוֹאֵי בַר לַחֲמָא הָיָה אוֹתוֹ הַמֵּת. וּפְתָחוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ יוֹתֵר, וְלֹא חֲזְרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זֶהוּ שְׁאֲמְרוּ שְׁתַּפְּלוֹת הַמֵּתִים מִגְּנוּת עַל הַחַיִּים, מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתוּב וַיַּעֲלוּ בְּנִגְבַּב וַיֵּבֵא עַד חֲבֵרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רְאֵה, שְׁנֵי נְדָרִים נְדַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיַּעֲקֹב, אֶחָד שֶׁיִּרְדַּע עִמּוֹ לְדוֹר עִמּוֹ בְּגָלוֹת, וְאֶחָד שֶׁיַּעֲלֶהוּ מִקְּבָרוֹ לְרֵאוֹת חֲדוֹת הַסְּיוֹעַ הַקְּדוֹשׁ שְׁדָר עִם בְּנָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בְּרֵאשִׁית מו) אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה. אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ בְּגָלוֹת, וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֵה, כְּנֹאֲמַר (יחזקאל לו) וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם מִקְּבָרוֹתֵיכֶם עִמִּי, וְכַתוּב שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'.

דָּבָר אַחַר וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתוֹ יוֹם נִתְּנָה רְשׁוּת לְשָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם עַל כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים. שְׁשֵׁנִינוּ, עַד שֶׁלֹּא מֵת יוֹסֵף, לֹא נִתַּן שְׁלֹטוֹן לְשִׁלְטָן שֶׁל מִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שִׁמַּת יוֹסֵף, אִזּוֹ וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם. וַיִּקָּם - כְּמִי שֶׁהָיָה נִמְוֶה וְקָם. [וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וְכוּ'] רַבִּי יַצְחָק פְּתַח, (שִׁיר א' א) עַד שֶׁהִמְלִיךָ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךָ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מו) כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְכַתוּב (דְּבָרִים לו) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ - בֵּין

עֲלָמָא. אֶתְרַגֵּישׁ קְבָרָא, וְאָמַר, אֲזִילוּ קוֹמוּ, דְּהָאִידְנָא יִלְקוֹן לְבָרִי, תְּוֹהוּ, וְעָרְקוּ מִתַּמָּן כְּפַלְגוֹת מִיֵּל, יִתְבוּ עַד דְּנִהִיר צַפְרָא. קָמוּ לְמִיזֵל, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהָהוּ רְהִיט וְעָרַק, וְהָהוּ שְׁתִית דְּמָא אַכְתְּפוּי, אַחְדוּ בֵּיה, וְסַח לְהוּ עוֹבְדָא, אָמְרוּ לֵיה מַה שָּׁמַךְ. אָמַר לְהוּ, לַחֲמָא בַר לְיוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמָה (כ"ב) לְיוֹאֵי בַר לַחֲמָא הָהוּ הָהוּ מֵיתָא, וּמִסְתַּפִּינָא לְאַשְׁתַּעוּיִי יִתִיר בְּהַדְיָה. לֹא אֶהְדְּרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי דְאָמְרוּ, דְצָלוֹתְהוֹן דְּמִתְיִיא, מְגִינָן עַל חַיִּי. מְנַלָּן. דְכַתִּיב, (במדבר י"ג) וַיַּעֲלוּ בְּנִגְבַב וַיֵּבֵא עַד חֲבֵרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, תְרִין נְדָרִין נְדַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לַיַּעֲקֹב. חַד, דְּיִיחָוֹת עַמִּיהָ לְמִדְרַעַמִּיהָ בְּגָלוֹתָא, וְחַד דְּיִסְקִינָיָה מִקְּבָרֶיהָ, לְמַחְמֵי חֲדוֹתָא דְסִייעֶתָא קְדִישָׁא דְדִיִּירֵי עִם בְּנוֹהֵי, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ בְּגָלוֹתָא. וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֵה, כְּמָה דְאֵתָא אָמַר (יחזקאל ל"ז) וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם מִקְּבָרוֹתֵיכֶם עִמִּי. וְכַתִּיב (תהלים קכ"ב) שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'.

דָּבָר אַחַר (שמות א') וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהָהוּא יוֹמָא, אֶתְיָהִיב לֵיה רְשׁוּתָא לְשָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם, עַל כָּל שְׂאֵר עַמִּיּוֹן, דְּתֵנָא, עַד דְּלֹא מֵית יוֹסֵף, לֹא אֶתְיָהִיב שְׁלֹטָנוֹ לְשִׁלְטָנָא דְּמִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְּמֵית יוֹסֵף, כְּדִין וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וַיִּקָּם: כְּמָאן דְּהָהוּ מְאִיף וְקָם.

(וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וכו') רַבִּי יַצְחָק פְּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים א') עַד שֶׁהִמְלִיךָ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךָ: דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה מ"ד) כֹּה אָמַר יי' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וְכַתִּיב (דְּבָרִים ל"ג) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ: בֵּין

כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ -
שְׁגַרְמוּ לְהַסְתַּלֵּק מִבִּינֵיהוֹן.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ -
בְּעוֹד שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה
נוֹתֵן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוֹב
(שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אֶרְבָּעִים יוֹם
וְאֶרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד שֶׁהָיָה
כּוֹתֵב תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הוֹצִיאוּ
רִיחָם הַטּוֹב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיךָ יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ -
בְּעוֹד שֶׁהָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יורד על הר סיני לְתַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.
נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ -
שְׁכַתוֹב נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, לְכָל אִמָּה
וְאִמָּה יֵשׁ שֶׁר לְמַעַלָּה, וְכַשְׁנוֹתֵן
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיטָה לְזֶה
- מוֹרִיד אֶת זֶה, וְכַשְׁנוֹתֵן
שְׁלִיטָה לְאוֹתוֹ שֶׁר, אֵין לוֹ
שְׁלִיטָה אֲלֵא מִשׁוּם יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב הָיוּ צָרִיחַ לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל הֵם
כְּנֶגֶד כָּל שְׂאֵר אַמּוֹת הָעוֹלָם.
מֵה שְׂאֵר הַעַמִּים הֵם שְׂבָעִים -
אִף יִשְׂרָאֵל הֵם שְׂבָעִים. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב
הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׂבָעִים. וּמִי
שִׁשׁוּלֵט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאֵלוֹ שׁוֹלֵט
עַל כָּל הָעוֹלָם.

רַבִּי אַבְאָ אָמַר מִכָּאן, וּבְגִי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וְגו' - הָרִי
שְׂבָעָה. וְכָל דְּרָגָה (עלה) לַעֲשָׂרָה
- הָרִי שְׂבָעִים. מֵה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וַיִּקַּם מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל
מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוֹנָא, לְמַה הִשְׁתַּעֲבָדוּ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאֲמּוֹת? בְּשִׁבִיל
שִׁישְׂאָר בְּהֵם הָעוֹלָם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד
כָּל הָעוֹלָם, וְכַתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.
וּמַה הוּא אֶחָד - אִף יִשְׂרָאֵל
אֶחָד, שְׁכַתוֹב (שמואל ב' ז) גּוֹי אֶחָד

כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ, דְּגַרְמוּ
לְאַסְתַּלְקָא מִבִּינֵיהוֹן.

דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דְּקוֹדֵשׁ
בְּרִיךְ הוּא הָיָה יְהִיב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל,
דְּכַתִּיב, (שמות ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אֶרְבָּעִים יוֹם
וְאֶרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד דִּהְוָה
כְּתִיב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׂבָקוּ רִיחֵיהוֹן טָב,
וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיךָ יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דִּהְוָה
קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְחִית עַל טוֹרָא דְּסִינִי,
לְמִיְהִיב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ,
דְּכַתִּיב, (שמות כ"ד) נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, כָּל אוֹמָה וְאוֹמָה אֵית לָהּ
שֶׁר לְעֵילָא, וְכַד קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
שְׁלִטְנוּתָא לְדִין, אַנְחִית לְדִין, וְכַד יְהִיב
שְׁלִטְנוּתָא לְהֵוּא שֶׁר, לֵית לִיהּ שְׁלִטְנוּתָא,
אֲלֵא בְּגִין יִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (איכה א') הָיוּ
צָרִיחַ לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל שְׂאֵר
אוֹמִין דְּעֵלְמָא, מֵה שְׂאֵר עַמִּין אֵינוֹן
שְׂבָעִים, אוֹף יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן שְׂבָעִים, הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה
מִצְרִימָה שְׂבָעִים. וּמֵאן דְּשִׁלֵּיט עַל יִשְׂרָאֵל,
כְּאֵילוֹ שְׁלִיט עַל כָּל עֵלְמָא.

רַבִּי אַבְאָ אָמַר מִהֵכָא, וּבְגִי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וְגו', הָא שְׂבָעָה. וְכָל דְּרָגָא (נ"א סלקא)
לַעֲשָׂרָה, הָא שְׂבָעִים. מֵה כְּתִיב בְּתַרִּיחַ, וַיִּקַּם
מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוֹנָא, אֲמַאי אֲשִׁתַּעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
הָאוֹמִין, בְּגִין דִּישְׁתַּאֲר בְּהוֹן עֵלְמָא,
דְּאֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל עֵלְמָא, וְכַתִּיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד. וּמַה הוּא חֲדָ,
אוֹף יִשְׂרָאֵל חֲדָ, דְּכַתִּיב, (שמואל ב' ז) גּוֹי אֶחָד

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמוֹ אֶחָד וְנִפְרָד בְּשִׁבְעִים - אֶף יִשְׂרָאֵל אֶחָד וְנִפְרָד בְּשִׁבְעִים.

רבי יהודה פתח, (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ וגו', תחת עבד כי ימלוך. ששנינו, אין לך אמה שפלה ונקלית ובזויה לפני הקדוש ברוך הוא כמו המצרים, ונתן להם הקדוש ברוך הוא שליטה משום ישראל. ושפחה כי תירש גברתה - זו הגר שהולידה את ישמעאל, שעשה כמה רעות לישראל, ושלט בהם, וענה אותם בכל מיני ענויים, וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל.

רבי יהושע היה עולה לירושלים, והיה הולך בדרך. ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו. פגשו ביהודי אחד, אמר לבנו, היהודי הזה גצל, שמאס בו אדונו. נל אותו ותירק לו בזקנו שבע פעמים, שהוא מזרע של רמים, שאני ידעתי שמשעבדים בהם שבעים עממים. הלך בנו ותפס בזקנו. אמר רבי יהושע, רמים רמים, גזרני על העליונים שיפדו למטה. עד שלא סים, נבלעו במקומם.

רבי יצחק פתח, (שיר א) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו'. עד שיפוח היום - פסוק זה נאמר על גלות ישראל, שהם ישתעבדו בגלות עד שיסתים אותו יום של שלטון האמות. ששנינו, אמר רבי יצחק, אלף שנים הוא שלטון האמות כאחד הוא כנגדו, שכתוב (זכריה יד) והיה

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמִיה חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשִׁבְעִין, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשִׁבְעִין.

רבי יהודה פתח, (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ וגו', תחת עבד פי ימלוך, דתניא (דק"ו ע"א) לית לך אומא מפיכא וקלילא ונבזית קמי קדשא בריך הוא, כוותיהו דמצראי, ויהיב לון קדשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו דישראל. ושפחה כי תירש גברתה, דא הגר, דאולידת לישמעאל, שעשה כמה רעות לישראל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני ענויים, וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל.

רבי יהושע היה סליק לירושלם, והיה אזיל באורחא, חמא חד ערבא, דהיה אזיל באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביהודאי חד. אמר לבריה, האי יודאי געלא, דמאס ביה מריה. נוול ליה, ורקיק ליה בדיקניה שבעה זמנין, דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה ואחיד בדיקניה. אמר רבי יהושע ראמין ראמין, גוזרנא על עלאין, דיחתון לתפא. עד לא סיים אתבלעו באתריהון.

רבי יצחק פתח, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון ישתעבדון בגלותא, עד דיסתים ההוא יומא דשלטנותא דאומין. דתנו, אמר רבי יצחק, אלף שנין הוא שלטנותא דכל אומין כחדא, עלייהו דישראל. ולית לך אומא דלא ישתעבד על ישראל, ואין לך אמה שלא תשתעבד בהם, ויום אחד

בהון. ויזמא חדא, הוא לקבליה דכתיב, (זכריה י"ד) והיה יום אחד הוא יודע ליי' וגו'.

דבר אחר, עד שיפוח היום קדם דיפוח ההוא יזמא דאומין. ונסו הצללים, אינון שולטנין דשלוטו עלייהו. אלף לי אל הר המור, אמר קדשא בריך הוא, אלף לי, לנערא האומות מירושלם דהוא הר המור, כמה דכתיב, בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה, דא בי מקדשא די בציון, דכתיב ביה (תהלים מ"ח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו', (אמר רבי יהודה) כמה דאת אמר, (איוב ל"ח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. פהאי דאחיד בטלית, לנערא טנופא מנה.

אמר רבי יוסי, עתיד קדשא בריך הוא לאתגלייא בירושלם דלתתא, ולדכאה יתה מטנופי עממיא, עד דלא אשתלים ההוא יזמא דאומין. דאמר רבי חייא, לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל, אלא יזמא חדא לחוד, דהוא יזמו של הקדוש ברוך הוא, והוא אלף שנים. הדא הוא דכתיב, (איכה א') נתנני שוממה כל היום דוה. יזמא חד לחוד, ולא יתיר.

אמר רבי יוסי, אי יתיר ישתעבדון, לא על פום גזרת מלפא הוא, אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה, וכתיב (דברים ל') והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו', וכתיב, (דברים ל') אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. (שמות א') אמר רבי שמעון תא חזי, דהא על כל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה, והכי הוא, דרובא דפרשתא לא אתמר, אלא מלך מצרים סתם, והיינו ממנא רברבא על

יום אחד הוא יודע לה' וגו'. דבר אחר עד שיפוח היום - קדם שיפוח אותו יום של האמות. ונסו הצללים - אלו שלטונים ששלוטו עליהם. אלף לי אל הר המור - אמר הקדוש ברוך הוא, אלף לי לנער את האמות מירושלים, שהיא הר המור, כפתוב בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה - זה בית המקדש שבציון, שכתוב בו (משלי מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו', (אמר רבי יהודה) כמו שנאמר (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כמו זה שאוחז בטלית לנער ממנה טנפת.

אמר רבי יוסי, עתיד הקדוש ברוך הוא להתגלות בירושלים שלמטה ולטהר אותה מטנופי העמים, עד שלא ישתלם אותו היום של האמות. שאמר רבי חייא, אין שלטון לאמות על ישראל אלא יום אחד בלבד, שהוא יזמו של הקדוש ברוך הוא, והוא אלף שנים. זהו שכתוב נתנני שממה כל היום דוה. יום אחד בלבד, ולא יותר. אמר רבי יוסי, אם ישתעבדו יותר, לא על פי גזרת המלך הוא, אלא על שלא רוצים לחזר אליו, וכתוב (דברים ל') והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו', וכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. אמר רבי שמעון, בא ראה, שהרי על כל פנים המלאך השליט הממנה על המצרים היה, וכך הוא, שברב הפרשה לא נאמר אלא מלך מצרים סתם, והיינו הממנה הגדול על

מִצְרָאִי. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִלְּךְ מִצְרַיִם, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתִיב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר אַכְנִיס בְּלִבְהוֹן מַלְתָּא דָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב', ט"ז) כִּי יִי אָמַר לוֹ קָלֵל אֶת דְּוֹד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְד. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלָבוֹ, וְכֵן (בראשית י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלָבוֹ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אוֹף הֲכָא נְמִי, אַכְנִיס מִחֻשְׁבְּתָא בְּלִבְהוֹן, דְּאָמְרוּ רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. מָאִי מְמַנּוּ. רְצוּנוֹ לֹמַר מְמַנָּא דִּילְהוֹן, אֵינּוּן אָמְרוּ בְּלִבְיַיהוּ, דְּחִילָא וְתוּקְפָא דִּילְהוֹן, רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא מְמַנּוּ, מְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹמְיִין דְּעֵלְמָא, (בר ישראל) מְשָׁכִין תּוּקְפָא מְשָׁרִייהוֹן, וַיִּשְׂרָאֵל נִגְדִין חִילִייהוֹן מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵינּוּן אֲתַקְרוּן עֲמָא דִּינִי, וְלֹא עֲמָא דְשׁוּלְטָנָא. ר' יְהוּדָה אָמַר, הֲכָא אֲתַקְרוּן עֲמוֹ, דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְהִתָּם כְּתִיב, (שמות ג') רָאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ יִשְׂרָאֵל אֲקָרוּן עִם יִי, וְשָׂאֵר אוֹמְיִין אֲקָרוּן, עֲמוֹ דְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן דְּכְתִיב, (מִיכָה ד') כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וַאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם יִי אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי פְּסוּקָא, הָוָה לִיה לְמִימַר (הִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל או) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ, (אֵלָא) מַהוּ עִם בְּנֵי. אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מַהוּ הוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלֵלָא, דְּחֻשְׁיָבוּ דְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּוּ, וְלֹא עִם יִי, וְכְתִיב (שמות א') וַיִּקְוֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְתִיב מִפְּנֵי (דף י"ז ע"ב) עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָוָה קָאִים קָמִיָּה דְר' יִצְחָק, אָמַר, מָה חָמָא בְּלֶק לְמִימַר (במדבר כ"ב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וְאֵלָא אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,

מִצְרַיִם. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתוּב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר הַכְנִיס בְּלָבְךָ דְּכַר זֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל ב' טז) כִּי ה' אָמַר לוֹ קָלֵל אֶת דְּוֹד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְד. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלָבוֹ, וְכֵן (בראשית יז) וַיֹּאמֶר בְּלָבוֹ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אִף כְּאֵן גַּם, הַכְנִיס מִחֻשְׁבָּה בְּלָבְךָ שְׂאֵמְרוּ רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. מַה זֶה מְמַנּוּ? רְצָה לֹמַר מְמַנָּה שְׁלָהֶם. הֵם אָמְרוּ בְּלָבְךָ שְׁחִיל וְתַקִּיפָא שְׁלָהֶם גְּדוּל וְתַקִּיפָא מְמַנּוּ, מַה שְׁלָטוֹן שְׁלָהֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם (חוץ מִיִּשְׂרָאֵל) מוֹשְׁכִים כְּחֵם מְשָׁרִייהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים כְּחֵם מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם נִקְרָאִים עִם ה', וְלֹא עִם שְׁל הַשְּׁלֻטָנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּאֵן נִקְרָאוּ עֲמוֹ, שְׁכְתוּב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְשֵׁם כְּתוּב (שמות א) רָאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ. יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ עִם ה', וְשָׂאֵר הָאֻמּוֹת נִקְרָאוּ עֲמוֹ שְׁל הַשְּׁלִיט שְׁלָהֶם, שְׁכְתוּב (מִיכָה ד') כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וַאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּסוּק זֶה הִיָּה לוֹ לֹמַר, וְהִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל, אוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. וְאֵלָא מַהוּ עִם בְּנֵי? אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מַאֲוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁלַמְעֵלָה, שְׁחֻשְׁבוּ שְׁעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיוּ, וְלֹא עִם ה', וְכְתוּב וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְתוּב מִפְּנֵי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הִיָּה עוֹמֵד לְפָנֵי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר, מָה רָאֵה בְּלֶק לֹמַר (במדבר כב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, בְּלֶק מְכַשֵּׁף גְּדוּל הִנֵּה, וְכֵן דְּרַף

המכשפים לקחת דבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

שכן דרך השדים, שמעינים באותו דבר שאומרים להם, אם הוא כוזב - מודיעים לו דברים כוזבים, ואם הוא אמת - כל מה שאומרים לזמן קצר אמת הוא, כל שפן לעשות מעשה. רבי אחא אמר, בלק לקח דרך של קלון, הנה עם יצא ממצרים, כלומר שאין אנו יודעים ממי הם.

אמר רבי יוחנן, מפני מה העם של הגדולים שמורים, ועמו של הקדוש ברוך הוא אינם שמורים? אמר רבי יצחק, אין דומה עני לעשיר. העני צריך לשמר את שלו, העשיר לא שומר את שלו. וכל שפן שישראל הם ממלך שאוהב אמת ודין, ודין ראשון עושה באנשי ביתו, שרוצה שהם יהיו שמורים מחטא יותר מכלם. זהו שכתוב (עמוס א) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי יצא לדרך, והיה רבי אחא בר יעקב הולך עמו. עד שהיו הולכים, שתק רבי יוסי והרהר בדברי העולם, ורבי אחא הרהר בדברי תורה. (עד שהיו הולכים) ראה רבי יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר רבי יוסי לרבי אחא, ראית את הנחש הזה שרץ אחרי? אמר לו רבי אחא, אני לא ראיתי אותו. רץ רבי יוסי, והנחש אחריו. נפל רבי יוסי ודם שתת וירד מחטמו. שמע שהיו אומרים, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. אמר רבי יוסי, ומה על שעה אחת כף - מי שמתנאש ממנה על אחת כמה וכמה.

על שעתא חדא כף, מאן דמתניאש מנה על אחת כמה וכמה.

(אלא) אמר ליה ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

דכן דרך השדים, דמעיינים בהווא מלה דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמריין לזמנא זעירא קושטא הוא, כל שפן למעבד עבידתא. רבי אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרב רבין נטירין, ועמא דקודשא בריה הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מספנא לעתירא. מספנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר דיליה, וכל שפן דישראל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמא עביד בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטא תיר מפלהו הדא הוא דכתיב, (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהו אזלי, שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא. (עד דהו אזיל) חמא רבי יוסי חד חווא, דהוה רהיט אבתריה. אמר רבי יוסי לרבי אחא, חזית האי חווא דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחוא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמוי, שמע דהו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו'. נָחַשׁ שָׂרָף לָמָּה לָמָּה אֵלָּא, לְקַחַת עֹנֶשֶׁן מִיִּשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן עֹנֶשֶׁן מִיִּשְׂרָאֵל כָּל זְמַן שְׁפֹרְשִׁים מֵעֵץ הַחַיִּים, שְׁפָתוֹב כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

בֹּא רֵאָה, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתוֹב (משלי יג) חוֹשֶׁף שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו', וְכְתוֹב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה', וְכְתוֹב וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַה זֶה שְׁנֵאתִי? שְׁפָתוֹב חוֹשֶׁף שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ, כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֹט מִמֶּה. כָּל שָׂפָן וְכָל שָׂפָן תְּלַמְּדֵי חֲכָמִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֵה שִׁיפְרְשׁוּ מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוֹ רִגְעָא חָדָא.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יֵהָב לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יְדַעִין הוּוּ מְצָרָאִי בְּאַצְטַגְנִינֹת דְּלֵהוֹן, שְׁסוּפֹן לְמַלְקֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ אַקְדִּים שׁוֹלְטָנָא דְּלֵהוֹן, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בַּר נֶשׁ דְּהוּא נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּמָּן, אֲדַהוּה יְתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמַתְחַלְחָלָא, וְאַתְבַּר הוּוּ אֵילָנָא, וְנָפַל, וְחָמָא בְּקִיעִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סְלָקָא וְנַחְתָּא.

אֲתַעַר הוּוּ אֲגַבְרָא, צְוּוּחַ לְקַבְלִיה דְּרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לִיה יוֹדָאִי יוֹדָאִי, בְּכִי וְנִהִים, דְּהַאֲדִינָא מְקִימִין בְּרַקִּיעָא חַד רַבְרַבָּא מְמַנָּא שְׁלֹטָנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין לְמַעַבְדַּ עֲמַכוֹן בִּישָׂא סְגִי, וְהַאֲי רַגְשָׂא דְאַרְעָא בְּגִינִיכוֹן הָוָה. דְּכָל זְמַנָּא דְּרַגְשָׂא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעֲבִיד עֲמַכוֹן בִּישָׂא.

תְּנוּוּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְדָאִי כְּתִיב, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ, וְכְתִיב תַּחַת עֶבֶד כִּי

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ יָדַע לְכַתְּבָךָ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף לָמָּה הָכָא. אֵלָּא, לְקַחַת עֹנֶשֶׁן מִיִּשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שְׁמַתְפְּרָשִׁין מִן עֵץ הַחַיִּים. דְּכְתִיב, (דברים ל') כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

תָּא חַזִּי, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתִיב (משלי י"ג) חוֹשֶׁף שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו'. וְכְתִיב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וְכְתִיב, (מלאכי א) וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַהוּ שְׁנֵאתִי, דְּכְתִיב חוֹשֶׁף שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ. כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֹט מִמֶּה, כָּל שָׂפָן וְכָל שָׂפָן תְּלַמְּדֵי חֲכָמִים, דְּלֹא בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפְּרָשׁוֹן מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוֹ רִגְעָא חָדָא.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יֵהָב לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יְדַעִין הוּוּ מְצָרָאִי בְּאַצְטַגְנִינֹת דְּלֵהוֹן, שְׁסוּפֹן לְמַלְקֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ אַקְדִּים שׁוֹלְטָנָא דְּלֵהוֹן, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בַּר נֶשׁ דְּהוּא נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּמָּן, אֲדַהוּה יְתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמַתְחַלְחָלָא, וְאַתְבַּר הוּוּ אֵילָנָא, וְנָפַל, וְחָמָא בְּקִיעִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סְלָקָא וְנַחְתָּא.

אֲתַעַר הוּוּ אֲגַבְרָא, צְוּוּחַ לְקַבְלִיה דְּרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לִיה יוֹדָאִי יוֹדָאִי, בְּכִי וְנִהִים, דְּהַאֲדִינָא מְקִימִין בְּרַקִּיעָא חַד רַבְרַבָּא מְמַנָּא שְׁלֹטָנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין לְמַעַבְדַּ עֲמַכוֹן בִּישָׂא סְגִי, וְהַאֲי רַגְשָׂא דְאַרְעָא בְּגִינִיכוֹן הָוָה. דְּכָל זְמַנָּא דְּרַגְשָׂא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעֲבִיד עֲמַכוֹן בִּישָׂא.

תְּנוּוּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְדָאִי כְּתִיב, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ, וְכְתִיב תַּחַת עֶבֶד כִּי

כתוב (משלי ל) תחת שלוש רגזת ארץ, וכתוב תחת עבד פי ימלוך. ממנה שהיה וממנה תחת שלטון אחר ומלך, ונתנו לו שלטון, וכל שכן כששולט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, כשהניח את ישראל תחת שלטון האמות, ישב וגעה וככה. זהו שכתוב (ירמיה יג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דוקא.

רבי יהודה נכנס אל רבי אלעזר ומצאו שהיה יושב וידו בפיו, והיה עצוב. אמר לו, במה עוסק מר? אמר לו, שכתוב באור פני מלך חיים. אם האדון עצוב, וכל שכן שגועה ובוכה - מה יעשו שמשי? זהו שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה. מה זה חצה? שאדונם בפנים, והם בחוץ. אדונם בפנים הפנימיים, והם בפנים החיצוניים. מי הם בתים הפנימיים? אמר רבי יצחק, אותם מעשרה כתרי המלך.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום? אמר לו, כן. בא ראה, יש בעלי דין קשה, ויש בעלי דין לא קשה, ויש בעלי דין רפה ורחמים, ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל, ואלה נקראו מלאכי שלום, ועל אותם שלמטה כתוב (שם ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים פסותם, וכתוב (שם לד) ונמקו כל צבא השמים.

אם כן, כל אותם שליטים הממנים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עצוב, למה עובדים בפרך עם בניו? אמר רבי אלעזר, אינם עושים אלא מה שהצטוו, ורצון אדונם הם עושים.

רבי דוסתאי אמר, בזמן

ימלוך. ממנא דהיה (ממנא) תחות שלטנא אחרא, ומליך, ויהבין ליה שלטנא, וכל שכן פד שליט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, פד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין, יתיב וגעי ובכי, הדא הוא דכתיב, (ירמיה י"ג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דווקא. רבי יהודה עאל לגביה דרבי אלעזר, אשפחיה דהיה יתיב, וידיה בפומיה, והיה עציב. אמר ליה, במאי (דף י"ח ע"א) קא עסיק מר. אמר ליה דכתיב, (משלי ט"ז) באור פני מלך חיים. אי טרנא עציב, וכל שכן דגעי ובכי, שמשוי מאי עבדי, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חצה. מאי חצה. מריהון בגו, ואינון לבר. מריהון בבתי גואי, ואינון בבתי בראי. בתי גואי מאי אינון. אמר רבי יצחק, אינון מעשרה כתרי מלכא.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר ליה אין. תא חזי, אית מארי דדינא קשיא, ואית מארי דדינא דלא קשיא, ואית מארי דינא (רפוא) ורחמנותא. ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא כלל. ואלין אתקרון מלאכי שלום. ועל אינון דלתתא, כתיב, (ישעיה ג') אלביש קדרות ושק אשים פסותם. וכתוב (ישעיה ל"ד) ונמקו כל צבא השמים.

אי הכי, כל אינון שולטנין דממנן על שאר עמין, פד חמאן למריהון עציב, למאי עבדין פרוכא לבנוהי. אמר רבי אלעזר, לא עבדי אלא מאי דאתפקדו, ורעותא דמריהון עבדין.

רבי דוסתאי אמר בעדנא דאתמפרן בנוי

שנמסרים בני הקדוש ברוך הוא לשליטי העמים, מתכנסים שנים עשר בתי דין ונשקעים לתוך תהום רבה. גועה האדון, גועים ורצים (בעלי מנגים), ויורדות שתי דמעות לשקע של הים הגדול, זהו שכתוב (תהלים לו) משפטיך תהום רבה. ומתגלגלים עליונים למטה, מתבקעים התחתונים, ויורדים מאתים וארבעים דרגות. זהו שכתוב (עמוס ג) אריה שאג מי לא יירא.

שנינו, בשעה שמסר הקדוש ברוך הוא את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם שבע גזרות שיעבדו בהם המצרים, זהו שכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. וינגדם שבע לטוב - ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם.

הבה נתחכמה לו. רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה לעשות דין, כמו שנאמר (בראשית יא) הבה נרדה. (שמואל א-ד) הבה תמים. אמר רבי יוחנן, הבה - פלם לשון הסכמה והזמנה, כמו הבה נבנה לנו עיר. (שופטים כ) הבו לכם עצה. (תהלים כט) הבו לה' בני אלים.

רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו נהיה בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה וכן יפרץ. ומלאכי השרת היו להם לשפים ולצנינים. זהו שכתוב ויקצו מפני בני ישראל, שהיו נעקרים ממלאכי השרת, כמו שאנשים נעקצים מהקוצים הללו.

אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק, מה היתה מחשבת המצרים שתמנע פרעה ורביה מישראל ושלטנא עליהון דאעיל

דקודשא בריך הוא, לשולטני עממין, מתכנסין תריסר בתי דינין, ומשתקען גו תהומא רבה, געי טרנא, געין, ורהיטן (נ"א תריסין) ונחתין תרין דמעין לשקיעא דימא רבה, הדא הוא דכתיב (תהלים ל"ו) משפטיך תהום רבה. ומתגלגלן עלאין לתמא, אתבקען תתאין, ונחתין מאתן וארבעין דרגין הדא הוא דכתיב, (עמוס ג) אריה שאג מי לא יירא.

תנא, בשעתא דמסר קדשא בריך הוא לישראל לשרא דמצראי, גזר עליהו שבע גזרות, שישעבדו בהון מצראי. הדא הוא דכתיב, (שמות א) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'. ולקבליהון שבעה לטב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

הבה נתחכמה לו. (שמות א) רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה, למעבד דינא. פמה דאת אמר, (בראשית י"א) הבה נרדה. (שמואל א, י"ד) הבה תמים. אמר רבי יוחנן, הבה כולם, לשון הסכמה והזמנה. כמו (בראשית י"א) הבה נבנה לנו עיר. (שופטים כ') הבו לכם עצה. (תהלים כ"ט) הבו לה' בני אלים.

רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו נהוי בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה, וכן יפרץ. ומלאכי השרת הוו להו לשפים ולצנינים הדא הוא דכתיב, ויקצו מפני בני ישראל. והו מתעקצי ממלאכי השרת, פהני קוצי דמתעקצי בהו אינשי.

אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק, מה הנה מחשבתהון דמצראי, דמנע מישראל פריה ורביה, ושלטנא דממנא עליהון דאעיל שתמנע פריה ורביה מישראל והשליט הממנה עליהם שהכניס כף בלבם? אלא אמר להם,

היו יודעים שעתיד בן אהרן לצאת מישראל שיעשה דין באלהיהם על ידו.

שאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה, שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, גזרה נגזרה לפני, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם לדון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר, על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתוב (במדבר א) ובאלהיהם עשה ה' שפטים. וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים? אלא, אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרף אותו באש, כמו שנאמר (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש, כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות יב) ראשו על פרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו משלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפלן, זהו שכתוב שפטים.

אמר רבי יהודה, באלהיהם ממש, וזהו שר שלהם, לקיים יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם, על פן כתוב הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכלם עשה ה'

בלבהון פך. אלא, אמר להון, הוּו ידעין, דזמין ברא חדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא בבאלהיהון על ידיה.

דאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, (שמות י"ב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר ליה קדשא בריך הוא, גזרה נגזרה לפני, דכתיב, (ישעיה כ"ד) יפקד יי' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתיב (במדבר ל"ג) ובאלהיהם עשה יי' שפטים. וכי באלוה של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאת אמר, (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות י"ב) ראשו על פרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפולן, הדא הוא דכתיב, שפטים.

אמר רבי יהודה באלהיהם ממש וזהו שר שלהם, לקיים, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם, על פן כתוב הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה (דף י"ח ע"ב) שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכולם עשה ה'

שפטים. אמר רבי אבא, זה של רבי יוחנן מדיק ופשוט, משום שאלהיהם נלקים בתחלה ואחר כך האמה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים. זהו שכתוב (שמות ז) ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום פתוב, ונילוס לא היה במרום. אמר רבי יוחנן, רב מימיו פדגמתם במרום. אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך שאר אלהיהם.

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש לא היה אלא בים, שכתוב (שם יד) לא נשאר בהם עד אחד. וקדם זה נעשה שפטים באלהיהם. ועל זה פתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה פי תקראנה. ונתנבאו על העתיד כפי מה שארע להם. ונוסף גם הוא על שנאינו - נבאו על מחנות עליונים שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו - נבאו על מה שכתוב ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמו שנאמר ובני ישראל יצאים ביד רמה. ויירך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, שיר השירים אשר לשלמה. שנינו, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו, והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו לנהג היום והלילה. וברא המלאכים הממנים בחסדו ביום. (לומר שירה ביום וזמן החסד) וברא המלאכים הממנים לומר שירה בלילה. זהו שכתוב (תהלים כב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שיריה עמי. אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירת

ה' שפטים. אמר רבי אבא, הא דר' יוחנן דייקא, ופשיטא, משום דאלהיהם נלקים בתחלה, ואחר כך האומה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים, הדיא הוא דכתיב, (שמות ז) ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום פתיב, ונילוס לא היה במרום. אמר רבי יוחנן, רוב מימיו כדוגמתן במרום. אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך שאר אלהיהם.

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש, לא היה אלא בים, דכתיב, (שמות י"ד) לא נשאר בהם עד אחד. וקודם זה, נעשה שפטים באלהיהם. ועל דא כתיב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה פי תקראנה. ונתנבאו על העתיד, כפי מה שאירע להם. ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות עליונים, שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו, נבאו על מה דכתיב, (שמות י"ד) ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמה דאת אמר (שמות י"ד) ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

ויירך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, (שיר השירים א') שיר השירים אשר לשלמה. תנא, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו, לנהוג היום והלילה. וברא המלאכים הממונים בחסדו, ביום. (נ"א לומר שירה ביום וזמן החסד) וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה. הדיא הוא דכתיב, (תהלים מ"ב) יומם יצוה יי' חסדו ובלילה שיריה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירת

שִׁירַת הַלִּילָה, שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתֶם שְׂאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, מְקַשְׁבִּים שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם, הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה') חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים לְקוּלָּךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּת אַחַת, כְּלוּלָה מְשַׁלֵּשׁ פְּתוֹת, אוֹמְרַת שִׁירָה בְּלִילָה. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (מְשָׁלִי ל"א) וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

הַלִּילָה, שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתֶם שְׂאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, מְקַשְׁבִּים שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שִׁיר ח) חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים לְקוּלָּךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּת אַחַת, כְּלוּלָה מְשַׁלֵּשׁ פְּתוֹת, אוֹמְרַת שִׁירָה בְּלִילָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ל"א) וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשֶׂרָה דְבָרִים נִבְרָאוּ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, מִהֶם מֵדַת לַיְלָה, וּמִהֶם מֵדַת יוֹם, וְעַל מֵדַת לַיְלָה וּמִהֶם מֵדַת יוֹם, וְעַל מֵדַת לַיְלָה כְּתוּב וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (אִיּוֹב ט"ז) אֲפֹ טָרֶף. וְכָתִיב, (מִיכָה ה') וְטָרֶף וְאִין מְצִיל. וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (שְׁמוֹת ט"ו) חַק וּמִשְׁפָּט. (תְּהִלִּים קמ"ז) חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו. (תְּהִלִּים פ"א) כִּי חַק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט וְגו'. מִכָּאן שְׁמַדַּת הַדִּין שׁוֹלֵטַת בְּלִילָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשֶׂרָה דְבָרִים נִבְרָאוּ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, מִהֶם מֵדַת לַיְלָה, וּמִהֶם מֵדַת יוֹם, וְעַל מֵדַת לַיְלָה כְּתוּב וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (אִיּוֹב ט"ז) אֲפֹ טָרֶף, וְכָתִיב (מִיכָה ה') וְטָרֶף וְאִין מְצִיל. וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (שְׁמוֹת ט"ו) חַק וּמִשְׁפָּט. (תְּהִלִּים קמז) חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו. (ש"ם פ"א) כִּי חַק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט וְגו'. מִכָּאן שְׁמַדַּת הַדִּין שׁוֹלֵטַת בְּלִילָה.

וְהַנָּא, אֵלּוּ הָאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, אֵלּוּ הֵם שָׂרִים עַל כָּל בְּעָלֵי שִׁיר. וְכִשְׁפוֹתְחִין הַחַיִּים שִׁירָה, מוֹסִיפִים הָעֲלִיוֹנִים כַּח, לְדַעַת וּלְהַפִּיר וּלְהַשִּׁיג מַה שְּׁלֵא הַשִּׁיגוּ. שְׁמַיִם וְאָרֶץ, מוֹסִיפִין כַּח בְּהַאי שִׁירָה.

וְשִׁנְיָנוּ, אֵלּוּ הָאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, אֵלּוּ הֵם שָׂרִים עַל כָּל בְּעָלֵי שִׁיר. וְכִשְׁפוֹתְחִים הַחַיִּים שִׁירָה, מוֹסִיפִים הָעֲלִיוֹנִים כַּח לְדַעַת וּלְהַפִּיר וּלְהַשִּׁיג מַה שְּׁלֵא הַשִּׁיגוּ. שְׁמַיִם וְאָרֶץ מוֹסִיפִים כַּח בְּשִׁירָה הַזֹּה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה, אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְדַעַת בְּאוֹתוֹ שִׁיר, דִּתְנַיָּא הַזּוֹכָה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יִדַּע בְּעַנְיָי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן וַיַּחְקוֹר וַיּוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּמָה שְׁהָיָה, וּבְמָה שְׁעֵתִיד לְהֵיוֹת, וּבְזָה זָכָה שְׁלֵמָה לְדַעַת.

אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה, אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְדַעַת בְּאוֹתוֹ שִׁיר. שְׁשִׁנְיָנוּ, הַזּוֹכָה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יִדַּע בְּעַנְיָי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן וַיַּחְקוֹר וַיּוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּמָה שְׁהָיָה וּבְמָה שְׁעֵתִיד לְהֵיוֹת, וּבְזָה זָכָה שְׁלֵמָה לְדַעַת.

דִּתְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּדוֹד עָלָיו הַשְּׁלוֹם, יִדַּע בְּזָה, וַתִּקַּן שִׁירִים וַתּוֹשְׁבַחֹת הַרְבֵּה, וְרָמַז בְּהֶם הָעֲתִידוֹת לְבוֹא, וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ. יִדַּע בְּעַנְיָי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַאֲזַן וַחֲקַר וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ.

שְׁשִׁנְיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּדוֹד עָלָיו הַשְּׁלוֹם יִדַּע בְּזָה, וַתִּקַּן שִׁירִים וַתּוֹשְׁבַחֹת הַרְבֵּה, וְרָמַז בְּהֶם הָעֲתִידוֹת לְבוֹא, וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ. יִדַּע בְּעַנְיָי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַאֲזַן וַחֲקַר וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ.

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאִזּוֹן וְחֶקֶר וְתַקָּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ וְהֵינּוּ שְׁכַתוֹב (קהלת ב) עֲשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת. כְּלוֹמֵר, קִנִּיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר מֵאוֹתָם הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ שְׁכַתוֹב שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוֹמֵר, שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר שְׁפוּלָל כֹּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהָיָה, וְעַתִּיד לְהִיּוֹת, שִׁיר שֶׁהַשָּׁרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׁרִים עֲמָדוֹ עַד שְׁנוּלָד לוֹ, אֲבָל מְשֻׁנָּלָד לוֹ וְאֵילָף אָמְרוּ שִׁיר. כִּינּוֹן שְׁנוּלָד מִשָּׂה וְנִמְשַׁח אַהֲרֹן וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלָד לוֹ, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאָמְרוּ, (שיר ח) מִי יִתְנַדֵּךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֶמְצָאָךְ בְּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּינּוֹן שִׁינְיָאוֹ מִשְׁבֵּט לִוי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כֻלָּם וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנִכְח אֵלֶּה, חֲבָרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמְלָךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם - בְּאֵ שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם? עַל שְׁנוּלָיוֹם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד, וְהַשּׁוֹמֵעַ נִלְוָה וְנִדְבַק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה לְאָה (בראשית כט) יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שְׁבַכְל נִלְוָה זָרַע לִוי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זָרַעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׁרְתוֹ.

בֵּא רָאָה, בְּשָׁעָה שֶׁעֲמָדוֹ

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאִזּוֹן וְחֶקֶר וְתַקָּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, (קהלת

ב) עֲשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת. כְּלוֹמֵר, קִנִּיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר, מֵאוֹתָן הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוֹמֵר, שִׁיר, שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר, שְׁפוּלָל כֹּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהָיָה, וְעַתִּיד לְהִיּוֹת, שִׁיר שֶׁהַשָּׁרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׁרִים, עֲמָדוֹ, עַד שְׁנוּלָד לוֹ, אֲבָל מְשֻׁנָּלָד לוֹ וְאֵילָף אָמְרוּ שִׁיר. כִּינּוֹן שְׁנוּלָד מִשָּׂה וְנִמְשַׁח אַהֲרֹן, וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלָד לוֹ, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאָמְרוּ, (שיר השירים ה) מִי יִתְנַדֵּךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי (דף י"ט ע"א) אֶמְצָאָךְ בְּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּינּוֹן שִׁינְיָאוֹ מִשְׁבֵּט לִוי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כֻלָּם, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנִוְכַח אֵלֶּה, חֲבָרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמְלָךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בְּאֵ שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם, עַל שְׁנוּלָיוֹם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד. וְהַשּׁוֹמֵעַ, נִלְוָה וְנִדְבַק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה לְאָה, (בראשית כ"ט) יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שְׁבַכְל נִלְוָה זָרַע לִוי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זָרַעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׁרְתוֹ.

תָּא חֲזִי, בְּשָׁעָה שֶׁעֲמָדוֹ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה,

המשוררים למעלה, לא עמדו על משמרתם עד שנולדו שלשת האחים: משה, אהרן ומרים. מילא משה ואהרן, מרים למה? אמר רבי יוסי, זהו שכתוב ושרות, כמו שנאמר (שמות טו) ותען להם מרים. שנינו, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פרש מאשתו, והחזירה. באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים. גער בהם הקדוש ברוך הוא ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם.

מה הטעם נקרא עמרם? שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מה הטעם לא נזכר שמו? רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו. זהו שכתוב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם, בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה.

וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל, שכתוב (דניאל ט) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתוב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. זהו שכתוב ויקח את בת לוי. ולפיכך כתוב ותרא אתו פי טוב הוא.

לא עמדו על משמרתם, עד שנולדו שלשה האחים: משה, אהרן, ומרים. תינח משה ואהרן, מרים למה. אמר רבי יוסי, הדא הוא דכתיב, (קהלת ב') ושרות. כמה דאתא אמר, (שמות ט"ו) ותען להם מרים.

תאנא, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא, ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פירש מאשתו, והחזירה, באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקדוש ברוך הוא, ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו, והושיט לעמרם.

מאי טעמא נקרא עמרם. שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מאי טעמא לא נזכר שמו. רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו, הדא הוא דכתיב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה. וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל. דכתיב, (דניאל ט) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתיב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הדא הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא.

את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא. (שמות ב')

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׂיֻצָא מִמְּנוּ בֵּן, שְׂזָכָה לְקוֹל גְּדוֹל, דְּכַתִּיב, (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבַת קוֹל, דְּכַתִּיב וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי, כְּלוּמַר, בַּת קוֹל. וְלַפִּיכֶן כְּתִיב וַיִּלְךָ. כְּלוּמַר, שֶׁהָלַךְ לְמַדְרַגָּה זוּ. תָּאנָא, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, דְּכַתִּיב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכַתִּיב, (תהלים קמ"ה) טוֹב ה' לְכָל, וְכַתִּיב, (תהלים ל"ד) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׂיֻצָא מִמְּנוּ בֵּן שְׂזָכָה לְקוֹל גְּדוֹל, שְׁפָתוֹב (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבַת קוֹל, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי, כְּלוּמַר בַּת קוֹל. וְלַפִּיכֶן כְּתוֹב וַיִּלְךָ, כְּלוּמַר, שֶׁהָלַךְ לְמַדְרַגָּה זוּ. שְׁנִינּוּ, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, וְשְׁפָתוֹב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וְכַתוֹב (תהלים קמ"ט) טוֹב ה' לְכָל, וְכַתוֹב טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם, סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבְדִים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם, שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם, מָה כְּתִיב, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָאי טַעֲמָא. שֶׁהוֹרַד שַׂר מִצְרַיִם מִמַּעֲלָתוֹ, וְנִפְל מַגְּאוֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שַׂר שְׁלֵהֵן, זָכַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם - סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבְדִים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הֵהֱם - שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם מָה כְּתוֹב? וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָה הַטַּעַם? שֶׁהוֹרַד שַׂר מִצְרַיִם מִמַּעֲלָתוֹ וְנִפְל מַגְּאוֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שַׂר שְׁלֵהֵם, זָכַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַף הוּא, שְׁפָל זָמַן שֶׁהִשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשַּׂר שְׁלֵהֶם, כְּתִיב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַף הוּא, שְׁפָל זָמַן שֶׁהִשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשַּׂר שְׁלֵהֶם, כְּתוֹב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם. אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין וּמוֹרִידָה וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְהֵינּוּ דְתַנְּן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מְלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין, וּמוֹרִידָה, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דְתַנְּן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מְלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

לְאוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁהִיָּה מְשַׁקֵּר
וּדְבָרָיו שְׁקָרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הוֹלְכִים
אֲחֵר אוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁבֵרוֹר הַדְּבָר
הוּא, שְׁשִׁינּוּ, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
הַמֶּלֶךְ יֵשׁ שְׁתֵּי דַמְעוֹת לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין,
שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחֵן, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נא) שְׁתִּים הֵנָּה
קִרְאֲתֶיךָ. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא מוֹרִיד אוֹתָם
לַיָּם הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה,
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין
לְמַדַּת הַרַחֲמִים וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵן בְּאוֹת הַדַּמְעוֹת, מֵהֵן בָּא
הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (שמות יד)
וְהֵנָּה מִצְרִים נֹסַע אַחֲרֵיהֶם.
וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּה אֲמַרְתָּ וַיָּמַת
מֶלֶךְ מִצְרַיִם זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם?! אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
הַדְּבָר הַזֶּה מְסִיעַ לְאוֹתוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה. כְּתוּב כֵּן וְהֵנָּה
מִצְרַיִם, וְכְתוּב שֶׁם וַיָּמַת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. מְלַמֵּד שֶׁעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה
מֶלֶךְ, שֶׁהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ,
וּלְפִיכֵן כְּתוּב וְהֵנָּה מִצְרַיִם וְלֹא
כְּתוּב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְזֶה שֶׁאָמַר
וַיָּמַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד) כִּי מָתוּ
כָּל הָאֱנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת
נַפְשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא רֵאֵה, כָּל מַלְכֵי
מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם, וּבְכֹאֵן לֹא
נֶאֱמַר אֶלֶּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם.
וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה, וְהוּא פָּרְעָה
מִמֶּשׁ. בֹּא רֵאֵה, בְּעוֹד שֵׁיִשׁ
שֶׁלְטוֹן שֶׁלְמַעֲלָה, יֵשׁ שֶׁלְטוֹן
בְּעַם שֶׁלְמַטָּה. כְּשֶׁהַעֲבָר
הַשְּׁלֵטוֹן שֶׁלְמַעֲלָה, מְעַבֵּר הַשְּׁלֵטוֹן שֶׁלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (זכריה יד) הֵנָּה יוֹם בָּא לֵה' וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' וְגו'. וְכִי
שָׂאָר הַיָּמִים אֵינֶם שְׁלוֹ? אֶלֶּא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד שֶׁשָּׂאָר הַיָּמִים נִתְּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם

לְאוֹב טְמֵא, דְּהוּהוּ כְּדִיב, וּמִלּוּהִי כְּדִיבָן.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא בְּתַר אוֹבֵי טְמֵא אֲזַלִּינָן,
דְּבִרְיָא דְּמִלָּה הוּא, דְּתַנָּן, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
מִלְכָּא, אִיתַּת תְּרִין דַּמְעִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין, שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחֵן, כְּמָה
דְּאִתָּה אָמַר, (ישעיה נ"א) שְׁתִּים הֵנָּה קוֹרְאֲתֶיךָ.
וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא
מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמַדַּת רַחֲמִים,
וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵם בְּאִים הַדַּמְעוֹת, מֵהֵם בָּא הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּתִיב, (שמות י"ד) וְהֵנָּה מִצְרַיִם
נוֹסַע אַחֲרֵיהֶם. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי זֶה שֵׁר
שֶׁל מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּה אֲמַרְתָּ וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
זֶה שֵׁר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵאֵי מִלָּה
קָא מְסִיעַ לְהַהוּא דְּלַעֲיָלָא, כְּתִיב הֵכָא וְהֵנָּה
מִצְרַיִם, וּכְתִיב הֵתָם וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד
דְּעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה מֶלֶךְ, דְּהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ.
וּלְפִיכֵן כְּתִיב, וְהֵנָּה מִצְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. וְזֶה דְּאָמַר וַיָּמַת. כְּמָה דְּאִתָּה אָמַר (שמות
ד) כִּי מָתוּ כָּל הָאֱנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁךְ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא וּרְאֵה,
כָּל מַלְכֵי מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם. וּבְכֹאֵן לֹא
נֶאֱמַר אֶלֶּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם. וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה,
וְהוּא פָּרְעָה מִמֶּשׁ. תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְּאִית
שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַעֲיָלָא, אִית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא
דְּלַתְתָּא, אִתְעַדִּי שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַעֲיָלָא, אִתְעַדִּי
שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַתְתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (זכריה י"ד) הֵנָּה יוֹם בָּא לֵינִי
וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵינִי וְגו'.

אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעובדי כוכבים ומזלות, מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם, ועל זה כתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב? (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב יש לה? אלא, אמר רבי יצחק, חרב יש לו, שכתוב חרב לה' מלאה דם, וכתוב ובחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, שכתוב (דברי הימים א-כא) וירא את מלאך ה' עמד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך? אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

והרי אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אם לא שאני חס על כבוד הבריית, אפרע להם את בית השחיטה כבהמה. אמר רבי אבא, הכל משום שנתן רשות בידו לעשות גמר דין. זהו שכתוב (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אם כן, מה זה וישב חרבו אל נדנה? אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל. ויתאנחו לא כתוב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (האניחו) לו למעלה, (כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל שלמעלה היו, ומי הם בני

וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעבודת כוכבים ומזלות. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. ועל דא כתיב, (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב אית ליי'. אלא אמר רבי יצחק, חרב אית ליה, דכתיב, (ישעיה לד) חרב ליי' מלאה דם. וכתיב (ישעיה ס"ו) ובחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, דכתיב, (דברי הימים א, כ"א) וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך, אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין. והא אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא, פרענא להו בית השחיטה, כבהמה. אמר רבי אבא, כלא משום דאתייהיב רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הדא הוא דכתיב, (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי (דברי הימים א, כ"א) וישב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל, ויתאנחו לא אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (מ"א האניחו) לו למעלה (מ"א כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו,

ישראל? אותם שנקראו בני העבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

אמר רבי יצחק, כשעושה הקדוש ברוך הוא דין בפמליא של מעלה, אותו דין מה יהיה? אמר רבי אלעזר, מעביר אהם באותו נהר דינור, ומעבירם משלטונם, וממנה שליטים אחרים של שאר עמים. אמר לו, והרי כתוב משרתיו אש להט? אמר לו, יש אש קשה מאש, ויש אש שדוחה אש.

אמר רבי יצחק, שלשה ענינים כאן: אגחה, שועה, צעקה, וכל אחד מתפרש מהאחר. אגחה - שכתוב ויאנחו בני ישראל. צעקה - שכתוב ויצעקו. שועה - שכתוב ותעל שועתם. וכל אחד לבדו מתפרש, וכלם עשו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עשו, אגחה לא עשו, משמע משכתוב ויאנחו, ולמעלה היתה האגחה בשבילם.

צעקה ושועה במה התפרשו? אמר רבי יצחק, אין לך שועה אלא בתפלה, שנאמר (תהלים לט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה. אליך ה' שועתי. שועתי אליך ותרפאני. צעקה, אמר שצועק ואינו אומר כלום. רבי יהודה, הלכך גדולה צעקה מכלם, שצעקה היא בלב. זהו שכתוב (איכה ב) צעק לבם אל ה'. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואגחה, שכתוב (שמות כב) כי אם שמע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי

ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרון בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

אמר רבי יצחק בד עביד קדשא בריך הוא דינא בפמלייא של מעלה, ההוא דינא מאי הוי. אמר רבי אלעזר, מעביר להו בההוא נהר דינור, ואעביר לון משולטניהון, ומני שולטנין אחרנין דשאר עמין. אמר ליה והא כתיב (תהלים ק"ד) משרתיו אש ליה, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא דדחיא אשא.

אמר רבי יצחק, תלת ענייני הכא: אגחה, שועה, צעקה. וכל חד מתפרשא מאחרא. אגחה: כתיב, ויאנחו בני ישראל. צעקה: דכתיב, ויצעקו. שועה: דכתיב, ותעל שועתם. וכל חד בלחודוי מתפרשא, וכלהו עבדו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עבדו, אגחה לא עבדו, משמע מדכתיב ויאנחו ולמעלה היתה האגחה בשבילם.

צעקה ושועה במאי אתפרשין, אמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שנאמר, (תהלים ל"ט) שמעה תפילתי יי' ושועתי האזינה. (תהלים פ"ח) אליך יי' שועתי. (תהלים ל') שועתי אליך ותרפאני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי (דף כ' ע"א) יהודה, הלכך גדולה צעקה מפולן, שצעקה היא בלב. הדא הוא דכתיב, (איכה ב') צעק לבם אל יי'. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא, יותר מתפלה ואגחה, דכתיב, (שמות כ"ב) כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי

הקדוש ברוך הוא לשמואל
(שמואל-א טו) נחמתי כי המלכתי
את שאול למלך, מה כתוב?
ויחר לשמואל, ויצעק אל ה' כל
הלילה. הניח הכל ולקח צעקה,
משום שהיא קרובה לקדוש-
ברוך הוא יותר מכלם. זהו
שכתוב ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי.

שנו רבותינו, זה מי שמתפלל
ובוכה וצועק עד שלא יכול
לרחש בשפתיו - תפלה זו
שלמה, שהיא בלב, ולעולם לא
חוזרת ריקם. אמר רבי יהודה,
גדולה צעקה שקורעת גזר דינו
של אדם מכל זמיו.

רבי יצחק אמר, גדולה צעקה
שמושלת על מדת הדין של
מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה
צעקה שמושלת בעולם הזה
ובעולם הבא. בשביל צעקה
נוחל האדם העולם הזה
והעולם הבא, שכתוב (תהלים ק)
ויצעקו אל ה' בצר להם
ממצוקותיהם וצילים.

ומשה היה רעה את צאן יתרו
חתנו כהן מדן. רבי שמעון
פתח, (שיר ב) דודי לי ואני לו
הרעה בשושנים. אמר רבי
שמעון, אוי להם לבריות
שאינם משגיחים ואינם יודעים,
בשעה שעלה במחשבה לפני
הקדוש ברוך הוא לברא עולמו,
כל העולמות עלו במחשבה
אחת, ובמחשבה זו נבראו כלם,
זהו שכתוב כלם בחכמה עשית.
ובמחשבה זו, שהיא החכמה,
נברא העולם הזה והעולם של
מעלה.

נטה ימינו, וברא העולם של
מעלה. נטה שמאלו, וברא את
העולם הזה. זהו שכתוב (ישעיה
מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם ועמדו יחדו.
וכלם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו),
ועשה העולם

המלכתי את שאול למלך. מה כתוב, ויחר
לשמואל, ויצעק אל יי' כל הלילה. הניח הכל,
ולקח צעקה, משום שהיא קרובה לקודשא
ברוך הוא יתיר מפלהו, הדא הוא דכתיב, ועתה
הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

תנו רבנן, האי מאן דצלי ובכי וצעיק, עד לא
יכיל למרחש בשפוותיה, האי צלותא
שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא
ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה,
שקורע גזר דינו של אדם מכל זמיו.

רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על
מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר,
גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם
הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה
והעולם הבא, דכתיב, (תהלים ק"ז) ויצעקו אל ה'
בצר להם ממצוקותיהם וצילים.

ומשה היה רועה את צאן יתרו חתנו כהן מדן.
(שמות ג) רבי שמעון פתח, (שיר השירים ב') דודי

לי ואני לו הרועה בשושנים. אמר רבי שמעון,
אוי להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם
יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש
ברוך הוא, לברא עולמו, כל העולמות עלו
במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם,
הדא הוא דכתיב, (תהלים ק"ד) כלם בחכמה עשית.
ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא העולם
הזה, והעולם של מעלה.

נטה ימינו, וברא העולם של מעלה. נטה
שמאלו, וברא העולם הזה, הדא הוא
דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים. קורא אני אליהם ועמדו יחדו.
וכלם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו),
ועשה העולם

(מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם ועמדו יחדו. וכלם ברגע אחת
ובשעה אחת נבראו, ועשה העולם הזה כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, כדגמתו

למטה. וכל מה שיש למטה, פדוּגְמְתוּ בִּים, והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים - ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לוֹיָתָן, כמו שנאמר (שמות לו') לחבר את האהל להיות אחד. כתוב באדם, כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב (תהלים ח) ותחִסְרוּהוּ מַעֲט מֵאֱלֹהִים. אם בני אדם חשובים במעשיהם (במעשיו) כל זה, והם אבודים ומספרה מְעַפֵּר הַבְּאֵר, במה באים לשאב ממנו? ובחר בעליונים, ובחר בישראל. לעליונים לא קרא בנים. לתחתונים קרא בנים. זהו שכתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, שכתוב (ישעיה סג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא

בחר בי, ואני בחרתי בו. הרעה בשושנים - הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרעה בשושנים - מה שושן זה הוא אדם ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים, וכתוב (שם א) אם יהיה חטאיכם כשנים כשילג ילבינו. רבי אבא היה הולך בדרך, והיה עמו רבי יצחק. עד שהיו הולכים, פגש את אותם ורדים. נטל אחד רבי אבא בידו והיה הולך. פגש בהם רבי יוסי. אמר, ודאי ששכינה כאן, ואני ראיתי בידי רבי אבא ללמד חכמה רבה, שהרי ידעתי שרבי אבא לא נטל את זה אלא להראות חכמה.

אמר רבי אבא, שב, בני, שב. לשבו. הריח רבי אבא באותו הוד. אמר, ודאי אין העולם

הזה, פנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, פדוּגְמְתוּ לְמֹטָה. וכל מה שיש למטה, פדוּגְמְתוּ בִּים. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לוֹיָתָן, כמה דאת אמר (שמות לו') לחבר את האהל להיות אחד.

בתיב באדם, (בראשית ט') כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתוב, (תהלים ח) ותחִסְרוּהוּ מַעֲט מֵאֱלֹהִים. אי בני נשא יקירין בעובדיהו (ג'א בעובדיו) כל הא, ואינון מתאבדין (ממסכה) מעפר דבירא, במה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. הדא הוא דכתיב, (דברים י"ד) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, (ישעיה ס"ג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדם, ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו, ממדת הדין למדת הרחמים. וכתוב (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשילג ילבינו. רבי אבא היה אזיל באורחא, והיה עמיה רבי יצחק. אדהוו אזלי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידיו והיה אזיל. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שכינתא הכא, ואנא חמינא בידוי דרבי אבא, למילף חכמתא סגיאה, דהא ידענא, דרבי אבא לא נטל האי, אלא לאחזאה חכמתא.

אמר רבי אבא, תיב פרי תיב. יתבו. ארח רבי אבא ביהוה ורדא, אמר, ודאי אין

מתקיים אלא על הריח, שהרי ראיתי שאין נפש מתקיימת אלא על ריח, ולכן הדס במוצאי שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרעה בשושנים. מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי? מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח והוא אדם, מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא יז - כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדם, כמו שנאמר אם יהיו חטאיכם פשנים כשגלג לבינו. מקריב קרבנו לאש שהוא אדם. זורק הדם סביב למזבח שהוא אדם. מדת הדין אדם. מוצקין אותו והריח, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדם נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.

ובא ראה, כל מדת הדין אין צריך הריח שלו אלא מצד אדם. והינו שאמר רבי יהודה, מהו שפתוב (מלכים א' יח) ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם? אלא היו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין פרצונם, וולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד - אדם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתייהן. מה השושן אדם ולבן - כף ריח הקרבן. והקרבן מאדם ולבן. בא וראה מריח הקטרת, שהסמנים, מהם אדםים ומהם לבנים, כגון הלבונה שהוא לבן, מר דרור אדם, והריח עולה מאדם ולבן. ועל כן מנהיג עולמו בשושנים,

שהוא אדם ולבן, וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.

בנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, זה אדם וזה לבן. מה השושן שהוא אדם והוא

העולם מתקיים אלא על הריח. דהא חזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. ועל דא, הדס במוצאי שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדם, מוצקין אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא יז. כף הקדוש ברוך הוא, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדם, כמה דאת אמר, אם יהיו חטאיכם פשנים כשגלג (דף כ' ע"ב) ילבינו, מקריב קרבנו לאש שהוא אדם. זורק הדם, סביב למזבח שהוא אדם. מדת הדין אדם, מוצקין אותו, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדם נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים. ותא חזי, כל מדת הדין, אין צריך הריח שלו, אלא מצד אדם. והינו דאמר רבי יהודה, מה דכתוב, (מלכים א' יח) ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא ישיגו ממדת הדין פרצונם, וולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד, אדם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתייהן. מה השושן אדם ולבן, כף ריח הקרבן. והקרבן מאדם ולבן. בא וראה מריח הקטרת, שהסמנים, מהם אדםים, ומהם לבנים, כגון הלבונה, שהוא לבן, מר דרור אדם, והריח עולה מאדם ולבן. ועל כן מנהיג עולמו בשושנים, שהוא אדם ולבן. וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.

בנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר

לָבָן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ
לָבָן אֵלָא בְּאֵשׁ - כְּדֵן הַקְּרָבָן אֵין
מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן
אֵלָא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמְקָרִיב חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ,
אֵינוֹ נִצְמַק לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן אֵלָא
בְּאֵשׁ. שְׂאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה, מִתּוֹךְ
תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם מִחֲלִישֵׁין
אֵיבְרִיו, וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ.
וּבְאֻתָּהּ שְׁעָה צְרִיף לְהַקְרִיב
חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא
הַנִּקְרָא מִזְבַּח כְּפָרָה.

וְהֵינּוּ שְׂרָבִי אֲלַעֲזָר, כְּשֶׁהִזָּה
יֹשֵׁב בְּתַעֲנִית, הִיָּה מִתְפַּלֵּל
וְאוֹמֵר: גְּלוּי וְיִדּוּעַ לְפָנֶיךָ ה'!
אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁהַקְּרָבָתִי
לְפָנֶיךָ חֲלָבִי וְדָמִי, וְהִרְתַּחֲתִי
אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲלֶשֶׁת גּוּפִי,
יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיְהִי הַרִיחַ
הָעוֹלָה מִפִּי בְשַׁעֲהָ זוֹ כְּרִיחַ
הָעוֹלָה מִהַקְּרָבָן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
וְתִרְצָנִי.

נִמְצָא שְׂאֵדָם הוּא מְקָרִיב
בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָבּ וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ)
וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו הוּא מִזְבַּח
כְּפָרָה, וְלִפְיֶכָךְ תִּקְנּוּ הַתְּפִלָּה
בְּמָקוֹם הַקְּרָבָן, וּבִלְבַד שִׁיתַּכּוֹן
לְמָה שְׂאֵמֵרְנוּ. אָמֵר רַבִּי יִצְחָק,
מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר לֵ"א)
כֹּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמֵר רַבִּי יוֹסִי,
כְּשֶׁהִיָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם
מְקָרִיב קְרָבָנוֹ בְּעִנְיָן זֶה וּמִתְכַּפֵּר
לוֹ. עֲכָשׁוּ תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם
מְכַפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקְּרָבָן, כְּמוֹ
זֶה.

דְּבַר אַחַר דּוּדֵי לִי וְאֲנִי לִי
הַרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים - מָה הַשׁוֹשְׁנִים
קוֹצִים מְצוּיִים בְּתוֹכָם, אָף
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ
בְּצַדִּיקִים וְרָשָׁעִים. מָה
הַשׁוֹשְׁנִים, אֲלֵמָלָא הַקּוֹצִים אֵין
הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקַיָּמִים, כְּךָ אֲלֵמָלָא
הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, בְּמָה
הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, שְׂאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
הַצַּדִּיקִים נִכְרִים? מִתּוֹךְ שִׁישׁ רָשָׁעִים,

לוֹ, זֶה אָדָם, וְזֶה לָבָן. מָה הַשׁוֹשֵׁן שֶׁהוּא אָדָם
וְהוּא לָבָן, אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן,
אֵלָא בְּאֵשׁ. כְּדֵן הַקְּרָבָן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר
כְּלוּ לָבָן, אֵלָא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמְקָרִיב חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ, אֵינוֹ נִצְמַק
לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן, אֵלָא בְּאֵשׁ. דְּאָמֵר רַבִּי יְהוּדָה,
מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם, מִחֲלִישֵׁין אֵיבְרִיו, וְגוֹבֵר
עָלָיו הָאֵשׁ, וּבְאֻתָּהּ שְׁעָה, צְרִיף לְהַקְרִיב חֲלָבּוֹ
וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבַּח כְּפָרָה.
וְהֵינּוּ דְרַבִּי אֲלַעֲזָר, כְּדֵן הָיָה יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא,
הָיָה מְצַלִּי וְאָמֵר, גְּלוּי וְיִדּוּעַ לְפָנֶיךָ ה'
אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁהַקְּרָבָתִי לְפָנֶיךָ חֲלָבִי
וְדָמִי, וְהִרְתַּחֲתִי אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲלֶשֶׁת גּוּפִי,
יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁיְהִי הַרִיחַ הָעוֹלָה מִפִּי
בְשַׁעֲהָ זוֹ, כְּרִיחַ הָעוֹלָה מִהַקְּרָבָן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
וְתִרְצָנִי.

נִמְצָא, שְׂאֵדָם הוּא מְקָרִיב בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָבּ
וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ) וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו, הוּא
מִזְבַּח כְּפָרָה, וְלִפְיֶכָךְ תִּקְנּוּ הַתְּפִלָּה בְּמָקוֹם
הַקְּרָבָן, וּבִלְבַד שִׁיתַּכּוֹן לְמָה דְּאָמְרֵן. אָמֵר רַבִּי
יִצְחָק, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר לֵ"א) כֹּל דְּבַר
אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמֵר רַבִּי
יוֹסִי, כְּשֶׁהִיָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם מְקָרִיב
קְרָבָנוֹ בְּעִנְיָן זֶה, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. עֲכָשׁוּ, תְּפִלָּתוֹ
שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקְּרָבָן, כִּי הֵאֵן
גְּוֹנָא.

דְּבַר אַחַר, דּוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הַרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים.
מָה הַשׁוֹשְׁנִים קוֹצִין מְצוּיִין בְּתוֹכָם, אָף
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּצַדִּיקִים
וְרָשָׁעִים. מָה הַשׁוֹשְׁנִים, אֲלֵמָלָא הַקּוֹצִים, אֵין
הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקַיָּמִין. כְּךָ אֲלֵמָלָא הַרְשָׁעִים, אֵין
הַצַּדִּיקִים נִכְרִים. דְּאָמֵר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, שְׂאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, בְּמָה הַצַּדִּיקִים נִכְרִים?

שאלמלא רשעים אין הצדיקים נכרים. דבר אחר הרעה בשושנים - המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים - באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כו) מזמור לדוד ה' רעי לא אחר. כלומר, ה' רעי - ה' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מלישר הליכתן בצדק ובמשפט - אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה לנהג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשקט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השקט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רעה - אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל על מלכות שמים. אם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהג את צאנו. בא וראה מדוד, שנאמר (שמואל א' טז) והנה רעה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה, והנה רועה צאנו בדין וכשורה, לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר? אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן, שנאמר (יחזקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם.

הצדיקים ניפרים, מתוך שיש רשעים, דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניפרים. דבר אחר הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים, באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כ"ג)

מזמור לדוד יי' רועי לא אחר. כלומר, יי' רועי: יי' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן, ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מלישר הליכתן בצדק ובמשפט. אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשקט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא, הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השקט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. ואם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כ"ו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה, מדוד, שנאמר (שמואל

א', ט"ז) והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד (ד"א כ"א

ע"ב) חכם גדול היה, והנה רועה צאנו בדין וכשורה. לפיכך, עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר. אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן. שנאמר, (יחזקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם.

(יחזקאל ל"ו) **כָּצֹאן קָדְשִׁים כָּצֹאן יְרוּשָׁלַיִם.** אַתֶּם. וְכָתוּב כָּצֹאן קָדְשִׁים כָּצֹאן יְרוּשָׁלַיִם.

מִה הַצֹּאן, כְּשִׁיקְרָבוּ עַל הַמְּזֻבָּח, בְּשִׁבְלֵם זֹכָה לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא - כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל פְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּשִׁבְלֵם זֹכָה לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד, הַרְוֵעָה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהַצֹּאן יוֹלְדוֹת, הַרְוֵעָה נוֹטֵל אוֹתָם טְלָאִים בְּחִיקוֹ, כְּדִי שְׂלֹא יֵלְאוּ וַיִּגְעוּ, וּמוֹלִיכֵם אַחֲרֵי אִמּוֹתֵם, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, צָרִיף לְהַנְהִילֵם בְּרַחֲמִים, וְלֹא בְּאַכְזָרִיּוֹת. וְכֵן אָמַר מֹשֶׁה, (במדבר י"א) כִּי תֹאמַר אֵלַי, שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ וְגו'.

מִה הַרְוֵעָה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהוּא רוֹעֵה טוֹב, מְצִיל אֶת הַצֹּאן מִן הַזָּאֲבִים, וּמִן הָאָרִיּוֹת. כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, אִם הוּא טוֹב, מְצִילֵן מִן הַעֲבוּדוֹת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּמְדִין שֶׁל מִטָּה, וּמְדִין שֶׁל מַעְלָה, וּמְדַרְיֵן לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא. כִּי מֹשֶׁה, רוֹעֵה נֶאֱמָן הִיָּה, וְרָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂפָדָאֵי הוּא, שְׂפָדָאֵי הוּא לְרַעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ הַדִּין מִמֶּשׁ, שֶׁהִיָּה רוֹעֵה אֶת הַצֹּאן, לְכַשְׁבִּים, כְּפִי הָרְאוּי לָהֶן, וְהַנְּקוּבוֹת כְּפִי הָרְאוּי לָהֶן.

וְלִפְיֶכָּךְ פְּתִיב, וּמִשֶׁה הִיָּה רוֹעֵה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו, וְלֹא שְׁלוֹ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי מִי שֶׁנִּתְּן לוֹ מִי שֶׁנִּתְּן אֶת צִפּוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה, לֹא נִתְּן לוֹ צֹאן וּבִקְרָ? וְהִלָּא יִתְרוֹ עֲשִׂיר הִיָּה? אֶלֶּא מֹשֶׁה לֹא הִיָּה רוֹעֵה אֶת צֹאנוֹ, כְּדִי שְׂלֹא יֵאמְרוּ בְּשִׁבְלֵם שֶׁהִיָּה צֹאנוֹ עֲמוֹ, הִיָּה רוֹעֵה אוֹתָן בְּטוֹב. וְלִכֵּן פְּתִיב אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו, וְלֹא שְׁלוֹ. כִּי מְדִין, אֶף עַל גַּב שֶׁהִיָּה עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, בְּשִׁבְלֵם שְׁעֲשֵׂה עֲמוֹ חֶסֶד, הִיָּה רוֹעֵה צֹאנוֹ כְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּמַרְעָה טוֹב שְׁמֵן וְדֶשֶׁן.

בְּשִׁבְלֵם שְׁעֲשֵׂה עֲמוֹ חֶסֶד הִיָּה רוֹעֵה צֹאנוֹ כְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּמַרְעָה טוֹב שְׁמֵן וְדֶשֶׁן.

וַיִּנְהַג אֶת צֶאֱנוּ אַחַר הַמִּדְבָּר. רבי יוסי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלַד, לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה? הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׁיַכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקָם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶת הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, הוּא לְבָדוּ בְּלֹא הַצֵּאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵבֶן זוֹ שֶׁמְקַבֵּלַת בְּרוּז, כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ, (מִחֲטָא) מְדַלְגֵת עָלָיו. כִּי מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כְּשֶׁנִּרְאָו זֶה עִם זֶה, דִּלַּג עָלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אֶבְיָא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְרַגַּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׁרָאָהוּ שְׁנֹכְנִס לְתוֹכוֹ וְדִלַּג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי יִנְאִי, יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה שְׁאוֹתוֹ הַר, הַר הָאֱלֹהִים הוּא, שְׁכַתוֹב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. שְׁשִׁנּוּ, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הַר? רָאָה עוֹפוֹת שֶׁהָיוּ פוֹרְחִים וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (אָמַר רַבִּי יִצְחָק) אֹמְרֵי, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה. מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֱמִיד אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנָס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפָּה ה' אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרֵי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, שְׁמִדַת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה יְי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

וַיִּנְהַג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלַד, לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה, הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׁיַכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקָם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, (שְׁמוֹת ג') הוּא לְבָדוּ בְּלֹא הַצֵּאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי אֲבִנָא דְמְקַבֵּלַת פְּרוּזָא, כִּי חָמִי לִיָּה, (מִחֲטָא) מְדַלְגָא עִילוּי. כִּי מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כְּשֶׁנִּרְאָו זֶה עִם זֶה, דִּלַּג עָלָיו. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אֶבְיָא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְרַגַּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׁרָאָהוּ שְׁנֹכְנִס לְתוֹכוֹ, וְדִלַּג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד, שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה.

אָמַר רַבִּי יִנְאִי, (נ"א רַבִּי יוֹסִי) יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה, שְׁאוֹתוֹ הַר, הַר הָאֱלֹהִים הוּא. דְּכְּתִיב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. דְּתַנּוּן, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הַר, רָאָה עוֹפוֹת שֶׁהָיוּ פוֹרְחִים, וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (נ"א אָמַר ר' יִצְחָק) אֹמְרֵי, רָאָה הָעוֹפוֹת פוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה, מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֱמִיד אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנָס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפָּה ה' אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרֵי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, שְׁמִדַת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה יְי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

יצחק, משויצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו שפתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. שלמדנו, רבי יצחק אומר, מהו שפתיב (שמות טז) בין הערפים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם? בין הערפים, שהיא שעת הדין, תאכלו בשר. וכתוב בפסוק עודנו בין שניהם ואף ה' חרה בעם, משום שבין הערפים, דין המלכות שולט. ובבקר תשבעו לחם, משום שאותה שעה נקראת חסד, וכתוב (תהלים נב) חסד אל כל היום. וכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. שהוא מהבקר.

רבי תנחום אומר, זה אדם וזה לבן. אדם - בין הערפים שפתיב (שמות טז) בין הערפים תאכלו בשר. ולכן בבקר, שפתיב ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב (שם יב) ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערפים וגו'. שהיא שעה לעשות דין. רבי יהודה אומר, למדנו משני כבשים שפכל יום - האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני פנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו שפתיב (שמות כט) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתוב את הפכש הראשון? אלא את הפכש האחד, מיחד, פנגד מדת החסד. שפכל מקום, שני לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא פנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה

חסד קאמר, ולא מדת הדין. אמר רבי יצחק, משויצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו דכתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. דתניא ר' יצחק אומר, מהו דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערפים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. בין הערפים, דהוא שעתא (דף כ"א ע"ב) דדינא תאכלו בשר. וכתוב, (במדבר י"א) הפשר עודנו בין שניהם ואף יי' חרה בעם. משום, דבין הערפים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבעו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתוב, (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. וכתוב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

רבי תנחום אומר, דא סומק, ודא תנור. סומק: בין הערפים. דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערפים תאכלו בשר. וחוורא: בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב, (שמות י"ב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערפים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אומר, ילפינן משני כבשים שפכל יום, האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו דכתיב, (במדבר כ"ח) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הפכש הראשון, אלא את הפכש האחד, מיוחד, פנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך, יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי

תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה

היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום - זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב - שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד.

שנו רבותינו, באותה שעה שעלה משה להר סיני, מה הטעם התגלה לו בשלהבות אש שהוא דין? אמר רבי יעקב, (בצ"ח) פעת השעה היתה (השעה) גורמת. רבי יוסי אמר, הכל לגזע אחד משתרש. כתוב ויבא אל הר האלהים הרבה, וכתוב (דברים ט) ויבחר הקצפתם את ה'. וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסנה, כמו זה שכתוב (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר רבי יהודה, מפאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, שכתוב והנה הסנה בער באש - לעשות בהם דין ברשעים. והסנה איננו אפל - (לעשותו) אין בהם פליה. בער באש - על כל פנים, רמז לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל - להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלפת אש, מה הטעם למשה בלפת אש ולשאר הנביאים לא? אמר רבי יהודה, אין משה כשאר הנביאים. ששנינו, מי שקרב לאש, בה נשרף, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים, וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה.

רבי אבא אמר, זה של משה, יש להסתפל בו בכחמה עליונה על מה כתוב כי מן המים משיתהו. מי שנמשך מן המים, שנגזר משה לא נגזר איש אחר.

יצחק, מפאן, (ירמיה ו') אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד. תנו רבנן, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. אמר רבי יעקב (נ"א בע"ז) כען שעתי הוה (שעתא) גרים. ר' יוסי אמר, פלא לחד גזעא אשתרשא. פתיב, ויבא אל הר האלהים הרבה. וכתוב, (דברים ט) ובחרב הקצפתם את יי'. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסנה, פהאי דכתיב, (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר ר' יהודה, מפאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אופל, (לעשות) אין בהם פליה. בוער באש, על כל פנים רמז, לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל, להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך יי' אליו בלפת אש. מאי טעמא למשה בלפת אש, ולשאר נביאים לא. אמר רבי יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתפל לא ביה בכחמתא עלאה, על מה כתיב, כי מן המים משיתהו. מאן דאתמשך מן מיא, (דינא עלאה) לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר דאתגזר משה, לא אתגזר בר דין עליון לא פוחד מאש. ששנינו, אמר רבי יהודה, ממקום

אמר רבי יוחנן, בעשר דרגות נתקן, שכתוב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. אשרי חלקו של האיש שאדונו מעיד עליו כף.

אמר רב דימי, והרי כתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. אמר לו, ודאי זפה אמרת. שתק. כשבא רבי שמעון בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר זה.

פתח ואמר, אשכול של זפת, יתערב באפרסמון טוב? חס ושלום! אלא ודאי כף הוא, באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. משה מעשיו למעלה, ובלעם למטה. משה השתמש בכתר המלך העליון שלמעלה, ובלעם השתמש בכתרים תחתונים לא קדושים למטה. ובאותה צורה ממש כתוב, (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואם עולה על דעתך יותר, לך שאל את אתוננו. בא רבי יוסי ונשק דינו. אמר, הרי החמדה (הנין) שבלבי יצא החוצה.

שכך משמע, שיש עליונים ותחתונים, זמין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל משתמשים בכתרים עליונים קדושים - עובדי כוכבים ומזלות בכתרים תחתונים לא קדושים. אלה של זמין, ואלה של שמאל. ועל כל פנים נפרדים נביאים עליונים מנביאים תחתונים, נביאי קדש מנביאים שלא מקדש.

אמר רבי יהודה, כמו שהיה משה נבדל מכל הנביאים בנבואה עליונה, כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

נש אחרא. אמר רבי יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, (במדבר י"ב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. זפאה חולקיה דבר נש, דמריה אסהיד פדין עלוי.

אמר רב דימי, והא כתיב (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. אמר ליה, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. פד אתא רבי שמעון בן יוחאי, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

פתח ואמר, קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום. אלא, ודאי כף הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, (יהושע י"ג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאתניה. אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא חמידא (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר.

דחבא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל, משתמשים בכתרין עלאין קדישין. עובדי כוכבים ומזלות, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועל כל פנים, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

אמר רבי יהודה, פגוונא דהוה (דף כ"ב ע"א) משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כן הוה בלעם, פריש משאר נביאי בנבואה קדושה עליונה, כן היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

וְחָרְשֵׁי, בְּנִבּוּאָה דְלָאוּ קְדִישָׁא לְתַתָּא. וְעַל כֵּן
פְּנִים מִשֶּׁה הָוּה לְעִילָא, וּבִלְעָם לְתַתָּא, וְכַמְּה
דְּרַגִּין וְדְרַגִּין מִתְפָּרְשִׁין בִּינֵיהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשֶּׁה הָוּה
מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר, שְׁמָא חֶסֶד וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל
יִכְלוּ בְּהַאי עֲבוּדָה קָשָׁה, הָדָא הוּא דְכִתְיִב,
וַיֵּרָא בְּסִבְלוֹתָם. לְפִיכֹךְ, וַיֵּרָא מִלְּאֵן יְיָ אֱלֹהֵי
בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ
וְגו'. כְּלוּמַר, מְשׁוּעָבָדִים הֵם בְּעֲבוּדָה קָשָׁה,
אֲבָל וְהַסֵּנֶה אֵינְנוּ אֶפְלָ. זָכַאִין אֵינְנוּ יִשְׂרָאֵל,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּרִישׁ לוֹן מִכָּל עַמּוּין, וְקָרָא
לוֹן בְּנִין, דְּכִתְיִב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לַה'
אֱלֹהֵיכֶם.

פְּרַשְׁתָּ וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵיו אָנִי יְיָ
(שְׁמוֹת ו') וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל
יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי וְגו'. רַבִּי אֲבָא פְּתַח, (יִשְׁעִיה כ"ו)
בְּטַחוּ בִּינִי עַדִּי עַד כִּי בִּיָּה יְיָ צוּר עוֹלָמִים.
בְּטַחוּ בִּינִי, כֹּל בְּנֵי עַלְמָא בְּעֵינֵן לְאַתְתַּקְפָּא
בִּיהַּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִמְהֵרֵי רְחֻצְנֵי דְלַהוֹן
בִּיהַּ.

אִי הָכֵי מַהוּ עַדִּי עַד. אֶלָּא, בְּגִין דִּיהָא תַקְפָּא
דְּבַר נָשׁ, בְּאַתְרֵיהּ קִיּוּמָא וְקִשּׁוּרָא
דְּכֻלָּא, וְאֶקְרִי עַד, וְהָא אוּקְמוּהָ, כְּמָה דְאַתְתָּ
אָמַר, (בְּרַאשִׁית מ"ט) בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד. וְהָא עַד, אַתְרֵיהּ
דְּאַחִיד לְכָל סְטָרִין, לְסְטָרָא דָא, וְלְסְטָרָא דָא,
לְאַתְקִיּוּמָא, וְלְאַתְקִשְׁרָא קִשְׁרָא, דִּי לֹא תַעֲדִי.
וְהָא עַד, תִּיאוּבְתָא דְכֻלָּא בִּיהַּ, כְּמָה דְאַתְתָּ אָמַר,
עַד תַּאֲוֹת גְּבַעוֹת עוֹלָם. מֵאֵן אֵינְנוּ גְּבַעוֹת
עוֹלָם. אֲלִין אֵינְנוּ תַרִּין אֲמַהֲן נִוְקְבִי, יוֹבֵל,
וְשִׁמְטָה, דְּאַקְרוּן גְּבַעוֹת עוֹלָם. עוֹלָם: כְּמָה
דְּאַתְתָּ אָמַר, (תְּהִלִּים ק"ו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. (יֹבֵל
וְשִׁמְטָה כֹּל חַד מִנְהוֹן אֶקְרִי עוֹלָם וְאֲלִין אֶקְרוּן גְּבַעוֹת עוֹלָם)

לְמַטָּה. וְעַל כֵּן פְּנִים מִשֶּׁה הָיָה
לְמַעְלָה, וּבִלְעָם לְמַטָּה, וְכַמְּה
דְּרַגוֹת וְדְרַגוֹת מְפָרִידוֹת בִּינֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מִשֶּׁה הָיָה מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר, שְׁמָא
חֶסֶד וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּעֲבוּדָה
הַקָּשָׁה הַזֹּאת, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֵּרָא
בְּסִבְלוֹתָם, לְפִיכֹךְ - וַיֵּרָא מִלְּאֵן
ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וַיֵּרָא
וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ וְגו'.
כְּלוּמַר, מְשׁוּעָבָדִים הֵם בְּעֲבוּדָה
קָשָׁה, אֲבָל וְהַסֵּנֶה אֵינְנוּ אֶפְלָ.
אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַבְּדִילֵם מִכָּל הָעַמִּים וְקָרָא
לְהֵם בְּנִים, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים
אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

פְּרַשְׁתָּ וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
אֲלֵיו אָנִי ה' וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם
אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי
וְגו'. רַבִּי אֲבָא פְּתַח, (יִשְׁעִיה כ"ו)
בְּטַחוּ בְּה' עַדִּי עַד כִּי בִּיָּה ה'
צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בְּה' - כֹּל
בְּנֵי הָעוֹלָם צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק
בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ-הוּא וְלַהֲיוֹת
בְּטַחוּנָם בּוּ.

אִם כֵּן, מַהוּ עַדִּי עַד? אֶלָּא
בְּשִׁבְלֵי שְׂיָהָה הַתַּקְפָּא שֶׁל הָאָדָם
בְּמִקוֹם שֶׁהוּא קָיוּם וְקִשּׁוּר שֶׁל
הַכֹּל, וְנִקְרָא עַד, וְהָיָה פְּרִשּׁוּהָ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד.
וְעַד, זֶה מְקוֹם שֶׁאֲחוּזֵי לְכָל
הַצְּדִידִים, לְצַד זֶה וְלְצַד זֶה,
לְהַתְקִים וְלִקְשֹׁר קִשְׁרֵי שְׁלֵא יִזוּז.
וְהָ"עַד" הַזֶּה תְּשׁוּקַת הַכֹּל בּוּ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית מ"ט) עַד תַּאֲוֹת
גְּבַעַת עוֹלָם. מִי הֵם גְּבַעַת
עוֹלָם? אֵלֶּה הֵם שְׁתֵּי הָאֲמָהוֹת
הַנִּקְבּוֹת, יוֹבֵל וְשִׁמְטָה,
שֶׁנִּקְרָאוֹת גְּבַעַת עוֹלָם. עוֹלָם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ק"ו) מִן הָעוֹלָם
וְעַד הָעוֹלָם. וְיֹבֵל וְשִׁמְטָה, כֹּל אֶחָד מֵהֶם
נִקְרָא עוֹלָם, וְהֵם נִקְרָאִים גְּבַעַת עוֹלָם.

והשווקתם בעד הנה, שהוא קיים של כל הצדדים. ומה הטעם תשוקת היובל אל עד, לעטר אותו ולהשפיע עליו ברכות, ולהריק עליו מעינות מתוקים. זהו שפכתוב (שיר א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תשוקת השמטה להתברך ממנו ולהיות מאירה ממנו. ודאי שעד זה הוא תאות גבעת עולם.

משום כך, בטחו בה' עדי עד, שהרי משם ולמעלה מקום טמיר (הוא) וגנוז הוא, שלא יכול להתדבק. מקום הוא שממנו יצאו והצטירו העולמות, זהו שפכתוב כי ביה ה' צור עולמים. והוא מקום גנוז וסתום, ועל זה בטחו בה' עדי עד. עד כאן יש רשות לכל אדם להסתכל בו, מכאן ולהלאה אין רשות לאדם להסתכל בו, שהרי הוא גנוז מהכל, ומי הוא זה? והנה. שמשם הצטירו כל העולמות, ואין מי שעומד על אותו מקום. אמר רבי יהודה, הפכתוב מוכיח עליו, שפכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד כאן יש רשות לאדם להסתכל, מכאן ולהלאה אין מי שיכול לעמד עליו.

דבר אחר בטחו בה' עדי עד - כל ימי האדם צריך להתחזק בקדוש-ברוך-הוא, ושקר אמר דוד (תהלים כה) אלהי בר בטהתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי ומי ששם בו בטחונו ותקפו כראוי, לא יכולים להרע לו כל בני העולם. ושקר אמר דוד, (תהלים כה) אלהי בר בטהתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי שכל מי ששם תקפו בשם הקדוש, מתקיים בעולם.

מה הטעם? משום שהעולם

ותיאובתא דילהון בהאי עד, דאיהו קיומא דכל סטריין. (מאי טעמא) תיאובתא דיוכלא לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברפאן, ולארקא עליה מבויעין מתיקין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאתנהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

בגין כך, בטחו ביי' עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר טמיר (הוא) וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקא. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטטירו עלמין, הדא הוא דכתיב, פי ביה יי' צור עולמים והוא אתר גניז וסתים, ועל דא בטחו ביי' עדי עד, עד הכא אית רשו לכל בר נש לאסתפל לא ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לבר נש לאסתפל לא ביה, דהא איהו גניז מפלא, ומאן איהו זה יהוה. דמתמן אצטטירו עלמין פלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר. אמר רבי יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'.

עד הכא אית רשו לבר נש לאסתפל לא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה.

דבר אחר בטחו ביי' עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה בקודשא בריך

הוא, (דחכי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי בר בטהתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) ומאן דשוי ביה, בטחונייה ותוקפיה פדקא יאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני עלמא. (דחכי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי בר בטהתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים בעלמא.

מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כ"ו) פי

מתקנים בשמו הקדוש. זהו שכתוב כי ביה ה' צור עולמים, ציר העולמים. שהרי בשתי אותיות נבראו העולמות, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה נברא בדין, ועל דין עומד, זהו שכתוב בראשית ברא אלהים. מה הטעם? כדי שיינהגו בני אדם בדין, ולא יצאו מהדרך החוצה.

בא ראה, כתוב וידבר אלהים אל משה, גזרת הדין שעומדת עליו. מה כתוב למעלה? (שמות ה) וישב משה אל ה' ויאמר אדני, באלף דל"ת נו"ן יו"ד. ראה תקפו של משה בראשית נבואתו, לא נחה רוחו במקום הזה, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מה הוא שיאמר כך? אלא משה, שידע שדרגה אחרת עליונה מעתדת לו.

אמר רבי יצחק, בראשית שנפן לו הבית, צוה אותה כאיש שמצוה את ביתו ואומר כל מה שרוצה ללא פחד. אף כך משה לביתו אמר ולא פחד.

דבר אחר וידבר אלהים - גזרת הדין. ומשום כך ויאמר אליו אני ה' - דרגה אחרת של רחמים. וכאן נקשר הפל כאחד, דין ורחמים. זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה'. אמר רבי שמעון (רבי יוסי), אם כתוב וידבר אלהים אל משה אני ה', הייתי אומר כך. אלא לא כתוב, אלא וידבר אלהים אל משה בהתחלה, ואחר כך ויאמר אליו אני ה', שמשמע דרגה אחר דרגה.

ואמר רבי יוסי, משה אלמלא שהיה בעל הבית, איש

ביה יי' (דף כ"ב ע"ב) צור עולמים: ציר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברוין עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי. עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הדא הוא דכתיב, (בראשית א) בראשית ברא אלהים. מאי טעמא, בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורחא לבר.

תא חזי כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה כתיב לעילא, (שמות ה) וישב משה אל ה', ויאמר אדני, באלף דל"ת נו"ן יו"ד. חמי תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מאן הוא דיימא כדין, אלא משה, דידע, דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה.

אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד לה, כבר נש דפקיד לביתה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתה קאמר, ולא דחיל.

דבר אחר וידבר אלהים, גזירת דינא, (בגין כך) ויאמר אליו אני יי', דרגא אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא פחדא, דינא ורחמי. הדא הוא דכתיב, ויאמר אליו אני יי'. אמר רבי שמעון (נ"א רבי יוסי) אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה', הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש

הַאֱלֹהִים, הִיָּה נֶעֱנֵשׁ עַל מָה שְׁאַמְרָ, אָבָל מִשּׁוֹם זֶה לֹא נֶעֱנֵשׁ. לְאָדָם שֶׁנִּפְלָה לוֹ קִטְטָה בְּאִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ דְּבָרִים. הִיא הִתְחִילָה לְהִתְרַעַם. כִּי־נִי שֶׁהִתְחִילָה דְּבַר, הִיָּה שֵׁם הַמֶּלֶךְ, נִטַּל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבֹר, וְהִיא שִׁתְקָה וּפְסָקָה לְדַבֵּר. אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: וְכִי לֹא יִדְעַתְּ שְׂאֲנִי הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתְּ דְּבָרִים אֵלָיו? כְּכַיְכּוֹל אֶף כִּף מִשָּׁה, וַיֵּשֶׁב מִשָּׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדַנִּי לְמָה הִרְעַתָּה וְגו'. מִיָּד - וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה, הִתְחִיל לְהִתְרַעַם. מִיָּד נִטַּל הַמֶּלֶךְ הַדְּבֹר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', וְלֹא יִדְעַתְּ שְׂאֲנִי הוּא הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתְּ דְּבָרִים אֵלָהּ?!

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. לְמָה שׁוֹנָה הַשֵּׁם כָּאֵן מֵאֵלֶּה שְׁלֹמְעֵלָה? אֵלֶּה, לְמַלְךְ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בַּת שְׂלֵא נִשְׂאָה, וְהִיָּה לוֹ אָהוּב. כְּשִׁרְצָה הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִם אוֹתוֹ אָהוּב, שׁוֹלַח אֶת בִּתּוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וְהִיָּה הַמֶּלֶךְ עַל יַד בִּתּוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ. כָּא זְמַן בִּתּוֹ לְהִנְשֵׂא. אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׂאָה אָמַר הַמֶּלֶךְ: קְרָאוּ אֶת הַבַּת מִלְכָּה גְבִירָה. וְאָמַר לָהּ: עַד כָּאֵן דְּבַרְתִּי עַל יְדֶךָ עִם מִי שְׁדַבַּרְתִּי, מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנִי אוֹמֵר לְכַעֲלָךְ, וְהוּא יֹאמֵר לְמִי שְׂצִרִיךְ. לְיָמִים אָמַר לָהּ בַּעֲלָה דְּבָרִים לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, וְעַד שֶׁהִיא הִתְחִילָה לְדַבֵּר, נִטַּל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבַר וְאָמַר לוֹ: וְכִי אֲנִי הַמֶּלֶךְ?! שְׂעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא דַבֵּר אִישׁ עִמִּי אֵלֶּה עַל יְדֵי בַתִּי,

(עַד שְׂלֵא נִשְׂאָה) וְאֲנִי נִתְתִּי לָךְ אֶת בַּתִּי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ בְּגִלְוִי מָה שְׂלֵא עָשִׂיתִי לְאַחֵר.

כִּי, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כְּשֶׁהִיא בְּבֵיתִי טָרָם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דַבְּרוּ עִמִּי פָנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

דְּנִפְל לִיָּה קִטְטָה בְּדַבִּיתָהּ, וְאָמַר לָהּ מְלִין, שְׂרֵאת הִיא לְאַתְרַעְמָא, כִּי־נִי דְשִׂאֲרִית מְלָה, הָיָה תַּמָּן מְלָכָא, נִטַּל מְלָכָא מְלָה, וְהִיא שִׁתְקָת וּפְסָקָת לְמַלְלָא. אָמַר לִיָּה מְלָכָא, וְכִי לֹא יִדְעַתְּ דְאֲנָא הוּא מְלָכָא, וּמִקְמָאִי מְלִילַת מְלִין אֲלִין, כְּכַיְכּוֹל אוּף הִכִּי מִשָּׁה, וַיֵּשֶׁב מִשָּׁה אֶל יְי' וַיֹּאמֶר אֲדַנִּי לְמָה הִרְעוּתָה וְגו'. מִיָּד, וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה, שְׂאֲרִי לְאַתְרַעְמָא, מִיָּד נִטַּל מְלָכָא מְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְי' וְלֹא יִדְעַתְּ דְאֲנָא הוּא מְלָכָא, וּמִקְמָאִי מְלִילַת מְלִין אֲלִין.

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אֲמָאִי שְׂנִי שְׂמָא הִכָּא מֵאֲלִין דְלַעֲיָלָא. אֵלֶּה לְמַלְכָּא, דְהוּוּ לִיָּה בְּרֵתָא, דְלֹא אֲתַנְסִיבַת, וְהוּוּ לִיָּה רְחִימָא. כַּד כְּעִי מְלָכָא לְמַלְלָא בְּהוּוּ רְחִימָא, מְשַׁדֵּר לְבַרְתִּיהָ לְמַלְלָא עֲמִיהָ, וְהוּוּ מְלָכָא עַל יְדָא דְבַרְתִּיהָ, מְמַלִּיל עֲמִיהָ. אֲתָא זְמַנָּא דְבַרְתִּיהָ לְאַתְנַסְבָּא, הִהוּא יוֹמָא דְאַתְנַסִּיבַת, אָמַר מְלָכָא, קְרוּן לָהּ לְבַרְתָּא, קְרוּסְפוּנָא מְטְרוּנִיתָא. וְאָמַר לָהּ, עַד הִכָּא, מְלִילָנָא עַל יְדֶךָ, לְמָאֵן דְמְלִילָנָא מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנָא אִימָא לְכַעֲלִיךְ, וְהוּא יְיָמָא לְמָאֵן דְאַצְטְרִיךְ. לְיוֹמִין, אָמַר לָהּ בַּעֲלָה מְלִין קְמִי מְלָכָא, עַד דְהִיא שְׂרֵאת לְמַלְלָא, נִטַּל מְלָכָא מְלָה, אָמַר לִיָּה, וְלֹאוּ אֲנָא מְלָכָא, דְעַד יוֹמָא דָּא לֹא מְלִיל אֲנִישׁ עֲמִי, אֵלֶּה עַל יְדָא דְבַרְתִּי, (עַד לֹא אֲנַסִּיבַת) וְאֲנָא יְהִיבָנָא לָךְ בְּרֵתִי, וּמְלִילָנָא עִמָּךְ בְּאַתְגַּלְיָא, מָה דְלֹא עֲבִידָנָא לְאַחֵרָא.

כִּי, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כַּד אִיְהִי בְּבֵיתִי וְלֹא אֲתַנְסִיבַת, וְלֹא מְלִילוּ עִמִּי אֲנַפִּין בְּאַנַּפִּין, כְּמָה דְעֲבִידָנָא בְּבֵיתִי טָרָם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דַבְּרוּ עִמִּי פָנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

לוח זוהר ש"ס דף היזמי מסכת תענית

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג פה-פו	תענית דף כב	ח"ג סה-סו	תענית דף יב	ח"ג מה-מו	תענית דף ב
ח"ג פז-פח	תענית דף כג	ח"ג סז-סח	תענית דף יג	ח"ג מז-מח	תענית דף ג
ח"ג פט-צ	תענית דף כד	ח"ג טע-ע	תענית דף יד	ח"ג מט-נ	תענית דף ד
ח"ג צא-צב	תענית דף כה	ח"ג עא-עב	תענית דף טו	ח"ג נא-נב	תענית דף ה
ח"ג צג-צד	תענית דף כו	ח"ג עג-עד	תענית דף טז	ח"ג נג-נד	תענית דף ו
ח"ג צה-צו	תענית דף כז	ח"ג עה-עו	תענית דף יז	ח"ג נה-נו	תענית דף ז
ח"ג צז-צח	תענית דף כח	ח"ג עז-עח	תענית דף יח	ח"ג נז-נח	תענית דף ח
ח"ג צט-ק	תענית דף כט	ח"ג עט-פ	תענית דף יט	ח"ג נט-ס	תענית דף ט
ח"ג קא-קב	תענית דף ל	ח"ג פא-פב	תענית דף כ	ח"ג סא-סב	תענית דף י
ח"ג קג-קד	תענית דף לא	ח"ג פג-פד	תענית דף כא	ח"ג סג-סד	תענית דף יא

